

**ΑΝΩΤΕΡΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ**

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ
ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ

**«ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΖΩΗΣ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΝΗΜΗ.
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΝΙΚΑΙΑΣ.»**

**ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑΣ: ΝΟΜΙΚΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ
ΑΜ:2001102**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΟΝΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

**ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ
2010
ΚΑΛΑΜΑΤΑ**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το αντικείμενο της εργασίας είναι η πολιτική, κοινωνική, οικονομική και ιστορική αναδρομή στα γεγονότα που επηρέασαν την οργάνωση και την εξέλιξη του Δήμου Νικαίας και συνέβαλαν στον ανασχηματισμό της πόλης.

Παράλληλα με την αναδρομή στα πλαίσια του Δήμου Νικαίας, θα κάνουμε και μια παγκόσμια αναδρομή στα σημαντικότερα γεγονότα για να αποκτήσουμε μια σφαιρική εικόνα για την αντίστοιχη παγκόσμια κατάσταση την ίδια χρονική περίοδο.

Η εργασία βασίστηκε κυρίως σε συνεντεύξεις 100 ατόμων-δημοτών της Νίκαιας, σε βιβλία αναφερόμενα στη πόλη και εφημερίδες της εποχής. Οι συνεντευξιαζόμενοι ανήκουν σε δυο ομάδες ηλικιών. Η πρώτη ομάδα αφορά τις ηλικίες 50-70 χρόνων και ρωτήθηκαν 50 άτομα, εκ των οποίων 22 γυναίκες και 28 άντρες. Η δεύτερη ομάδα αφορά τις ηλικίες 70-100 και ρωτήθηκαν 50 άτομα, εκ των οποίων 26 γυναίκες και 24 άντρες.

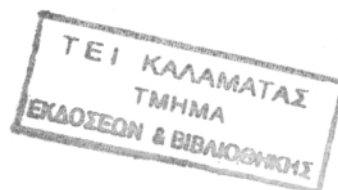
Η εργασία χωρίζεται σε 9 ενότητες, η καθεμία εκ των οποίων αναφέρεται αντίστοιχα σε μια δεκαετία ξεκινώντας από το 1920 και φτάνοντας μέχρι τη δεκαετία που διανύουμε.

Η κάθε ενότητα χωρίζεται σε δυο υποενότητες. Η πρώτη υποενότητα αναφέρεται στη παγκόσμια κατάσταση και στα παγκόσμια δρώμενα που στιγμάτισαν την ιστορία. Στη δεύτερη υποενότητα αναφέρονται τα γεγονότα που επηρέασαν και συνέβαλαν στην εξέλιξη της Νίκαιας από μια απέραντη αλάνα με σκουπίδια και χώμα σε μια υπέρ-σύγχρονη πόλη.

Μετα και την παρουσίαση της δεκαετίας που διανύουμε, παρουσιάζονται τα βασικότερα συμπεράσματα των συνεντεύξεων και φωτογραφίες εποχής.

Στο τέλος της εργασίας, παραθέτω ένα γλωσσάριο, έναν κατάλογο λέξεων οι οποίες ειπώθηκαν από τους συνεντευξιαζόμενους κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων και οι περισσότερες από αυτές έχουν τούρκικη ρίζα και έχουμε προσθέσει ελληνική κατάληξη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
ΕΝΟΤΗΤΑ 1 ^Η «Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1920-1929»	5
1.1 «Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΑΡΤΗ»	6
1.2 «Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1920-1929 ΣΤΗ ΚΟΚΚΙΝΙΑ»	9
ΕΝΟΤΗΤΑ 2 ^Η «Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1930-1939»	21
2.1 «Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΑΡΤΗ»	22
2.2 «Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1930-1939 ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΚΟΚΚΙΝΙΑΣ»	24
ΕΝΟΤΗΤΑ 3 ^Η «Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1940-1949»	31
3.1 «Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΑΡΤΗ»	32
3.2 «Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1940-1949 ΣΤΗ ΝΙΚΑΙΑ»	35
ΕΝΟΤΗΤΑ 4 ^Η «Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1950-1959»	45
4.1 «Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΑΡΤΗ»	46
4.2 «ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΜΦΥΛΙΟΥ ΣΤΗ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ ΚΑΙ Η ΜΕΤΕΜΦΥΛΙΑΚΗ ΤΗΣ ΑΝΑΚΑΜΨΗ».....	48
ΕΝΟΤΗΤΑ 5 ^Η «Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1960-1969».....	51
5.1 «Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΑΡΤΗ»	52
5.2 «Η ΝΙΚΑΙΑ»	54
ΕΝΟΤΗΤΑ 6 ^Η «Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1970-1979»	56
6.1 «Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΑΡΤΗ»	57
6.2 «Η ΝΙΚΑΙΑ»	59
ΕΝΟΤΗΤΑ 7 ^Η «Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1980-1989».....	61
7.1 «Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΑΡΤΗ»	62
7.2 «Η ΝΙΚΑΙΑ»	64
ΕΝΟΤΗΤΑ 8 ^Η «Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1990-1999»	66
8.1 «Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΑΡΤΗ»	67
8.2 «Η ΝΙΚΑΙΑ»	72
ΕΝΟΤΗΤΑ 9 ^Η «Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΠΟΥ ΔΙΑΝΥΟΥΜΕ»	73
9.1 «Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΑΡΤΗ»	74
9.2 «Η ΝΙΚΑΙΑ»	76
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΗΛΙΚΙΑΣ 50-70 ΧΡΟΝΩΝ	79
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΗΛΙΚΙΑΣ 70-100 ΧΡΟΝΩΝ	86
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ	96
ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ	116
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	121

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Νίκαια αποτελεί ένα μέρος το οποίο γεννήθηκε από τα συντρίμια της Μικρασιατικής τραγωδίας. Κατοικήθηκε μαζικά για πρώτη φορά από πρόσφυγες καταγόμενους από τη Μικρά Ασία το 1922-1923, οπότε και ξεκίνησε η ιστορία της.

Η εναρκτήρια ημερομηνία δημιουργίας του προσφυγικού συνοικισμού που έφερε το όνομα Κοκκινιά είναι η 18^η Ιουνίου 1923, ημέρα όπου τοποθετήθηκε ο θεμέλιος λίθος. Από την ημέρα εκείνη, η Νίκαια έγινε η νέα πατρίδα των ξεριζωμένων προσφύγων που έφεραν μαζί τους μια πολιτιστική κληρονομία 3000 χρόνων. Αναδείχτηκε προσφυγομάνα που βάσταξε μεγάλο μέρος της ευθύνης και της τιμής. Ήταν αναγκασμένη να ανταπεξέλθει στις κακουχίες, στις δύσκολες καταστάσεις και στις ανακατατάξεις σε οικονομικό, πολιτικό και πολιτιστικό επίπεδο και τα κατάφερε.

Τους πρόσφυγες ακολούθησαν οι εσωτερικοί μετανάστες της γερμανικής κατοχής. Άνθρωποι με διαφορετικές ασχολίες, άλλη νοοτροπία, που είχαν ως συνδετικό κρίκο την ελληνική καταγωγή, την ελληνική γλώσσα, την ορθόδοξη πίστη και τα κοινά ήθη και έθιμα, έζησαν όλοι μαζί με ομόνοια και συνεννόηση και οδήγησαν στην ανάπτυξη και εξέλιξη της πόλης.

Έτσι, η Νίκαια ξεκίνησε από την Κοκκινιά του ανθρώπινου πόνου και της φτώχειας και κατέληξε σε μια ανεπτυγμένη μεγαλούπολη. Σήμερα, στη περιοχή γύρω από τη Νίκαια υπάρχει αξιοσημείωτος αριθμός βιομηχανικών μονάδων, γεγονός που καθιστά την πόλη σημαντικό οικονομικό κέντρο, αλλά και πόλο έλξης οικονομικών μεταναστών, κάτι που έχει προκαλέσει τα τελευταία χρόνια τάση για ανομοιογένεια στον πληθυσμό της.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1^Η
Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ
1920-1929

1.1 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΑΡΤΗ.

1920

➤ Δυο χρόνια μετά το τέλος του Α Παγκόσμιου Πολέμου, υπογράφηκε η **Συνθήκη των Σεβρών** ανάμεσα στις δυνάμεις του πολέμου και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας σε μια προσπάθεια να φέρει την ειρήνη ανάμεσα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και τις Συμμαχικές (Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Ιταλία, Ιαπωνία) και σχετιζόμενες Δυνάμεις (Αρμενία, Βέλγιο, Ελλάδα, Χετζάζ, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Γιουγκοσλαβία και Τσεχοσλοβακία) μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Οι βασικοί όροι της συνθήκης ήταν: η Οθωμανική Αυτοκρατορία παρέδιδε την κυριαρχία της Μεσοποταμίας (Ιράκ), της Παλαιστίνης και της Υπεριορδανίας στην Βρετανία ως προτεκτοράτα της Κοινωνίας των Εθνών, την Συρία και τον Λίβανο στην Γαλλία επίσης ως προτεκτοράτα. Η Χετζάζ (μέρος της σημερινής Σαουδικής Αραβίας) το Κουρδιστάν και η Αρμενία θα γίνονταν ανεξάρτητα κράτη. Η Βόρεια Ήπειρος ενσωματωνόταν στο ιδρυόμενο Αλβανικό κράτος, ουσιαστικά προτεκτοράτο της Ιταλίας. Τα Δωδεκάνησα παραδόθηκαν στην Ιταλία η οποία συμφώνησε να τα δώσει εκτός από την Ρόδο και το Καστελόριζο στην Ελλάδα, και αν η Βρετανία έδινε την Κύπρο στην Ελλάδα, τότε (μετά από δημοψήφισμα) θα έδιναν κι αυτά τα νησιά (η συμφωνία ακυρώθηκε από την Ιταλία το 1922. Στην Ελλάδα παραχωρούνταν τα νησιά Ίμβρος και Τένεδος, και η Θράκη από την οποία η Βουλγαρία παραιτούνταν οριστικά από κάθε δικαίωμά της σε αυτή. Η περιοχή της Σμύρνης έμενε υπό την ονομαστική επικυριαρχία του Σουλτάνου αλλά θα διοικούνταν από Έλληνα Αρμοστή ως εντολοδόχο των Συμμάχων, και θα μπορούσε να προσαρτηθεί στην Ελλάδα μετά από πέντε χρόνια με δημοψήφισμα. Τα στενά των Δαρδανελίων και η θάλασσα του Μαρμαρά αποστρατικοποιήθηκαν και έγιναν διεθνής περιοχή, οι Σύμμαχοι απέκτησαν τον οικονομικό έλεγχο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και τέλος, καθορίζονταν η ισότητα και τα δικαιώματα των μειονοτήτων.

➤ Οι Τούρκοι κατέλαβαν τη Σμύρνη. Οι «Σύμμαχοι» υπέγραψαν με τη κυβέρνηση της Αγκυρας πρωτόκολλο για την εκκένωση της Ανατολικής Θράκης. Έτσι, έρχεται το τέλος του Μικρασιατικού Πολέμου ο οποίος είχε ξεκινήσει από το 1919.

➤ Ταυτόχρονα, ο **Μπενίτο Μουσολίνι**, ιταλός πολιτικός, ιδρυτής και ηγέτης του φασιστικού κόμματος, έκανε κυβέρνηση στην Ιταλία. Είχε τόσες εξουσίες από τον ιταλό βασιλιά που μπόρεσε να επιβάλλει στη χώρα μονοκομματική δικτατορία, μετατρέποντας τη

χώρα σε φασιστική πολιτεία. Επεκτάθηκε και εκτός Ιταλίας συνάπτοντας συμμαχίες με τους ηγέτες των δεξιών καθεστώτων της Ισπανίας, Φρανθίσκο Φράνκο, και της Γερμανίας, Αδόλφο Χίτλερ.

1923

➤ Μετά την επικράτηση των Νεότουρκων, που μετέφεραν την πρωτεύουσα στην Άγκυρα, και την Μικρασιατική Καταστροφή, οι σύμμαχοι αναγκάστηκαν να υπογράψουν νέα συνθήκη με ευνοϊκότερους όρους για την Τουρκία. Η **Συνθήκη της Λωζάνης** ήταν μια συνθήκη ειρήνης που έθεσε τα όρια της σύγχρονης Τουρκίας. Υπογράφηκε στη Λωζάνη της Ελβετίας τον Ιούλιο του 1923 από την Ελλάδα, την Τουρκία και τις άλλες χώρες που πολέμησαν στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και την Μικρασιατική εκστρατεία (1919-1922) και συμμετείχαν στην Συνθήκη των Σεβρών συμπεριλαμβανομένης και της ΕΣΣΔ που δεν συμμετείχε στη Συνθήκη των Σεβρών και έκανε ξεχωριστή συνθήκη με τους Οθωμανούς. Σύμφωνα με τη συνθήκη, η Τουρκία ανέκτησε την Ανατολική Θράκη, κάποια νησιά του Αιγαίου, μια λωρίδα γης κατά μήκος των συνόρων με την Συρία, την περιοχή της Σμύρνης και της Διεθνοποιημένης Ζώνης των Στενών η οποία όμως θα έμενε αποστρατικοποιημένη και αντικείμενο νέας διεθνούς διάσκεψης. Παραχώρησε τα Δωδεκάνησα στην Ιταλία, όπως προέβλεπε και η συνθήκη των Σεβρών, αλλά χωρίς πρόβλεψη για δυνατότητα αυτοδιάθεσης. Ανέκτησε πλήρη κυριαρχικά δικαιώματα σε όλη της την επικράτεια και απέκτησε δικαιώματα στρατιωτικών εγκαταστάσεων σε όλη την επικράτειά της εκτός της ζώνης των στενών.

Η Ελλάδα υποχρεώθηκε να πληρώσει σε είδος (ελλείψει χρημάτων) τις πολεμικές επανορθώσεις. Η αποπληρωμή έγινε με επέκταση των τουρκικών εδαφών της Ανατολικής Θράκης πέρα από τα όρια της συμφωνίας. Τα νησιά Ίμβρος και Τένεδος παραχωρήθηκαν στην Τουρκία με τον όρο ότι θα διοικούνταν με ευνοϊκούς όρους για τους Έλληνες. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης έχασε την ιδιότητα του *Εθνάρχη* και το Πατριαρχείο τέθηκε υπό ειδικό διεθνές νομικό καθεστώς.

Σε αντάλλαγμα, η Τουρκία παραιτήθηκε από όλες τις διεκδικήσεις για της παλιές περιοχές της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας εκτός των συνόρων της και εγγυήθηκε τα δικαιώματα των μειονοτήτων στην Τουρκία. Με ξεχωριστή συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας αποφασίστηκε η υποχρεωτική ανταλλαγή μειονοτήτων από τις δύο χώρες και η αποστρατικοποίηση κάποιων νησιών του Αιγαίου.

Η ανταλλαγή μειονοτήτων που πραγματοποιήθηκε προκάλεσε μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμών. Μετακινήθηκαν από τη Μικρά Ασία στην Ελλάδα 1.650.000 τούρκοι υπήκοοι, ελληνικού ορθοδόξου θρησκευματος, και από την Ελλάδα στην Τουρκία 670.000 έλληνες υπήκοοι, μουσουλμανικού θρησκευματος. Η θρησκεία αποτέλεσε το μοναδικό κριτήριο για την ανταλλαγή. Μαζί με τους Έλληνες, πέρασε στην Ελλάδα και αριθμός Αρμενίων και Αθίγγανοι. Εξαιρέθηκαν από την ανταλλαγή οι Έλληνες κάτοικοι της νομαρχίας της Κωνσταντινούπολης (οι 125.000 μόνιμοι κάτοικοι της Κωνσταντινούπολης, των Πριγκιποννήσων και των περιχώρων, οι οποίοι ήταν εγκατεστημένοι πριν από τις 30 Οκτωβρίου 1918) και οι κάτοικοι της Ίμβρου και της Τένεδου (6.000 κάτοικοι), ενώ στην Ελλάδα παρέμειναν 110.000 Μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης.

1929

➤ Το Βασίλειο των Σέρβων, Κροατών και Σλοβένων μετονομάστηκε σε **Βασίλειο της Γιουγκοσλαβίας** και έμεινε με αυτό το όνομα μέχρι την εισβολή της Γερμανίας στην χώρα το 1941.

➤ Η **παγκόσμια οικονομική ύφεση του 1929** ήταν μια κατάσταση διεθνούς οικονομικής ύφεσης που διήρκησε από ένα μέχρι δέκα χρόνια σε διάφορες χώρες του κόσμου. Επρόκειτο για τη μεγαλύτερη οικονομική ύφεση της σύγχρονης ιστορίας. Η "Μεγάλη Ύφεση", σύμφωνα με τους αναλυτές προκλήθηκε μετά από το χρηματιστηριακό κραχ τον Οκτώβριο του 1929, γνωστό ως η Μαύρη Τρίτη. Η μεγάλη κρίση τερματίστηκε σε διαφορετικό χρόνο ανά χώρα. Οι περισσότερες χώρες εφήρμοσαν προγράμματα ανακούφισης και η πολιτική τους ζωή πέρασε αναταραχές, εξωθώντας την ιδεολογία στα άκρα. Σε ορισμένα κράτη, οι απελπισμένοι πολίτες στράφηκαν προς δημαγωγούς εθνικιστές, όπως τον Αδόλφο Χίτλερ, με αποτέλεσμα το τέρμα της κρίσης στις ΗΠΑ να ταυτιστεί με το έναυσμα του 2ου παγκοσμίου πολέμου γύρω στο 1939.

1.2 ΑΠΟ ΤΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. Ο ΔΡΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΚΟΚΚΙΝΙΑΣ.

Ο Αύγουστος του 1922 σήμανε το τέλος για τον ελληνισμό της Μικράς Ασίας με τη μεγαλύτερη τραγωδία. Τη μικρασιατική καταστροφή.

Τον Αύγουστο του '22 ζούσαν στη Σμύρνη 400.000 Έλληνες , εκπροσωπώντας το 38 % του συνόλου. Ο αριθμός των μαθητών και οι επιδόσεις τους έβαλαν στον Ελευθέριο Βενιζέλο τη σκέψη για ίδρυση Πανεπιστημίου στη Σμύρνη. Η σκέψη όμως αυτή δε θα προλάβαινε να γίνει πράξη. Ενώ η νεολαία προσπαθούσε να αφομοιώσει τη γνώση και τη σοφία, τοπικοί παράγοντες της Πόλης αντιλήφθηκαν πως οι όμορφες και ένδοξες περιοχές της Μικρας Ασίας που ακτινοβολούσαν ελληνικό πολιτισμό σβήνουν η μια μετά την άλλη και πλησιάζει το τέλος της Σμύρνης.

Ο ελληνικός στρατός δέχτηκε επίθεση από το στρατό του Κεμάλ και ,κουρασμένος από τις κακουχίες καθώς ήταν, δεν άντεξε, με αποτέλεσμα τη διάσπαση του ελληνικού μετώπου.

Τα ελληνικά στρατεύματα υποχρεώθηκαν είτε σε παράδοση και αιχμαλωσία είτε σε διαφυγή προς τη θάλασσα και σωτηρία. Η επίθεση του Κεμάλ ήταν μια πολύ μελετημένη επίθεση που την ακολούθησαν υποσχέσεις για πλιάτσικο σε βάρος νοικοκυραίων Ελλήνων.

Άρχισε η άτακτη υποχώρηση των Ελλήνων και η γενική σφαγή του ελληνικού πληθυσμού. Ακολούθησε πλήθος Ελλήνων που προσπάθησαν να εγκαταλείψουν όπως όπως τις πατρογονικές τους εστίες. Γυναίκες βιάστηκαν, παιδιά χωρίστηκαν από τις οικογένειες τους, πόλεις καήκαν, άνθρωποι αθώοι και ανυποψίαστοι έχασαν τις ζωές τους ή πνίγηκαν στη προσπάθεια τους να ανέβουν σε ένα πλοίο για να ξεφύγουν από τη καταστροφή.

Δεν άργησε να έρθει και η ώρα της Σμύρνης. Ο Κεμάλ στην είσοδο του στη Σμύρνη έκαψε ό,τι βρήκε μπροστά του. Προέβηκε σε εκτελέσεις, πρώτα, των ιερέων και στη συνέχεια όλου του χριστιανικού πληθυσμού. Στα άμεσα σχέδια του ήταν και το «ανδρομάζωμα» , η επιστράτευση όλου του αντρικού πληθυσμού ηλικίας 16-70 χρονών για την επάνδρωση των «Ταγμάτων εργασίας» . Η ένταξη των αντρών σε αυτά σήμαινε βασανιστήριο, γιατί ήταν υποχρεωμένοι να μείνουν ως το τέλος-είτε το δικό τους είτε της πατρίδας τους, αν άντεχαν- να δουν τη φωτιά να αποτελείώνει τον όλο χαλασμό. Να είναι μάρτυρες στην κατάρρευση

σχολείων, σπιτιών, εργοστασίων, εκκλησιών, μουσείων, νοσοκομείων, βιβλιοθηκών, θεάτρων. Να δουν στάχτες και καπνούς στη θέση τόσων αμύθητων θησαυρών, τόσων κόπων... Και οι άντρες που έμεναν πίσω έπρεπε μέσα από τις στάχτες της πατρίδας τους, που είχε εξαφανιστεί πια, να φτιάξουν πόλεις καινούριες για τους Τούρκους που σε αυτές οι ίδιοι θα ζούσαν ως δούλοι είτε, μετά την ολοκλήρωση των πόλεων, θα εκτελούνταν.

Οι συνοικίες της Σμύρνης, ελληνικές και αρμένικες, παραδόθηκαν στις φλόγες, ενώ οι κάτοικοι αναζητούσαν απεγνωσμένα τρόπους να σωθούν.

Έλληνες από όλες τις περιοχές της Μικρας Ασίας και του Πόντου συγκεντρώθηκαν στα παράλια με την ελπίδα να επιβιβαστούν σε πλοία για να γλιτώσουν από την εκδίκηση των Τούρκων.

Οι εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες στριμωγμένοι στα παράλια της Σμύρνης περίμεναν να γίνει κάτι και να είναι οι επόμενοι που θα σωθούν από τις χατζάρες και τις σφαίρες των τούρκων.

Άγγλοι και Γάλλοι που βρίσκονταν με τους στόλους τους στο λιμάνι της Σμύρνης, έβλεπαν τη σφαγή και όχι μόνο δεν έκαναν τίποτα για να σώσουν όσους μπορούσαν, αλλά και όσους κατόρθωναν να φτάσουν στα καράβια τους κολυμπώντας, τους πετούσαν στη θάλασσα χωρίς ίχνος ανθρωπισμού.

Νέοι, γέροι, γυναίκες, παιδιά, ποδοπατήθηκαν, στριμώχτηκαν και πανικόβλητοι μπήκαν σε πλοία και βάρκες. Άλλοι λιποθύμησαν, άλλοι -παρά τις δύσκολες συνθήκες- κατάφεραν να φτάσουν σε νησιά ή στο ηπειρώτικο της Ελλάδας και άλλοι δεν άντεξαν και ξεψύχησαν.

Οι απώλειες στη πατρίδα ήταν ανυπολόγιστες. Είχαν χαθεί εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπινες ζωές. Ένα μεγάλο κομμάτι του απόδημου ελληνισμού, το πιο ζωντανό, το πιο δημιουργικό, το πιο ακμαίο οικονομικά και πνευματικά, ξεριζώθηκε από τις πατροπαράδοτες εστίες του.

Στα συντρίμια της Σμύρνης έσβησε η ελληνική παρουσία 3.000 χρόνων. Οι άνθρωποι που ανέπτυξαν τις τέχνες, τα γράμματα και το εμπόριο είδαν το πολιτισμό τους να χάνεται και από τη μια στιγμή στην άλλη να καταστρέφονται όλα. Από νοικοκύρηδες

βρέθηκαν πρόσφυγες, αφήνοντας πίσω τους το κύριο μέρος του αντρικού πληθυσμού όμηρο στα βάθη της ανατολής για να υποστεί την ολική εξόντωση από τους Τούρκους.

Φεύγοντας από τη Μικρά Ασία πήραν μαζί τους μόνο ό,τι μπορούσαν να σηκώσουν και να μεταφέρουν. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι περισσότεροι, αν όχι όλοι, το πρώτο πράγμα που προσπάθησαν να πάρουν μαζί τους κατά τη διαφυγή τους ήταν ένα εικόνισμα, ένας σταυρός, κάτι από την εκκλησία τους ή το σπίτι τους που θα τους προστάτευε.

Οι ξεριζωμένοι Έλληνες από όλο σχεδόν το σύνολο της μικρασιατικής γης που πήραν το δρόμο της προσφυγιάς και αναζήτησαν καταφύγιο στη μητροπολιτική Ελλάδα υπολογίζονται ενάμιση εκατομμύριο.

Ένας δεύτερος κύκλος του δράματος άρχισε. Αυτός της προσπάθειας απορρόφησης των χιλιάδων προσφύγων που συνερρέαν στην Ελλάδα. Το κράτος έπρεπε να μεριμνήσει για τη στέγαση, τη δημόσια υγεία, τις υποδομές υποδοχής και εγκατάστασης των προσφύγων καθώς και την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Η εμφάνιση μιας σειράς προβλημάτων σε οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό επίπεδο, επιβαρύνοντας τις ήδη αρνητικά επιφορτισμένες συνθήκες, ήταν αναπόφευκτη.

Έχοντας χάσει σπίτια, δουλεία, ακόμα και συγγενείς, εγκατέλειψαν τη γη τους και αναζήτησαν νέα μέρη όπου θα στεγάσουν τις οικογένειες τους και θα μπορέσουν να ξαναστήσουν τη ζωή τους, μια ζωή αναπόφευκτα σημαδεμένη από τη φρίκη του πολέμου και τη πίκρα της ξενιτιάς,

Έτσι, 1,5 εκατομμύριο πρόσφυγες είχαν αφήσει τις αιωνόβιες εστίες τους και αναζήτησαν καταφύγιο στον ελλαδικό χώρο, όπου κλήθηκαν να ξεκινήσουν από το μηδέν.

Πρόσωπα με την απόγνωση ζωγραφισμένη, έφτασαν με μόνη περιουσία που τους απέμεινε ό,τι μπορούσαν να φυλάξουν από την πατρίδα τους και τη πίστη τους.

Μέσα σε λίγες εβδομάδες μεγάλα κύματα προσφύγων πλημμύρισαν την ήδη ανάστατη Ελλάδα, η οποία -εξαντλημένη οικονομικά- ήταν υποχρεωμένη να περιθάλψει τους μικρασιάτες πρόσφυγες.

Η κυβέρνηση Πλαστήρα προέβηκε στην αναζήτηση εκτάσεων άγονων και ακαλλιέργητων, στις παρυφές κυρίως των μικρών η μεγάλων πόλεων, σε όλη την ελληνική επικράτεια προκειμένου να στεγαστούν συνοικισμοί οι οποίοι θα φιλοξενήσουν τους πρόσφυγες.

Την αναζήτηση ακολούθησε η απαλλοτρίωση των περιοχών αυτών. Μια τέτοια περιοχή ήταν και η περιοχή της Κοκκινάδας, μια τοποθεσία από απέραντες χερσαίες εκτάσεις και σωρούς από σκουπίδια κοντά στο Όρος Αιγάλεω.

Εκεί εγκαταστάθηκαν τα πρώτα προσφυγικά μπουλούκια όπως-όπως και η περιοχή από Κοκκινάδα ονομάστηκε Κοκκινιά.

Η προβληματική κατάσταση της χώρας δεν επέτρεπε πολύ αισιόδοξα μέτρα για την στεγαστική αποκατάσταση των προσφύγων.

Τα πρώτα καταλύματα που γνώρισαν ήταν πρόχειρα αντίσκηνα και τσίγκινες παράγκες, άναρχα τοποθετημένα. Οι συνθήκες διαβίωσης ήταν πραγματικά άθλιες, επηρεάζοντας ακόμα και την υγεία των προσφύγων. Πολλοί πέθαιναν από φυματίωση και πείνα. Ο προσφυγικός συνοικισμός μαστίζεται από παθήσεις ματιών, πνευμονίες, κρυολογήματα, λοιμώξεις, επιδημίες, μα πάνω από όλα, πείνα και ανέχεια. Το θλιβερό σκηνικό συμπληρώνουν η κατάρρευση των παραγκών από τις βροχοπτώσεις, οι κακουχίες, οι λιγοστές τροφές, οι στερήσεις, ο χαμός των συγγενικών προσώπων, η οικονομική καταστροφή, η αβεβαιότητα για το μέλλον. Σε αυτά συμβάλλει και το ρέμα της Σούδας, παραπόταμος του ποταμού Κηφισού, στα νότια, το οποίο πλημμύριζε από τις βροχές και, όταν δεν έβρεχε, μετατρέποταν σε βαλτότοπο με στάσιμα νερά τα οποία ανέδιδαν δυσοσμία και αναθυμιάσεις. Όλα αυτά οδηγούν στη πλήρη εξασθένηση του προσφυγικού πληθυσμού.

Το Νοέμβριο του **1922** κρίθηκε απαραίτητη η ίδρυση του «Ταμείου Περιθαλψής Προσφύγων» καθώς επίσης και πολλών φιλοπροφυγικών συνδέσμων οι οποίοι βοηθούσαν τους κατοίκους της περιοχής με τρόφιμα, ρούχα, κουβέρτες και ό,τι άλλο κρινόταν απαραίτητο για τη διαβίωση τους.

Μετά την εξασφάλιση έστω και αυτής της πρόχειρης στέγης και τροφής, οι πρόσφυγες θέλησαν να δώσουν στέγη σε κάτι πολύ σημαντικό που κουβαλούσαν στη καρδιά και τη ψυχή τους, τη θρησκεία τους. Έτσι, έστησαν αντίσκηνα, προσέφεραν εικονίσματα και

ιερά σκεύη που είχαν μεταφέρει από τα σπιτικά τους και τις εκκλησίες τους κατά τη φυγή τους και στέγασαν τους πρόσφυγες Αγίους τους.

Από την αρχή κίολας της δικής τους εγκατάστασης, στεγάζεται και ο πρώτος ναός, του Αγίου Νικολάου. Λίγους μήνες αργότερα, λίγα μέτρα πιο μακριά στεγάζεται και ο δεύτερος ναός, η Οσία Ξένη, η οποία στην αρχή στεγάζεται σε ένα κοινό πλυσταριό.

Αφού κατάφεραν να εξασφαλίσουν τη στέγη και των Αγίων τους, οι κάτοικοι της Κοκκινιάς προσπάθησαν να φροντίσουν για τη μόρφωση των παιδιών τους.

Οι πιο μορφωμένοι από τους πρόσφυγες –πολλοί από αυτούς ήταν δάσκαλοι και στα σχολεία της Μ. Ασίας- επιμελήθηκαν να μεταδώσουν τις γνώσεις τους στους μικρούς πρόσφυγες. Τα μαθήματα γίνονταν και αυτά σε αντίσκηνα, αν υπήρχε τέτοια πολυτέλεια, αλλιώς πραγματοποιούνταν στα αντίσκηνα-ναούς.

Το **1923** ήταν μια περίοδος μεγάλης επέκτασης. Άρχισαν να γίνονται ενέργειες και να λαμβάνονται μέτρα για τη βελτίωση της κατάστασης.

Οι εργολάβοι Αφοί Σολομωνίδη ξεκίνησαν το χτίσιμο της Νέας Κοκκινιάς, από τη γυμνή πλευρά του λόφου του Βώκου (Μανιάτικα) που κοίταζε προς τη Κοκκινιά, και ανέλαβαν ταυτόχρονα και τη κατασκευή του στοιχειώδους τοπικού οδικού δικτύου .

Έχτισαν διάφορα οικοδομήματα τα οποία μπορούσαν να εξυπηρετήσουν 4 οικογένειες το καθένα. Χτιζόταν το ένα δίπλα στο άλλο έτσι ώστε να αποτελούν οικοδομικό τετράγωνο, στη μέση του οποίου υπήρχε ένας κοινόχρηστος αίθριος χώρος ο οποίος χρησίμευε είτε ως πλυσταριό είτε ως χώρος αναψυχής μικρών και μεγάλων. Το αίθριο ενωνόταν με τα άλλα τετράγωνα και με τους δρόμους μέσω μικρών στενών τα οποία υπήρχαν στη μέση κάθε πλευράς του τετραγώνου.

Το οίκημα που αντιστοιχούσε σε κάθε οικογένεια, ολιγομελή η πολυμελή, ήταν λιγότερο από 40 τετραγωνικά και αποτελούταν από ένα δωμάτιο, μια μικρή κουζίνα και χώρο υγιεινής.

Τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν για τη κατασκευή τους ήταν ευτελή και φθηνά. Για πάτωμα είχαν χώμα, η σκεπή ήταν από πισσόχαρτο και οι τοίχοι ξύλινοι ή χωμάτινοι.

Ο συνοικισμός ήταν πολυπληθέστατος και οι πρόσφυγες είχαν να αντιμετωπίσουν ασθένειες όπως η φυματίωση, το τράχωμα και διάφορες μολυσματικές ασθένειες. Καθώς ασθενείς και υγιείς είχαν κοινή στέγη συμβίωσης, η ανάγκη για ίδρυση νοσοκομείου ήταν επιτακτική. Για να καλυφτούν οι ανάγκες του μεγάλου αριθμού κατοίκων, αποφασίζεται η ίδρυση ενός νοσοκομείου-πολυιατρείου από την οργάνωση «Νοσοκομεία Αμερικανίδων Κυριών», το οποίο στελεχώνουν πρόσφυγες γιατροί του συνοικισμού και παρέχει δωρεάν περίθαλψη, φάρμακα και τρόφιμα σε άπορους. Παράλληλα, στο νοσοκομείο λειτουργεί και Σχολή Αδελφών Νοσοκόμων. Για τη καλύτερη αντιμετώπιση των ασθενών, απαραίτητη κρίθηκε η λήψη μέτρων όπως η ίδρυση Δημοτικών Πολυιατρείων και οι κατ'οίκον επισκέψεις των ιατρών στα σπίτια των ασθενών.

Το **1923**, ιδρύθηκε ο Μουσικοαθλητικός Σύλλογος ΑΡΙΩΝ και το Αθλητικό Σώμα Χαλκηδών. Την ίδια περίοδο, δημιουργήθηκε το πρώτο θέατρο από το Ζαχαρία Μέρτικα σε σκηνή και ονομάστηκε ΣΜΥΡΝΗ. Λίγο πριν το 1924, αποφασίστηκε η οργάνωση της 1^{ης} Προσκοπικής Ομάδας η οποία ανήκε στο 2^ο Σύστημα Πειραιώς.

Στις αρχές του **1924**, τα 4.484 παραπήγματα που κτίστηκαν ήταν έτοιμα να φιλοξενήσουν 6.390 οικογένειες. Περίπου 30.000 πρόσφυγες, οι περισσότεροι εκ των οποίων ήταν γυναίκες και παιδιά, κλήθηκαν για ακόμα μια φορά να κάνουν μια καινούρια αρχή.

Υπήρχαν πρόσφυγες οι οποίοι απέκτησαν στέγη είτε με πρόχειρες ιδιόκτητες κατασκευές είτε με την αγορά προσφυγικών οικοπέδων τα οποία αγόρασαν οι ίδιοι και το κράτος τους έδωσε τα παραχωρητήρια.

Όσοι όμως δεν είχαν τη δυνατότητα αυτή, περίμεναν να ολοκληρωθεί η κατασκευή των κρατικών κατοικιών οι οποίες ήταν όλες ομοιόμορφες για να είναι ξεκάθαρη και ευδιάκριτη η ισάξια προσωπικότητα των ενοίκων.

Δημιουργήθηκαν σιγά σιγά συνοικίες στο κέντρο και στα άκρα της περιοχής από ομάδες ανθρώπων που κατάγονταν από ίδιες πόλεις ή περιοχές της Μ.Ασίας και η κάθε μια ίδρυσε την εκκλησία και το σχολείο της σε ξύλινα παραπήγματα.

Έτσι, παράλληλα με όλα τα άλλα, μετέφεραν τους υπάρχοντες ναούς από αντίσκηνα σε ξύλινα παραπήγματα και έκαναν ενέργειες για την ανέγερση και άλλων ναών. Ο επόμενος ήταν λίγο μακρύτερα από τους άλλους ναούς, ο Άγιος Γεώργιος στη βόρεια μεριά της Νίκαιας. Ακολούθησε ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, οι Άγιοι Απόστολοι και η Αγία

Τριάδα. Επίσης, ιδρύθηκε το πρώτο δημοτικό σχολείο το οποίο ονομάστηκε 1^ο δημοτικό σχολείο αρρένων, το 2^ο μεικτό δημοτικό σχολείο, το 3^ο δημοτικό σχολείο αρρένων και τα 4^ο, 5^ο και 6^ο μεικτά δημοτικά σχολεία.

Οι συνοικισμοί χτίστηκαν σε σύντομο χρονικό διάστημα χωρίς έργα βασικής υποδομής και υγιεινής, γι' αυτό τα χαρακτήριζε η προχειρότητα. Μπορεί να μη ζούσαν ακόμα σε αντίσκηνα, όμως, η ζωή τους χαρακτηριζόταν ακόμη απαράδεκτη.

Η ύδρευση παρεχόταν από το μοναδικό πηγάδι που υπήρχε στη πλατεία του Αγίου Νικόλαου και τους πλανόδιους πωλητές οι οποίοι έφερναν νερό από το Πόρο και το πουλούσαν στις γειτονιές. Η καθαριότητα γινόταν από ένα κάρο του Δήμου Πειραιά, ενώ, η ηλεκτροδότηση ήταν περιορισμένη έως ανύπαρκτη.

Η φτωχότερη περιοχή ήταν αυτή των Κιλικιανών στα δυτικά του συνοικισμού όπου έμεναν σε άθλια οικήματα του ενός δωματίου χωρίς κουζίνα, χωρίς αυλή, με δημόσιους χώρους υγιεινής, οι πιο φτωχοί και ανήμποροι πρόσφυγες (χήρες, γέροι, άποροι). Τα Κιλικιανά αποτελούνταν από 40-50 τετράγωνα, όπου δεν υπήρχαν δρόμοι, παρά μόνο κάτι πάροδοι χωμάτινοι, οι οποίοι από τα λιμνάζοντα νερά των σπιτιών γίνονταν αδιάβατοι. Η περιοχή αυτή, λόγω του μολυσμένου περιβάλλοντος της, ήταν εστία μόλυνσης και ασθενειών και για την ίδια, αλλά και για όλη τη Νέα Κοκκινιά.

Η απουσία έργων βασικής υποδομής και υγιεινής, όπως αποχετευτικού δικτύου, ανυπαρξία ηλεκτρικού ρεύματος, παροχής νερού και υπονόμων, η σκόνη των χωμάτινων δρόμων και η λάσπη αυτών όταν έβρεχε, τα νερά των σπιτιών που χύνονταν έξω από τα σπίτια, οι μικροί χώροι διαβίωσης, δε θύμιζαν σε τίποτα τη ζωή που είχαν αυτοί οι ίδιοι άνθρωποι μόλις λίγους μήνες νωρίτερα, πριν εγκαταλείψουν τους τόπους τους.

Αν και ο πληθυσμιακός συνωστισμός, η ζωηρή κινητικότητα και οι δύσκολες συνθήκες διαβίωσης ήταν από τα εντονότερα στοιχεία που χαρακτήριζαν τη Νέα Κοκκινιά, οι πρόσφυγες δεν άφηναν τις γειτονιές τους να εκφυλιστούν σε άθλιες φτωχογειτονιές, βρώμικες και απεριποίητες. Αγωνίστηκαν σκληρά και κατάφεραν να είναι αξιοθαύμαστα παραδείγματα προς μίμηση. Δίδαξαν καθαριότητα και αρχοντιά και κέρδισαν επάξια τη γενική εκτίμηση και αναγνώριση. Η τάξη και η μέριμνα των κατοίκων να βελτιώσουν την εμφάνιση των σπιτιών τους έκρυβαν τη κακή κατασκευή και το χαμηλό επίπεδο υποδομής.

Οι νοικοκυρές από τα κυριότερα μελήματα που είχαν ήταν η σωστή ανατροφή των παιδιών και των εγγονιών τους και τα οικιακά. Φρόντιζαν να είναι καθαρά και μαζεμένα τα σπίτια τους, άσπριζαν με ασβέστη τους τοίχους, τις αυλές και τα πεζοδρόμια και μοσχοβολούσαν οι γειτονιές. Έκαναν τα κονσερβοκούτια γλάστρες για γιασεμιά, τριαντάφυλλα, βασιλικούς και το άρωμα τους γέμιζε ευχάριστα τις γειτονιές. Έστρωναν το σπίτι με κιλίμια, κρέμαγαν στα παράθυρα κεντητές κουρτίνες και έστρωναν στα τραπέζια τραπεζομάντιλα τα οποία οι ίδιες είχαν κεντήσει. Το πλέξιμο, το κέντημα, η μαγειρική και η ζαχαροπλαστική, αποτελούσαν για τις Μικρασιάτισσες κοινωνική αναγνώριση και προβολή. Ειδικά η μαγειρική, δεν ήταν απλά μια αναγκαία διαδικασία για να χορτάσουν, αλλά ήταν μια απίστευτη γαστρονομική παράδοση. Έκαναν συνήθως μαγειρευτά φαγητά με κρέας, ποικιλία λαδερών λαχανικών, σούπες με ρύζι και όσπρια, γεμιστά με κιμά, ενώ ξεχωριστή θέση είχε και το ψάρι –αγαπημένη τροφή των Χριστιανών. Λάτρεις του καλού και μερακλίδικου φαγητού, οι μικρασιάτες συνήθιζαν να ψήνουν στα κάρβουνα μπριζόλες και ψάρια. Τα Χριστούγεννα έφτιαχναν φοινίκια, κουραμπιέδες και βασιλόπιτες. Το Πάσχα έφτιαχναν τσουρέκια και επτάζυμα και έβαφαν αυγά. Αυτές τις δυο γιορτές, μαζεύονταν στα σπίτια και έκαναν γλέντια.

Τα παιδιά μετά το σχολείο, γέμιζαν με τις χαρούμενες φωνές τους τις αυλές. Τα κορίτσια έπαιζαν, συνήθως, με τις κούκλες και τα αγόρια έπαιζαν στις αλάνες με πάνινο τόπι ποδόσφαιρο, μπιζ, κρυφτό, μακριά γαϊδούρα, κνηγητό, τυφλόμυγα. Πολλοί πρόσφυγες επιθυμούσαν να εντάξουν τα παιδιά τους, από μικρά ακόμα, στον προσκοπισμό για να ξεφεύγουν από τη δύσκολη καθημερινότητα που ζούσαν.

Τα πρώτα χρόνια, η διασκέδαση των ενηλίκων, περιοριζόταν στα πεζοδρόμια των σπιτιών. Όντες, πολύ δεμένοι μεταξύ τους, όταν σουρούπωνε, έπαιρναν καφάσια και τα χρησιμοποιούσαν ως καθίσματα και γέμιζαν τις αυλές των γειτονιών. Εκεί, άρχιζαν τις συζητήσεις για διάφορα θέματα, σχολίαζαν τα νέα της περιοχής, έλεγαν ιστορίες, γλεντούσαν. Έλεγαν τραγούδια νοσταλγικά τα οποία συνήθως τα συνόδευαν με αυτοσχέδια όργανα, όπως ταψιά, ποτήρια, κουτάλια. Ζειμπέκικα, συρτά, αμανέδες, τσιφτετέλια. Ό,τι μπορούσε να τους θυμίζει τη χαμένη πατρίδα.

Τις Κυριακές συνήθως, όλη η οικογένεια φόραγε τα καλά της ρούχα, τα οποία είχε ράψει η νοικοκυρά του σπιτιού στο χέρι. Τα κορίτσια φορούσαν τα φουστανάκια τους, τα αγόρια τα κοντά παντελονάκια τους, οι γυναίκες τα καλά τους φορέματα και τα χρυσά τους κοσμήματα και οι άντρες τα καλά τους κουστούμια και το ρολόι τους που κρεμόταν από τη

τσέπη του παντελονιού τους με μια χρυσή καδένα. Τα πρώτα χρόνια, η διασκέδαση τους εκτός σπιτιού περιοριζόταν είτε σε επισκέψεις σε φιλικά, γειτονικά και συγγενικά σπίτια όπου έπιναν καφέ και έτρωγαν γλυκό του κουταλιού και λουκούμια τα παιδιά, είτε σε κοινωνικά γεγονότα –όπως γιορτές, αρραβώνες, γάμους, βαφτίσεις – είτε σε πανηγύρια όπως του Αγίου Γεωργίου στο Κερατσίνι, της Αγίας Παρασκευής στο Ρέντη και της Αγίας Βαρβάρας στο Κουτσουκάρι.

Άνθρωποι του μόχθου και της προκοπής καθώς ήταν όλοι δεν έμειναν με σταυρωμένα τα χέρια. Εργάστηκαν σκληρά και αδιάκοπα, ως τεχνίτες, οικοδόμοι, ξυλουργοί, εργάτες. Εφόσον το μεγαλύτερο μέρος του αντρικού πληθυσμού είχε φονευθεί ή αιχμαλωτιστεί στη Μ.Ασία, ήταν υποχρεωτική η έξοδος της γυναίκας στην αγορά εργασίας προκειμένου να μεγαλώσει τα ανήλικα μέλη της οικογένειας. Έτσι, δουλεύει ως εργάτρια, παραδουλεύτρα, υπάλληλος, δαχτυλογράφος. Ο συνοικισμός, βρισκόμενος σε άγονη και μη καλλιεργήσιμη γη, έκανε τους κατοίκους να στραφούν σε εργοστάσια και βιοτεχνίες των δύο αστικών, κυρίως, κέντρων, την Αθήνα και το Πειραιά. Ως φθινό εργατικό δυναμικό, οδήγησαν ακόμα και στη δημιουργία νέων βιομηχανικών μονάδων.

Έχοντας βέβαια όλα τα απαραίτητα εφόδια και τις αναγκαίες εμπορικές γνώσεις γρήγορα θέλησαν να αναδειχτούν στην ελληνική κοινωνία, που πάντα τους ήταν εμπόδιο καθώς οι «παλαιοελλαδίτες» πίστευαν ότι η λέξη «πρόσφυγας» ήταν προσβλητική και δήλωνε κοινωνική κατωτερότητα. Έτσι, οι πρόσφυγες εκτός των άλλων προβλημάτων που είχαν να αντιμετωπίσουν, καλούνταν να ξεφύγουν και από τη καχυποψία του ντόπιου στοιχείου.

Μέσα από σκληρή δουλειά απέκτησαν τη πολυπόθητη οικονομική αυτάρκεια που επιδίωκαν και κατάφεραν να ξεχωρίσουν σε πολλούς τομείς και να ενσωματωθούν στις τοπικές κοινωνίες οι οποίες δέχτηκαν με ενθουσιασμό το προσφυγικό επιχειρηματικό δαιμόνιο, το χάρισμα τους στις τέχνες και τα γράμματα τους.

Οι μορφωμένοι της Πόλης, που διέθεταν εμπειρία και επαγγελματική κατάρτιση, δεν άργησαν να αποκατασταθούν στον εργασιακό τομέα ως γιατροί, δικηγόροι, εκπαιδευτικοί.

Με το καιρό, παράλληλα με όλα τα άλλα, οι πρόσφυγες πάντα είχαν στο μυαλό τους τη ζωή τους στη Μ.Ασία. Για το λόγο αυτό, με το ξεκίνημα της ζωής τους σε ένα νέο τόπο, φρόντιζαν να μεταφέρουν κάποια στοιχεία από τη καθημερινότητα τους στη πατρίδα και να

προσπαθήσουν, έτσι, να επαναφέρουν κάποιες από τις συνήθειες που είχαν στους γενέθλιους τόπους τους, όπου οι συνθήκες ήταν τέτοιες ώστε επιτρεπόταν σε όλους, πλούσιους και φτωχούς, να ζουν άνετα. Παρ' όλες τις άθλιες συνθήκες διαβίωσης, δε ξέχασαν τον οργανωμένο τους αθλητισμό, το στίβο, το ποδόσφαιρο, τα γυμναστήρια, τα γήπεδα, τις λέσχες τους, τους μουσικοαθλητικούς συλλόγους, το προσκοπισμό, τις παραδόσεις τους και τη ψυχαγωγία τους. Μέσα σε λίγο καιρό, με κάθε τρόπο που είχαν, κατάφεραν να μην υστερεί σε τίποτα η νέα τους πατρίδα από τη προηγούμενη.

Το 1925, το Ταμείο Περίθαλψης Προσφύγων καταργήθηκε και τη θέση του πήρε η Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων με πρόεδρο της το Henry Morgenthau, έναν πολύ ξεχωριστό άνθρωπο ο οποίος, αν και δεν ήταν Έλληνας, έδρασε με πολύ φιλελληνικό πνεύμα και ανθρωπισμό κάνοντας υπεράνθρωπες προσπάθειες για τη στέγαση των προσφύγων και την εξασφάλιση της χορήγησης προσφυγικών δανείων. Κυκλοφόρησε η πρώτη εφημερίδα της περιοχής, «Η ΝΕΑ ΚΟΚΚΙΝΙΑ». Η Αττάλεια, η Βιθυνία, ο Βόσπορος, η Ιωνία, η Καισάρεια, η Λαοδικεία, η Κωνσταντινούπολη, η Σμύρνη καθώς και άλλες περιοχές της Μ.Ασίας ξαναγεννήθηκαν από την ιδέα του αρχαιολόγου Στίλωνα Πιττακή, ο οποίος έδωσε τα ονόματα τους στους δρόμους της περιοχής. Επίσης, θέλοντας να τιμήσουν σπουδαίες προσωπικότητες που είτε θυσιάστηκαν στο Μικρασιατικό πόλεμο, όπως τον εθνομάρτυρα Μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσόστομο και το στρατιωτικό Γεώργιο Κονδύλη, είτε μόχθησαν και φρόντισαν για την αποκατάσταση των προσφύγων όπως τον Γερμανό Ερρίκο Μορκεντάου, τον Αρχιερατικό Επίτροπο Γερβάσιο Γρεβενών και την οργάνωση «Νοσοκομείο Αμερικανίδων Κυριών», αφιέρωσαν κεντρικούς δρόμους προς τιμήν τους. Το Σώμα Ελλήνων Προσκόπων εμπλουτίστηκε κατά μια ακόμα ομάδα, τη 2^η της Κοκκινιάς και 2^η ομάδα Ναυτοπροσκόπων Πειραιώς. Μέχρι το τέλος του 1925, είχαν χτιστεί 10.000 δωμάτια για περίπου 45.000 άτομα, για την οικοδόμηση των οποίων είχαν εργαστεί 4.000 πρόσφυγες εκ των οποίων 900 ήταν γυναίκες. Λειτουργήσε το πρώτο ξενοδοχείο της πόλης του Βασιλείου Παλγεμεζή που λεγόταν ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ, το πρώτο χοροδιδασκαλείο του Σεμερτζίδη, το «SANS SOYSIS», όπου διδάσκονταν και ευρωπαϊκοί χοροί που άρεσαν πολλοί στους κατοίκους στα δυτικά της Μ.Ασίας να χορεύουν, και το εργοστάσιο λεμονάδων του Θώραγα. Λίγο πριν το τέλος του 1925, άρχισε και η ιστορία της αθλητικής ομάδας ΑΜΥΝΑ, με αρχική επωνυμία Ποδοσφαιρικός Σύλλογος Νέας και Παλαιάς Κοκκινιάς, ακολουθεί η ομάδα ΗΛΙΟΣ και ο Μουσικοφιλολογικός Σύλλογος ΑΧΙΛΛΕΑΣ.

Το **1926**, λόγω των ανύπαρκτων φλεβών νερού στη περιοχή, η εταιρεία ΟΥΛΕΝ άνοιξε πηγάδια στη περιοχή του Ρέντη, αλλά δεν επαρκούσαν για τη τόσο μεγάλη προσφυγούπολη. Λειτουργήσε ο πρώτος κινηματογράφος με το όνομα ΕΚΛΑΙΡ. Κυκλοφόρησε η δεύτερη τοπική εφημερίδα «Η ΚΟΚΚΙΝΙΑ». Την εμφάνιση τους έκαναν δυο ακόμα αθλητικές ομάδες, η ΙΩΝΙΑ και η ΒΙΘΥΝΙΑ. Θέλοντας να συνεχίσουν τις πολύτιμες-αναγόμενες στο Βυζάντιο- παραδόσεις τους στη ταπητουργία και τη κεραμική οδήγησαν στη λειτουργία περισσότερων από 4.000 ταπητουργικών αργαλειών και βιοτεχνιών. Η ελληνική βιομηχανία απασχολούσε πάνω από 10.000 εργάτες και εργάτριες και μπορούσε να ανταγωνιστεί με επιτυχία τις χώρες της Ανατολής και προπάντων τη Τουρκία. Από τη παραγωγή του το 80% απορροφούσε η Αμερική και το 20% η Ελλάδα και η Ευρώπη.

Το **1927**, όσοι εργάζονταν εκτός συνοικισμού, σχεδόν όλοι δηλαδή, αντιμετώπιζαν τεράστιο πρόβλημα στη μετακίνηση τους. Η συγκοινωνία, λόγω της έλλειψης κατάλληλου οδικού δικτύου, ήταν ανύπαρκτη. Έτσι, η Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων υπέβαλε πρόταση στο Υπουργείο Συγκοινωνιών για διάνοιξη δρόμου που θα ένωνε την Αθήνα με το κόλπο του Κερατσινίου και θα διέσχιζε τη Κοκκινιά. Υπήρχαν, όμως τόσο πολλοί λάκκοι και πολλές πέτρες στο δρόμο για την Αθήνα, που στα μισά του δρόμου η διέλευση των τροχοφόρων ήταν αδύνατη. Οι οδηγοί των λεωφορείων σταματούσαν και οι επιβάτες συνέχιζαν με τα πόδια. Την ίδια περίοδο εγκαταστάθηκαν οι γερμανικές παράγκες, παραπήγματα τα οποία έφεραν οι Γερμανοί από τη χώρα τους έτοιμα ως πολεμική αποζημίωση των ζημιών που υπέστη η χώρα μας κατά τον Α Παγκόσμιο Πόλεμο και τα έστησαν στη περιοχή όπου γι' αυτό ονομάστηκε Γερμανικά, στα βόρεια της Νέας Κοκκινιάς.

Το **1928**, προγραμματίστηκε η κατασκευή ενός δικτύου αγωγών για να συνδεθεί με βρύσες και να αποκτήσει επιτέλους η Κοκκινιά δικό της δίκτυο ύδρευσης. Ο Δήμος Πειραιά τοποθέτησε 450 λάμπες για να φωτίζονται οι οδοί. Η ΑΜΥΝΑ έστρωσε μια αλάνα για γήπεδο της και δημιουργεί και το ΑΜΥΝΑΚΙ για παιδιά 9-10 χρονών. Επίσης, δημιουργήθηκε η ομάδα του ΠΑΜΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥ, του ΕΦΗΒΟΥ και του ΑΡΗ, ο οποίος απέκτησε και ιδιόκτητο γήπεδο. Ο Αρχιερατικός Επίτροπος Γερβάσιος φρόντισε για την ίδρυση του πρώτου γυμνασίου και του πρώτου γυμναστηρίου της περιοχής.

Το **1929**, εμφανίστηκε άλλη μια ομάδα, ο ΗΡΑΚΛΗΣ. Στη περιοχή ξεκίνησε τη λειτουργία του το μεγάλο ταπητουργείο «ORIENTAL CARPET» μιας αγγλικής εταιρείας που κατασκεύαζε χαλιά και απασχολούσε πολύ γυναικείο πληθυσμό. Οικοδομήθηκε από τον αρχιτέκτονα Αρτίν Παλατζιάν το Λουτρό για την ατομική καθαριότητα των προσφύγων.

Παράλληλα με όλα τα παραπάνω, οι πρόσφυγες φρόντισαν να διατηρήσουν την ιδιαίτερη ταυτότητα τους με τη δημιουργία συλλόγων, αδελφοτήτων και αλληλοβοηθητικών σωματείων, είχαν ως σκοπό τους να βοηθήσουν με όποιο τρόπο μπορούσαν στην αποκατάσταση των προσφύγων, να βοηθήσουν υλικά και ηθικά τα μέλη τους, να φροντίσουν για τα δικαιώματά τους έναντι της Πολιτείας, αλλά και για τη διατήρηση των εθίμων τους.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2^Η
Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ
1930-1939

2.1 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΑΡΤΗ

1933

➤ Ο **Αδόλφος Χίτλερ** διορίστηκε Καγκελάριος της Γερμανίας, επικεφαλής της κυβέρνησης και του κράτους. Ήταν δικτάτορας της Ναζιστικής Γερμανίας και ηγέτης του Εργατικού Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος με στόχους: τη κυριαρχία της Γερμανίας και της γερμανικής φυλής στην Ευρώπη και στον κόσμο και την εξάπλωση του γερμανικού «ζωτικού χώρου» προς ανατολάς. Ο Χίτλερ και οι οπαδοί του εφάρμοσαν τη συστηματική στέρηση δικαιωμάτων και την εξόντωση των Εβραίων της Ευρώπης, καθώς και άλλων θρησκευτικών, εθνικών, ή κοινωνικών ομάδων. Παραβίασε τη Συνθήκη των Βερσαλλιών, η οποία περιόριζε την ύπαρξη των γερμανικών στρατιωτικών δυνάμεων, διατάζοντας τον επανεξοπλισμό της Γερμανίας και επαναφέροντας την υποχρεωτική στρατιωτική θητεία. Με όλους αυτούς που στρατεύτηκαν ίδρυσε τις γερμανικές ένοπλες δυνάμεις, τη Βέρμαχτ.

1936

➤ Ο **Ιωάννης Μεταξάς**, ανώτατος αξιωματικός του Ελληνικού Στρατού, κατόπιν διαφόρων συγκυριών, διορίστηκε Πρωθυπουργός της Ελλάδας και στη συνέχεια πρωτοστάτησε στην επιβολή του δικτατορικού καθεστώτος της "4ης Αυγούστου". Η δικτατορία του Μεταξά είχε αρκετά εξωτερικά γνωρίσματα των φασιστικών καθεστώτων, αλλά κανένα εσωτερικό. Δεν συμμαχίσε με καμία φασιστική χώρα. Η βασική διαφορά του καθεστώτος του Μεταξά με τα φασιστικά ήταν ότι στηριζόταν στη δύναμη του στρατού, ο οποίος αρκέστηκε στη βεβαιότητα ότι δεν θα επανέλθουν οι βενιζελικοί αξιωματικοί. Επομένως, πλην των εξωτερικών αυτών χαρακτηριστικών, ο Μεταξάς χρησιμοποίησε τις κλασσικές μεθόδους κάθε δικτάτορα. Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της δικτατορίας ήταν η αστυνομική τρομοκρατία, η οποία στράφηκε με ιδιαίτερη σκληρότητα τόσο κατά των κομμουνιστών, όσο και κατά των συντηρητικών πολιτικών, οι οποίοι, έχοντας επαφές με την Αυλή, επιδίωκαν την ανατροπή του. Τα κόμματα απαγορεύτηκαν, οι πολιτικοί εξορίστηκαν ή τέθηκαν σε κατ' οίκον περιορισμό, τα συνδικάτα διαλύθηκαν ενώ οι βασανισμοί ήταν καθημερινό φαινόμενο στα αστυνομικά τμήματα. Οι συνθήκες διαβίωσης των εξορίστων ήταν τόσο άσχημες που μερικοί πέθαιναν από αρρώστιες. Δημιουργήθηκε την ΕΟΝ, εθνική οργάνωση νεολαίας – η συμμετοχή στην οποία δεν ήταν υποχρεωτική – στην οποία χρησιμοποιούσαν σκούρες μπλε στολές. Δημιούργησε και διέδωσε την ιδεολογία του «Γ' Ελληνικού Πολιτισμού», οι οπαδοί του οποίου θεωρούσαν ότι είναι οι συνεχιστές του

Αρχαίου (Α΄) και Βυζαντινού (Β΄) Πολιτισμού και ότι είχαν ως στόχο την φυλετική ενότητα του έθνους καθώς και την διατήρηση των παραδόσεων. Το ιδανικό πολίτευμα κατά τον Μεταξά ήταν η στρατοκρατική Σπάρτη και όχι η Αθηναϊκή Δημοκρατία. Ουσιαστικά, προσπαθούσε να προβάλει τον εαυτό του ως την μοναδική ελπίδα σωτηρίας για το Ελληνικό Έθνος και τη μοναδικότητα του Ελληνικού πολιτισμού απέναντι στα ξένα πρότυπα. Οι βασικές διαφορές με το Γ΄ Ράιχ του Χίτλερ έγκεινται στο ότι η Ελλάδα δεν εφάρμοσε μια ιμπεριαλιστική πολιτική, σε αντίθεση με την Γερμανία, η οποία προκάλεσε τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, καθώς και στο ότι η ιδεολογία περί «Γ΄ Ελληνικού Πολιτισμού» δε βρήκε την πλατιά απήχηση στις μάζες που βρήκε η εθνικοσοσιαλιστική ιδεολογία στη Γερμανία.

➤ Ο **Ισπανικός εμφύλιος** διήρκησε από τον Ιούλιο του 1936 μέχρι τον Απρίλιο του 1939. Ήταν ο πόλεμος μεταξύ των Ισπανών Εθνικιστών, υπό την καθοδήγηση του πραξικοπηματία στρατηγού Φρανθίσκο Φράνκο, και των Δημοκρατικών Ισπανικών Δυνάμεων, που καθοδηγούνταν από τον Πρόεδρο της 2ης Ισπανικής Δημοκρατίας Μανουέλ Αθάνια. Νικήτριες αναδείχθηκαν οι δυνάμεις του Φράνκο μετά από φριχτές σφαγές κατά αμάχων και ένοπλων τμημάτων της νόμιμης κυβέρνησης. Οι Δημοκρατικοί εφοδιάζονταν με όπλα και εθελοντές που προέρχονταν από την ΕΣΣΔ και την Κομμουνιστική Διεθνή. Η βοήθεια πάντως αυτή δεν ήταν συνεχής και σταμάτησε περί το 1938 όταν η ΕΣΣΔ άρχισε να αλλάζει την διπλωματική τακτική της και να ευνοεί μια μελλοντική συμμαχία με τον Χίτλερ, ο οποίος -μαζί με τον Μουσολίνι- ήταν σύμμαχοι του Φράνκο και η νίκη των εθνικιστών κυρίως οφειλόταν στη βοήθεια τους.

1939

➤ Μετά την απόρριψη από την Πολωνία των γερμανικών προτάσεων σχετικά με την Ελεύθερη Πόλη του Ντάντσιχ και τον Πολωνικό Διάδρομο, ο Χίτλερ διέταξε επίθεση, τον Σεπτέμβριο 1939, πυροδοτώντας τον **Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο**. Μετά από μια σειρά στρατιωτικών επιτυχιών, βασισμένων κυρίως στην τακτική του «αστραπιαίου πολέμου», η ναζιστική Γερμανία είχε υπό τον έλεγχό της το μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης. Το Σεπτέμβρη του 1939, η Γερμανία εξαπέλυσε επίθεση στην Πολωνία. Ο Γερμανικός στρατός εφαρμόζοντας μια νέα τακτική, τον κεραυνοβόλο πόλεμο, που περιλάμβανε σαρωτικούς βομβαρδισμούς και ταχεία προέλαση τεθωρακισμένων και μηχανοκίνητων δυνάμεων, αιφνιδίασε τους Πολωνούς και σε πολύ σύντομο διάστημα κατέλαβε την Βαρσοβία και την μισή Πολωνία, εγκαθιστώντας εκεί το Γενικό Κυβερνείο. Η Σοβιετική Ένωση εισέβαλε στην Πολωνία από τα ανατολικά και κατέλαβε την υπόλοιπη μισή.

2.2 Η ΠΟΡΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΝΕΑ ΚΟΚΚΙΝΙΑ ΣΤΗ ΝΙΚΑΙΑ

Η ζωή στο προσφυγικό συνοικισμό είχε αρχίσει να οργανώνεται και η περιοχή να αναπτύσσεται. Οι κάτοικοι κατέβαλαν προσπάθειες να ξεπεράσουν ό,τι τους εμπόδιζε να επιβιώσουν από την ολοκληρωτική τους καταστροφή και κατάφεραν να αναπτυχθούν και να καλυτερεύσουν τη ζωή και το συνοικισμό τους.

Στις κατοικίες τους το πισσόχαρτο της στέγης αντικαταστάθηκε από το μπαγδατί με το κεραμίδι, οι χωμάτινοι ή ξύλινοι τοίχοι ντύθηκαν από πλίνθους ή τούβλα και βιάφτηκαν με ασβέστη και το χωμάτινο πάτωμα καλύφθηκε από επίχρισμα τσιμέντου.

Οι γειτονιές ζωντάνευαν σε κάθε ευκαιρία. Σχεδόν κάθε πρωί, ο αγωγιάτης γέμιζε με μικρασιατικά τραγούδια τις γειτονιές και στο άκουσμα τους οι νοικοκυρές έβγαιναν για να μάθουν τα νέα της γειτονιάς ή μια από την άλλη. Κάθε τόσο πέρναγαν οι γύφτοι με τις μαϊμούδες που χόρευαν ανάλογα με το χτύπημα του ντεφιού και οι αρκουδιάρηδες κρατώντας μια αρκούδα που χόρευε κατά τις προσταγές του αφεντικού της. Οι τσιγγάνες που έλεγαν τη μοίρα και οι τσιγγάνοι που πουλούσαν χαλιά και κιλίμια, εμφανίζονταν τακτικά στις γειτονιές.

Τις Κυριακές, τις αργίες και τις γιορτές στις πλατείες και στις κεντρικές οδούς ακούγονταν μόνο τραγούδια, γέλια και χαρούμενες φωνές μικρών και μεγάλων, καθώς ήταν από τους προσφιλέστερους τόπους περιπάτου και συναντήσεων της περιοχής.

Τις Απόκριες μασκαρεύονταν όλοι όπως τους επέτρεπε η πενιχρή οικονομική τους κατάσταση και γέμιζαν τους δρόμους της Νέας Κοκκινιάς. Οι αϊβαλάδες, η καμήλα και τα γαϊτανάκια ήταν οι χαρακτηριστικότερες φιγούρες που διασκεδάζαν μικρούς και μεγάλους. Τα Κούλουμα πήγαιναν στην εξοχή όπου τα παιδιά πέταγαν τους αυτοσχέδιους αετούς τους και οι μεγάλοι γεύονταν τα σαρακοστιανά εδέσματα.

Τη παραμονή της Πρωτομαγιάς μάζευαν τριαντάφυλλα, γιασεμιά, γαρύφαλλα και ό,τι άλλα λουλούδια έβρισκαν και τα στερέωναν σε μια κληματόβεργα, που της είχαν δώσει κυκλικό σχήμα, για να φτιάξουν το στεφάνι του Μάη το οποίο έπρεπε να έχει στη μέση και ένα σκόρδο για το «μάτι». Τη Πρωτομαγιά κρέμαγαν το στεφάνι στην εξώπορτα για το «καλό». Σαραντα ημέρες μετά τη Πρωτομαγιά, γιόρταζαν τη μνήμη του Αγίου Ιωάννη του Φανιστή. Την ημέρα εκείνη στις αυλές των γειτονιών άναβαν φωτιές και έκαιγαν τα

Πρωτομαγιάτικα στεφάνια και πηδούσαν σταυρωτά πάνω από τις φωτιές. Υπήρχε ανταγωνισμός ανάμεσα στις γειτονιές για το ποια θα άναβε τη ψηλότερη φωτιά.

Τα καλοκαίρια, παρέες παρέες πήγαιναν εκδρομές σε κοντινά παραθαλάσσια συνήθως μέρη και γύρναγαν το ίδιο βράδυ. Τα παιδιά προτιμούσαν να τα στέλνουν σε κατασκηνώσεις που τις διοργάνωναν συνήθως φιλόπτωχα εκκλησιών, η Αμερικανική Λέσχη, το Σωματείο Ελλήνων Προσκόπων και φιλανθρωπικοί, κοινωνικοί, αθλητικοί και αγαθοεργοί σύλλογοι. Ιδανικό μέρος για τις κατασκηνώσεις αυτές ήταν το υγιεινό κλίμα της Πεντέλης.

Το χειμώνα διασκεδάζαν σε χοροεσπερίδες που διοργάνωναν σύλλογοι για φιλανθρωπικούς κυρίως σκοπούς. Άρχισαν να βγαίνουν σε ταβέρνες, ζυθοποιεία, καφενεία και ουζερί, οικογενειακά ή μονό οι άντρες. Έκαναν την εμφάνιση τους κέντρα διασκέδασης με ζωντανή μουσική, γνωστά ως κουτούκια και ρεμπετάδικα. Παρατηρήθηκε άνθηση στο χώρο των κέντρων διασκέδασης, με την εμφάνιση μεγάλων κέντρων στη περιοχή όπου πέρασαν μεγάλες φωνές της λαϊκής μουσικής. Το γεγονός αυτό προσέδιδε στη Νέα Κοκκινιά μια ξεχωριστή θέση για τη βραδινή έξοδο των Αθηναίων και των Πειραιωτών. Ήταν ολοφάνερη η σπουδαιότητα της πόλης στη νυχτερινή διασκέδαση της εποχής και η αγάπη όλων για το προσφυγικό ρεμπέτικο τραγούδι με τις μικρασιατικές ρίζες. Την ίδια εποχή, εμφανίστηκαν οι πρώτες κοσμικές ταβέρνες και τα πρώτα κέντρα όπου πια χόρευαν αποκλειστικά ευρωπαϊκούς χορούς.

Ένας άλλος τομέας όπου παρατηρήθηκε πρόοδος και βελτίωση ήταν ο εργασιακός. Στη Νέα Κοκκινιά λειτουργούσαν ταπητουργεία, ασβεστοουργεία, βαμβακουργεία, πλινθοποιεία, χρωματοουργεία, εργοστάσια υποδημάτων, επιπλοποιεία, υφαντουργεία, ποτοποιεία, οινοποιεία, υαλοουργεία, κουφετοποιεία, καμίνια που κατασκεύαζαν πήλινα είδη για οικιακή χρήση, πλεκτήρια, οπότε δεν ήταν πια αναγκαία για όλους η εργασία εκτός συνοικισμού. Η πόλη στις κεντρικές οδούς διέθετε καταστήματα κάθε είδους: κουρεία, κομμωτήρια, μαγειρεία, παντοπωλεία, ταβέρνες, κρεοπωλεία, καφενεία, ουζερί, εστιατόρια, ζαχαροπλαστεία, υποδηματοποιεία, ραφεία, λευκών ειδών, τσαγκαράδικα, ψαράδικα καθώς επίσης και λαϊκές αγορές.

Οι προσφυγικές γειτονιές καθημερινά έσφυζαν από ζωντάνια καθώς κατά τη διάρκεια όλης της μέρας έκαναν την εμφάνιση τους πολλοί πλανόδιοι πωλητές και επισκευαστές που διαλαλούσαν τη πραμάτεια τους και ποια ήταν η επισκευαστική τους ικανότητα και οι

νοικοκυρές αν χρειάζονταν κάτι έβγαιναν να προμηθευτούν τα υλικά για το φαγητό ή να φτιάξουν κάτι που είχε χαλάσει, ανάλογα με το ποιος επισκευαστής περνούσε.

Στους πλανόδιους πωλητές συμπεριλαμβάνονται: ο πωλητής με το σαλέπι, ο πωλητής με το χωριάτικο γιαούρτι, ο πωλητής με τη ζεστή μπουγάτσα, οι μανάβηδες που φόρτωναν τα προϊόντα τους πάνω σε ένα κάρο το οποίο το έσερνε υπομονετικά ένα γαϊδουράκι στολισμένο με σκόρδα και ματόχαντρα, ο παγωτατζής με το δροσερό παγωτό, οι παγοπώλες με τις «κολώνες» πάγου για τα τρόφιμα ή τα πρώτα ψυγεία πάγου, οι καρβουνιάρηδες που πουλούσαν κάρβουνα για τις ψησταριές, οι ψαροπώλες με ένα τεράστιο πανέρι γεμάτο ψάρια τοποθετημένο στο κεφάλι, ο νερουλάς που πουλούσε νερό το οποίο κουβαλούσε από τις βρύσες που υπήρχαν στις γωνίες των κεντρικών δρόμων, ο γαλατάς που είχε μαζί του φρέσκο γάλα και γέμιζε τα σκεύη που του είχαν αφήσει οι νοικοκυρές από νωρίς έξω από τη πόρτα του σπιτιού, οι εφημεριδοπώλες που διένεμαν στα σπίτια εφημερίδες διαλαλώντας τα νέα της μέρας στις γειτονιές.

Στους πλανόδιους επισκευαστές ανήκαν: οι παπλωματάδες που με τα ειδικά ξύλινα εργαλεία τους τίναζαν το βαμβάκι και γέμιζαν με αυτό τα παπλώματα, ο καρεκλάς που επί τόπου έφτιαχνε όποιο μέρος των καθισμάτων είχε φθαρθεί, ο σκουπάς που επισκεύαζε τις σκούπες, ο ομπρελάς που επισκεύαζε επί τόπου τις χαλασμένες ομπρέλες, ο ακονιστής που έχοντας το τροχό του μαζί ακόνιζε τα μαχαίρια, ο γανωτζής που γάνωνε τα μπακιρένια σκεύη οικιακής χρήσης, ο ποδηλατάς που γύρναγε με μια ρόδα ποδηλάτου στον ώμο και τα κατάλληλα εργαλεία- καθώς το ποδήλατο ήταν αρκετά διαδεδομένο μέσο μεταφοράς και αναψυχής.

Το 1930, το 3^ο δημοτικό σχολείο αρρένων μετατράπηκε σε 3^ο μεικτό δημοτικό σχολείο, ενώ ταυτόχρονα λειτούργησε το 8^ο δημοτικό σχολείο, στη περιοχή του Αγίου Ιωάννη Χρυσοστόμου.

Το 1931, λειτούργησε σε παράγκα κοντά στα Γερμανικά η εκκλησία Ευαγγελίστρια. Ιδρύθηκε η Ένωση Προσφύγων Δημοσιογράφων Κοκκιιάς.

Το 1932, σε ξύλινο παράπηγμα στεγάστηκε η εκκλησία Γέννηση της Θεοτόκου (Παναγίτσα) όπου τοποθετήθηκε και το εικόνισμα της Παναγίας της Οδηγήτριας που είχε έρθει από τα Μούγλα της Μικρας Ασίας από τους πρόσφυγες. Κυκλοφόρησαν οι εφημερίδες «Η ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ» και «ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΒΗΜΑ».

Το 1933, στα πλαίσια κοινωνικής πρόνοιας για τις εργαζόμενες μητέρες, δημιουργήθηκε η Παιδική Στέγη, ένας χώρος όπου μπορούσαν να απασχοληθούν όσα μικρά παιδιά δε πήγαιναν σχολείο και δούλευαν οι γονείς τους. Ο συνοικισμός μέχρι το τέλος του 1933 άνηκε διοικητικά στο Δήμο Πειραιώς.

Το 1934, η Νέα Κοκκινιά αναγνωρίστηκε ως ανεξάρτητος Δήμος Νέας Κοκκινιάς με πρώτο δήμαρχο το Στυλιανό Κοραή. Από τότε, με πενιχρές οικονομικές δυνατότητες και τεράστια προβλήματα, ο Δήμος προσπάθησε να αντιμετωπίσει τις δύσκολες καταστάσεις που επικρατούσαν στη περιοχή. Νοικιάστηκε το πρώτο Δημαρχιακό Κατάστημα, μισθώθηκαν Δημοτικά Ιατρεία στις ενορίες του Αγίου Γεωργίου και της Ευαγγελίστριας, λειτούργησε Ληξιαρχείο, δημιουργήθηκαν Δημοτικά Σφαγεία, αποκτήθηκαν τρία μεγάλα ειδικά αυτοκίνητα για τη καθαριότητα του Δήμου και δυο αυτοκίνητα με καταβρεχτήρες για τους δρόμους. Επίσης, λειτούργησαν δημοτικές θερινές κατασκηνώσεις για τα άπορα παιδιά. Με τη σύσταση του νέου Δήμου, άρχισε και η συστηματική φροντίδα για το περιβάλλον με τη δενδροφύτευση η οποία γινόταν από πολίτες και μαθητές στους κεντρικούς δρόμους και στους γύρω λόφους και είχε δυο λόγους ύπαρξης, να ομορφύνει η πόλη και να καταπολεμηθεί η μόλυνση. Ο Δήμος ζήτησε τη παραχώρηση του Νοσοκομείου Αμερικανίδων Κυριών σε αυτόν. Δημιουργήθηκε η Φοιτητική Ένωση Νέας Κοκκινιάς, οι φυσιολατρικοί σύλλογοι ΠΑΝ, ΕΡΜΗΣ και ΟΦΟΚ, ο αθλητικός όμιλος ΒΥΡΩΝ και η λέσχη ΕΛΛΑΣ. Κυκλοφόρησαν οι εφημερίδες «ΤΟ ΕΜΠΡΟΣ», «ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ», «ΝΕΟΣ ΑΓΩΝ» και «ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ».

Το 1935, αποφασίστηκε η δημιουργία δημοτικών γηπέδων. Ο Δήμος είχε καθιερώσει ετησίως την «Εβδομάδα Πρασίνου» κατά την οποία μαθητές, πρόσκοποι, σύλλογοι και ιδιώτες προμηθεύονταν δενδρύλλια και φυτά από το Δημοτικό Φυτώριο και τα τοποθετούσαν όπου ήταν απαραίτητο για τη καλύτερευση της περιοχής. Έτσι, διαμορφώθηκε το Άλσος στη περιοχή του Γυμνασίου και έγινε τόπος περιπάτου καθώς επίσης και ο λόφος της Δεξαμενής που ονομάστηκε Λόφος των Νυμφών. Το Δημοτικό δίκτυο υδρεύσεως επεκτάθηκε και η σύνδεση των κατοικιών και των καταστημάτων με το δημοτικό υδραγωγείο ήταν πλέον πραγματικότητα. Ο Υπουργός Κρατικών Αντιλήψεων έδωσε χρήματα για τη κατασκευή νέων προσφυγικών οικημάτων στη Νέα Κοκκινιά. Έτσι, εμφανίζονται 500 νέες οικοδομές με τη μορφή τετραώροφων πολυκατοικιών. Σημαντική επίσης ήταν και η κατασκευή αντιπλημμυρικών έργων στη περιοχή των Γερμανικών για τη προστασία τους από τα ορμητικά νερά του όρους Αιγάλεω κατά τις βροχοπτώσεις. Στη περιοχή των Κιλικιανών,

δημιουργήθηκαν αποχωρητήρια για κάθε οικογένεια, κατεδαφίστηκαν προσωρινοί καταυλισμοί, επικαλυφτήκαν ανοιχτοί τάφροι που ήταν εστίες μόλυνσης και κατασκευάστηκαν πρόχειρα αντιπλημμυρικά έργα. Διπλασιάστηκε ο φωτισμός στη πόλη, βέβαια, χωρίς αυτόν έμειναν πολλές συνοικίες καθώς η ηλεκτροδοτική επέκταση ήταν αργή. Λειτουργήσε ο πρώτος τηλεφωνικός θάλαμος στη πλατεία του Αγίου Νικολάου και, στην ίδια περιοχή, λειτούργησε Ταχυδρομείο Β΄ Τάξης. Πραγματοποιήθηκε η ανέγερση παιδικών λουτρών στην Οσία Ξένη. Συστήθηκε η Εταιρεία Φίλων του Λαού από κοκκινιώτες επιστήμονες και ο Ιατρικός Σύλλογος Κοκκινιάς για τη πληρέστερη και συστηματικότερη αντιμετώπιση των τοπικών αναγκών. Η έντονη οικονομική δραστηριότητα οδήγησε στην ίδρυση Υποκαταστήματος Εμπορικής Τραπέζης. Έγινε δεκτό το αίτημα του Δήμου και έτσι του παραχωρήθηκε το Νοσοκομείο Αμερικανίδων Κυριών και μετονομάστηκε σε «Προσφυγικό Νοσοκομείο Νέας Κοκκινιάς Αμερικανίδων Κυριών». Αποφασίστηκε η ίδρυση νυχτερινού γυμνασίου για τους εργαζόμενους νέους όπου θα δίδασκαν φοιτητές. Λειτούργησε αθλητικός όμιλος με τμήματα νέων αθλημάτων όπως πατινάζ, κλασική γυμναστική, πυγμαχία και Σχολή Αγραμμάτων Συνδημοτών όπου γράφονταν όσοι δεν είχαν μάθει γράμματα λόγω οικονομικών προβλημάτων. Εμφανίστηκαν τα πρώτα ιδιωτικά σχολεία και φροντιστήρια. Κυκλοφόρησε η εφημερίδα «ΤΟ ΝΕΟΝ ΒΗΜΑ». Την ίδια χρονιά ιδρύθηκε και η Φιλαρμονική του Δήμου με 32 όργανα, που παιάνιζε τις Κυριακές στους δρόμους και στις πλατείες ψυχαγωγώντας τους κατοίκους της πόλης και τους περαστικούς. Ο Αρχιερατικός Επίτροπος Γερβάσιος ενέργησε ώστε να δημιουργηθεί Νυχτερινή Εμπορική Σχολή για τους εργαζόμενους νέους. Λίγο πριν το τέλος του 1935, άρχισαν τα μαθήματα στο παράρτημα Νέας Κοκκινιάς του Εθνικού Ωδείου, στο οποίο οι μαθητές διδάσκονταν πιάνο, βιολί, κιθάρα, όλα τα πνευστά, βυζαντινή μουσική και ό,τι σχετιζόταν με τη μουσική- θεωρία και πράξη.

Το 1936, ο πληθυσμός ανερχόταν στις 53.000 και η πόλη κατέχει τη πέμπτη θέση στην επικράτεια. Το νοσοκομείο της Νέας Κοκκινιάς μετονομάστηκε σε «Πρότυπο Λαϊκό Νοσοκομείο Νέας Κοκκινιάς πρώην Αμερικανίδων Κυριών». Ιδρύθηκε η Προστατευτική Εταιρεία Ανηλίκων σε γήπεδο 15 στρεμμάτων στο Κουτσουκάρι που συγκεντρώνονταν «αλητόπαιδα» της περιφέρειας Πειραιώς. Για την ολοκλήρωση του, το κράτος έδωσε 4 εκατομμύρια, ο Πειραιάς 700.000 δρχ., 200.000 δρχ. η Νίκαια και 30.000δρχ το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Εκδόθηκαν οι εφημερίδες «Η ΘΕΙΑ ΠΡΟΝΟΙΑ» και «Ο ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ». Ιδρύθηκε η Βιβλιοθήκη σε σχέδια του αρχιτέκτονα Ηλία Σπανάκη. Λειτούργησε ο σύλλογος Αποφοίτων Εμπορικής Νυχτερινής Σχολής Νέας Κοκκινιάς, η Γυναικεία Οργάνωση, ο

Τοπικός Προσκοπικός Σύνδεσμος από άτομα που ήθελαν να προσφέρουν ηθική και υλική υποστήριξη και ο Σύνδεσμος Εφέδρων Παλαιών Πολεμιστών. Ιδρύθηκε το 10^ο δημοτικό σχολείο. Ο δήμος αποφάσισε πίστωση 40.000 δρχ για την εισαγωγή απόρων μαθητών στη Σιβιτανίδειο Σχολή Τεχνών και Επαγγελμάτων.

Το 1937, με διάταγμα του το Υπουργείο Συγκοινωνιών αναγνώρισε την οδό Πέτρου Ράλλη από το Ρουφ προς τη Νέα Κοκκινιά και από εκεί προς το Πέραμα ως εθνική οδό και άρχισε να κατασκευάζεται. Εκδόθηκε η εφημερίδα «Η ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΙΣ». Ιδρύθηκε Υποκατάστημα Αγροτικής Τράπεζας. Λειτουργήσαν τρία νηπιαγωγεία. Διεξαγόταν αγώνας για στέγαση κατοίκων των ξύλινων παραπηγμάτων στη περιοχή των Γερμανικών, αλλά μάταια. Μετά από έντονες διαμαρτυρίες των δημοτών, το Υπουργείο ενέκρινε τη συγκοινωνία Πειραιώς και νότιας Νέας Κοκκινιάς (Άσπρα Χώματα). Ιδρύθηκε η ομάδα Ελληνίδων Οδηγών Νέας Κοκκινιάς.

Το 1938, μάταια ο νέος Δήμαρχος, Ιωάννης Μήλιος, αιτήθηκε τη παρουσία Ειρηνοδικείου και Πταισματοδικείου στη πόλη και προσπάθησε να βρει 5 εκατομμύρια για να κατασκευάσει Διοικητήριο όπου θα στεγάζονταν το Δημαρχείο, οι Δημοτικές και Κρατικές υπηρεσίες, Αστυνομία, Δημοτική Βιβλιοθήκη και οι σύλλογοι της πόλης. Ανοίχτηκαν δρόμοι 22.000 μέτρων και τοποθετήθηκαν εμαγιέ πινακίδες με την ονομασία των οδών. Επίσης, δόθηκαν μεγάλα ποσά για τη κατασκευή και τη συντήρηση γεφυριών, επειδή πολλά ρεύματα κατέβαιναν από το Όρος Αιγάλεω και διέσχιζαν τη πόλη. Η επέκταση συγκοινωνίας ήταν επιτακτική καθώς υπήρχαν μόνο 1-2 σταθμοί για την εξυπηρέτηση των κατοίκων. Το υπάρχον νοσοκομείο άρχισε να επεκτείνεται και μετονομάστηκε σε Γενικό Κρατικό. Οι επαγγελματίες αριθμούνταν πάνω από 3.000. Κυκλοφόρησε η εφημερίδα «ΤΟ ΘΑΡΡΟΣ». Ιδρύθηκε το 11^ο δημοτικό σχολείο, ενώ το 5^ο δημοτικό σχολείο παρουσίασε μια καινοτομία χρησιμοποιώντας ως εκπαιδευτικό διδακτικό μέσο, διδακτικές ταινίες δανεισμένες από το Υπουργείο Παιδείας, παράδειγμα που ακολούθησαν και τα υπόλοιπα σχολεία. Δημιουργήθηκαν οι Τεχνικές Σχολές Ηράκλειτος με τμήματα Μηχανολόγων – Ηλεκτρολόγων. Θεμελιώθηκε το Αθλητικό Στάδιο Νέας Κοκκινιάς. Λάτρεις της 7^{ης} τέχνης καθώς ήταν οι πρόσφυγες, δεν άργησαν να ιδρύσουν κινηματογραφικές αίθουσες που έπαιζαν όχι μόνο ελληνικές ταινίες της εποχής αλλά και ξένα αριστουργήματα του παγκόσμιου κινηματογράφου. Όλοι οι κινηματογράφοι διέθεταν και σκηνή για να παρουσιάζονται θεατρικές παραστάσεις, να γίνονται εκδηλώσεις από φιλανθρωπικούς συλλόγους της πόλης και φιλολογικές, κοινωνικές, επιστημονικές και πολιτιστικές συναθροίσεις. Έτσι, η οδός

Γεωργίου Κονδύλη, μια από τις κεντρικότερες οδούς, φιλοξενούσε - αν όχι όλους - τους περισσότερους κινηματογράφους. Το θερινό ΑΠΟΛΛΩΝΑ, τους χειμερινούς ΟΡΦΕΥΣ, ΑΛΚΑΖΑΡ, ΚΡΥΣΤΑΛ, ΕΣΠΕΡΟ και το χειμερινό και θερινό θέατρο ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ. Λίγα μέτρα πιο μακριά, υπήρχε η θερινή ΓΡΑΝΑΔΑ, ο μεγάλος κινηματογράφος με το χαλίκι, τους κισσούς και τα γιασεμιά, ενώ σε επίσης κεντρικά σημεία υπήρχε το ΑΝΝΩ, το ΑΣΤΥ, το ΛΙΛΙΑΝ και το ΒΙΚΤΩΡ.

Το 1939, συστήθηκε επιτροπή η οποία κατέβαλε προσπάθεια για να βρεθεί χώρος για την ανέγερση του Δημοτικού Θεάτρου της πόλης, όμως αποδείχτηκε άκαρπη. Ιδρύθηκε το Λαϊκό Ιατρείο ΙΚΑ της περιοχής. Κυκλοφόρησε η εφημερίδα «ΝΕΑ ΙΔΕΑ». Οι κάτοικοι αριθμούσαν περίπου τις 75.000. Ο Δήμος προκήρυξε πανελλήνιο διαγωνισμό με χρηματικά έπαθλα για τη μετονομασία της πόλης. Συμμετείχαν 415 πολίτες από όλη την Ελλάδα. Τα εξής δέκα επικρατέστερα ονόματα ήταν: Τροία, Φρυγία, Βασιλεία, Φοινίκη, Ανατολή, Τραπεζούντα, Σάρδεις, Νίκαια, Ασία, Μίλητος. Μετά από πρόταση του Ιωάννη Μελά, δικηγόρου και καταγόμενου από τη Νίκαια της Βιθυνίας, υπερίσχυσε το όνομα Νίκαια το οποίο είχαν προτείνει 56 άτομα από τα 415 που συμμετείχαν στο διαγωνισμό.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3^Η

Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ

1940-1949

3.1 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΑΡΤΗ

1940

➤ Τις πρώτες πρωινές ώρες της 28ης Οκτωβρίου, ο Ιταλός Πρέσβης στην Αθήνα, Εμανουέλε Γκράτσι επέδωσε ιδιόχειρα στον Έλληνα Πρωθυπουργό Ιωάννη Μεταξά, στην οικία του, τελεσίγραφο, με το οποίο απαιτούσε την ελεύθερη διέλευση του Ιταλικού στρατού από την Ελληνοαλβανική μεθόριο, προκειμένου στη συνέχεια να καταλάβει κάποια στρατηγικά σημεία του Ελληνικού Βασιλείου, για τις ανάγκες ανεφοδιασμού και άλλων διευκολύνσεών του για τη μετέπειτα προώθησή του στην Αφρική. Έμεινε στην ιστορία η αρνητική απάντηση του Έλληνα πρωθυπουργού στο Ιταλικό φασιστικό τελεσίγραφο, που θεωρήθηκε η επίσημη έναρξη του πολέμου. Μετά το περίφημο «**ΟΧΙ**» του Πρωθυπουργού, ιταλικές στρατιωτικές δυνάμεις άρχισαν τις στρατιωτικές επιχειρήσεις εισβολής στην Ελλάδα.

Ο ελληνοϊταλικός πόλεμος του 1940 ήταν η πολεμική σύγκρουση μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας, η οποία διήρκεσε από τις 28 Οκτωβρίου 1940 μέχρι τις 23 Απριλίου 1941. Ο πόλεμος χαρακτηρίστηκε ως η ταχεία πολεμική προπαρασκευή της Ελλάδας ενόψει του ελληνοϊταλικού πολέμου και της Γερμανικής εισβολής στην Ελλάδα. Ο πόλεμος αυτός ήταν το αποτέλεσμα της επεκτατικής πολιτικής του φασιστικού καθεστώτος του Μπενίτο Μουσολίνι που είχε εγκαθιδρύσει στην Ιταλία. Στα μέσα του 1940, ο Μπενίτο Μουσολίνι, έχοντας ως πρότυπο τις κατακτήσεις του Αδόλφου Χίτλερ, θέλησε να αποδείξει στους Γερμανούς συμμάχους του Άξονα ότι μπορεί και ο ίδιος να οδηγήσει την Ιταλία σε ανάλογες στρατιωτικές επιτυχίες. Ταυτόχρονα ο Μουσολίνι επιθυμούσε να ισχυροποιήσει τα συμφέροντα της Ιταλίας στα Βαλκάνια, που ένοιωθε ότι απειλούνταν από τη γερμανική πολιτική από την στιγμή που η Ρουμανία είχε δεχθεί την γερμανική προστασία για τα πετρελαϊκά της κοιτάσματα. Μετά τις 6 Απριλίου 1941, με την επέμβαση των Γερμανών, συνεχίστηκε ως ελληνοϊταλικογερμανικός πόλεμος. Η απόκρουση της ιταλικής εισβολής αποτέλεσε τη πρώτη νίκη των Συμμάχων κατά των δυνάμεων του Άξονα στη διάρκεια του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου και ανύψωσε το ηθικό των λαών στη σκλαβωμένη Ευρώπη.

1942

➤ Μετά την αποτυχία στο Ανατολικό Μέτωπο, ο πόλεμος πήρε νέα τροπή και η Γερμανία του Χίτλερ βρέθηκε να αμύνεται ενάντια στους προελαύνοντες Συμμάχους.

Αντιμέτωπος με την ολοκληρωτική ήττα, ο Χίτλερ αυτοκτόνησε στο Βερολίνο τον Απρίλιο του 1945 λίγο πριν από την κατάληψη του υπογείου καταφυγίου της Καγκελαρίας από τον Ερυθρό Στρατό. Το τέλος του σήμανε και το τέλος του καθεστώτος του. Σαν συνέπεια αυτής της πολιτικής, μόνο στο ευρωπαϊκό χώρο έχασαν τη ζωή τους 30 εκατομμύρια άνθρωποι, μεταξύ αυτών 6 εκατομμύρια Εβραίοι. Η Γερμανία και η Ευρώπη κατά μεγάλο μέρος έγιναν ερείπια και διαιρέθηκαν κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου.

1944

➤ Με τον όρο **Δεκεμβριανά** αναφέρονται μία σειρά ένοπλων συγκρούσεων που έλαβαν χώρα στην Αθήνα το Δεκέμβριο 1944 - Ιανουάριο 1945, ανάμεσα σε δυνάμεις αριστερών οργανώσεων (ΕΑΜ-ΕΛΑΣ-ΚΚΕ) και δυνάμεις που ανήκαν στο υπόλοιπο πολιτικό φάσμα, από την σοσιαλδημοκρατία έως την άκρα δεξιά. Στην σύρραξη ενεπλάκησαν και οι Βρετανοί. Αφορμή για την έναρξη των συγκρούσεων αποτέλεσε η διαδήλωση που οργάνωσε στο κέντρο της Αθήνας το ΕΑΜ στις 3 Δεκεμβρίου του 1944. Η βαθύτερη αιτία ήταν η διαμάχη ανάμεσα σε δύο δυνάμεις που διεκδικούσαν την εξουσία: Από τη μια το ΕΑΜ, το οποίο ελεγχόταν από το ΚΚΕ αλλά είχε πολύ ευρύτερη απήχηση, ιδιαίτερα στα λαϊκά στρώματα και τις τάξεις των διανοουμένων. Το φιλοσοβιετικό ΕΑΜ, που είχε καταστεί ισχυρότατος πολιτικός και στρατιωτικός μηχανισμός όντας η σημαντικότερη αντιστασιακή δύναμη στην κατεχόμενη Ελλάδα, είχε σε πολλές περιοχές της χώρας την εξουσία στα χέρια του μετά το τέλος του πολέμου και ήθελε να αποτρέψει την επάνοδο του βασιλιά καθώς και την τυχόν ανασύσταση δικτατορικού καθεστώτος όπως αυτό της μεταξικής περιόδου. Από την άλλη πλευρά είχαν συνασπιστεί το σύνολο των αντικομμουνιστικών ένοπλων δυνάμεων, φιλελεύθεροι και φιλοβασιλικοί, με την υποστήριξη των Άγγλων, που ήθελαν να αποτρέψουν την εγκαθίδρυση του κομμουνισμού στην Ελλάδα και ευνοούσαν την επιστροφή του βασιλιά, ο οποίος παραδοσιακά εξέφραζε την φιλοαγγλική πολιτική. Ωστόσο οι προθέσεις που καταλόγιζε κάθε πλευρά στην αντίπαλη μέσα στο κλίμα της πόλωσης απείχαν από τις πραγματικές προθέσεις.

1946

➤ Ο **Ελληνικός Εμφύλιος Πόλεμος** περιελάμβανε τις ένοπλες συγκρούσεις που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα μεταξύ του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας υπό τον έλεγχο των κομμουνιστών, και του Ελληνικού Στρατού που ήταν υπό τον έλεγχο της κεντροδεξιάς κυβέρνησης των Αθηνών. Επίσημα διήρκεσε από τον Μάρτιο του 1946 έως τον

Οκτώβριο του 1949 και είχε ως αποτέλεσμα την ήττα των κομμουνιστών. Θεωρείται διεθνώς ως η πρώτη πράξη του ψυχρού πόλεμου στην Ελλάδα. Η χώρα ρήμαξε κυριολεκτικά στα χρόνια της αντιπαράθεσης. Άλλαξε η γεωγραφία της χώρας καθώς ερημώθηκαν εκτεταμένες, ορεινές κυρίως, ζώνες. Υπήρξαν εκατοντάδες χιλιάδες πολιτικοί πρόσφυγες, ενώ τίθεται σε ισχύ το καθεστώς των εκτάκτων μέτρων. Ταυτόχρονα, μεγάλη φτώχεια μάστιζε το λαό. Με βάση και ψηφίσματα του ΟΗΕ, ο πόλεμος ονομάστηκε επισήμως «Συμμοριτοπόλεμος» και αυτή η ονομασία διατηρήθηκε επί πολλές δεκαετίες από τους νικητές αυτής της σύρραξης

1947

➤ Ο Ψυχρός Πόλεμος ήταν ο γεωπολιτικός, ιδεολογικός και οικονομικός αγώνας μεταξύ των δυο υπερδυνάμεων, ΗΠΑ και ΕΣΣΔ μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Κράτησε από το 1947, μέχρι την πτώση του τείχους του Βερολίνου το Νοέμβριο του 1989. Ονομαζόταν Ψυχρός Πόλεμος γιατί δεν έγινε ποτέ πόλεμος μεταξύ των ΗΠΑ και της ΕΣΣΔ. Ο "πόλεμος" έγινε με τη μορφή αγώνα επικράτησης σε διάφορους τομείς όπως τα συμβατικά και τα πυρηνικά όπλα, τα δίκτυα συμμαχιών, οικονομία και οικονομικούς αποκλεισμούς, προπαγάνδα, κατασκοπεία, πολέμους σε περιφερειακά κράτη, και τον ανταγωνισμό για την κατάκτηση του διαστήματος. Οι ΗΠΑ και η ΕΣΣΔ έφτασαν στα όρια του πολέμου κατά την κρίση των πυραύλων της Κούβας το 1962. Πόλεμοι κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου έγιναν στην Κορέα, στο Βιετνάμ, στο Αφγανιστάν καθώς και μικρότερες συγκρούσεις στην Αγκόλα, το Ελ Σαλβαδόρ και τη Νικαράγουα. Ο Ψυχρός Πόλεμος βασίστηκε στο φόβο και των δυο πλευρών για την απειλή χρήσης πυρηνικών όπλων και για το λόγο αυτό και οι δυο πλευρές ανέπτυξαν πολιτικές αποφυγής της χρήσης τους. Κατά τη διάρκειά του, δε χρησιμοποιήθηκαν ποτέ πυρηνικά όπλα.

1949

➤ Πραγματοποιήθηκε η ίδρυση του **NATO** (North Atlantic Treaty Organization). Η στρατιωτική αμυντική συμμαχία μεταξύ των χωρών της Δύσης που έχει σκοπό την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των χωρών-μελών σε διάφορους τομείς (στρατιωτικό, πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, μορφωτικό), την προώθηση των γεωπολιτικών συμφερόντων και την αποτροπή της ένοπλης επίθεσης εναντίον κάποιας χώρας-μέλους από άλλες. Υπογράφηκε τον Απρίλιο του 1949 στην Ουάσινγκτον από 12 χώρες της Ευρώπης και της βόρειας Αμερικής (Βέλγιο, Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία, Δανία, ΗΠΑ, Ισλανδία, Ιταλία, Καναδάς, Λουξεμβούργο, Νορβηγία, Ολλανδία, Πορτογαλία).

3.2 Η ΝΙΚΑΙΑ ΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΑ

Στις αρχές του 1940, ο Δήμαρχος Ιωάννης Μήλιος ανακοίνωσε τη μετονομασία του Δήμου Νέας Κοκκινιάς - που είχε φτάσει περίπου τους 80.000 κατοίκους- σε Δήμο Νικαίας. Βρισκόμενη όμως η ελληνική πραγματικότητα, σε σύντομο χρονικό διάστημα, στο Β Παγκόσμιο Πόλεμο, δε προλαβαίνει να γίνει γνωστή η αλλαγή αυτή του ονόματος και η σημαντική συμβολή της πόλης στο πόλεμο μένει στην ιστορία με το όνομα Κοκκινιά.

Όπως κάθε Έλληνας, έτσι και οι Νικαιώτες αφήσαν πίσω οικογένεια και σπίτι και πήγαν στα ελληνοαλβανικά σύνορα να πολεμήσουν όπως τους καλούσε το καθήκον να κάνουν. Μόλις δεκαοκτώ χρόνια από το τέλος του Μικρασιατικού πολέμου, ξαναζούσαν τις ίδιες στιγμές. Στη Νίκαια λειτούργησε η Υπηρεσία της Φανέλας του Στρατιώτη η οποία είχε στήσει το ειδικό της περίπτερο στη πλατεία του Αγίου Νικόλαου. Διενεργήθηκε έρανος στον οποίο ανταποκρίθηκαν πρόθυμα οι δημότες και μαζεύτηκαν κουβέρτες, φανέλες, μπλούζες, κάλτσες, παλτά και ό,τι άλλο μπορούσε να φανεί χρήσιμο στους πολεμιστές. Σημαντική ήταν και η συμβολή των γυναικών της πόλης οι οποίες ολημερίς έπλεκαν φανέλες, κάλτσες, γάντια και κασκόλ για τους στρατιώτες.

Η πόλη της Νικαίας κατά το Β Παγκόσμιο Πόλεμο κατακτήθηκε από Γερμανούς και ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια του πολέμου υπέφερε πάρα πολλά και υπέστη πολλές καταστροφές και απώλειες. Εδώ γράφτηκε μια από τις πιο λαμπρές σελίδες της ιστορίας της Εθνικής Αντίστασης. Όλος σχεδόν ο λαός στο σύνολο του είχε οργανωθεί και συσπειρωθεί στο ΕΑΜ, στον ΕΛΑΣ και, στο κύριο οργανωτή των άλλων δυο, το ΚΚΕ. Οι Νικαιώτες, θέλοντας να δείξουν το πατριωτικό τους φρόνημα, να υπερασπιστούν την ανεξαρτησία της χώρας τους και να επιδιώξουν ένα καλύτερο μέλλον για τον ελληνικό λαό, αντιστάθηκαν ενάντια των Γερμανών χωρίς να υπολογίσουν ότι αυτό θα είχε τις ζωές τους.

Η αντιστασιακή δράση εκδηλωνόταν κυρίως μέσω του ΕΑΜ και του ΕΛΑΣ, οργανώσεις που είχαν οργανωτική διάρθρωση σε ολόκληρη τη πόλη με τα δικά της καθοδηγητικά όργανα η κάθε μια και τους δικούς της σκοπούς. Το ΕΑΜ Κοκκινιάς ήταν η πιο μαζική οργάνωση που διέθετε το ΕΑΜ σε όλη τη περιοχή του Πειραιά. Ο ΕΛΑΣ ήταν περισσότερο στρατιωτικής δομής οργάνωση η οποία είχε στη Κοκκινιά το 6^ο Ανεξάρτητο Σύνταγμα με 4 τάγματα, 9 λόχους και διμοιρίες που το κάθε ένα από αυτά ήταν υπεύθυνο και

για μια συνοικία της πόλης. Αξίζει να σημειωθεί εδώ και η σημαντική αντιστασιακή δράση των νέων της ΕΠΟΝ Κοκκινιάς.

Οι Νικαιώτες παρά τους κινδύνους, το αίσθημα φόβου, τη τρομοκρατία, τον αγώνα για επιβίωση και για εξασφάλιση τροφής, κατέβαλαν προσπάθειες για τη καλύτερη, άρτια δομημένη, οργάνωση της αντίστασης. Η ενημέρωση του λαού τα βράδια με τα χωνιά, τα συνθήματα στους τοίχους, η προετοιμασία και διακίνηση του παράνομου τύπου, οι παράνομες συσκέψεις και τα κρυφά ραντεβού μεταξύ των αγωνιστών γίνονταν με κάθε μυστικότητα και προσοχή, καθώς υπήρχαν και κάποιοι οι οποίοι ήταν σύμμαχοι με τους κατακτητές και έτοιμοι, για χρηματικούς κυρίως λόγους και άλλα προνόμια, να προδώσουν πατριώτες.

Για τη καλύτερη περιφρούρηση της δράσης των αντιστασιακών οργανώσεων και τη μετάδοση πληροφοριών, αποφάσεων και εντολών, ήταν απαραίτητη η ύπαρξη ανθρώπων-συνδέσμων οι οποίοι μετέφεραν μηνύματα μεταξύ της Κεντρικής Επιτροπής του ΕΑΜ, της Επιτροπής ΕΑΜ Πειραιά και τους τομείς του ΕΑΜ Νικαίας, αψηφώντας τη πιθανότητα σύλληψης και θανάτου.

Οι γερμανοτσοβιάδες, οι ταγματασφαλίτες και οι χωροφύλακες γνωρίζοντας τη πρωτοποριακή θέση της Κοκκινιάς στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα, θέλησαν να την καταλάβουν για να τρομοκρατήσουν με αυτό το τρόπο το λαό ο οποίος με τη σειρά του θα σταματούσε κάθε δεσμό με το ΕΑΜ και τον ΕΛΑΣ και θα έκαμπταν το αντιστασιακό φρόνημα.

Οι τακτικές εκρήξεις σε κάθε σημείο της πόλης, από το Λόφο του Βάκου ή το Όρος Αιγάλεω, και οι μεμονωμένες επί τόπου εκτελέσεις ήταν σύνηθες φαινόμενο το διάστημα **1942-1943**. Διάστημα αρκετό για να επιτάξουν και όλα τα σχολεία της περιοχής και να τα κάνουν «στέκι» τους οι κατακτητές. Σημαντική ήταν και η εθνική και κοινωνική δράση των Νικαιωτών προσκόπων καλυπτόμενοι από την οργάνωση ΕΟΧΑ, που προσέφεραν τη βοήθεια τους είτε με βομβαρδισμούς και επιθέσεις είτε στις οργανώσεις της Αντίστασης.

Το Μάρτη του **1944**, η Κοκκινιά έζησε από τις πιο τραγικές μέρες στη πολύχρονη ιστορία της. Έγινε στόχος των μεγάλων εχθρικών δυνάμεων, γεγονός που σήμαινε ότι είχε έρθει η ώρα να δώσει η Κοκκινιά τη δική της μάχη, να φερθεί πατριωτικά προκειμένου να μην εγκατασταθούν οι κατακτητές στη πόλη. Για τρεις ολόκληρες μέρες δινόταν άνιση μάχη

μεταξύ ταγματасφαλιτών, χωροφυλάκων, Γερμανών και ΕΛΑΣιτών, ΕΑΜιτών και ΕΠΟΝιτών. Συνήθως οι επιθέσεις γίνονταν από δυο κατευθύνσεις για να μπορέσουν πιο εύκολα να αποδυναμώσουν τους λιγιστούς –όπως νόμιζαν- αγωνιστές της αντίστασης.

Τη πρώτη μέρα, στις **4/3/1944**, οι αμυνόμενοι ΕΛΑΣίτες κατάφεραν τα Τάγματα Ασφαλείας να οπισθοχωρήσουν προς την Αθήνα βρίζοντας, λεηλατώντας, πυροβολώντας αδιακρίτως, σκοτώνοντας έτσι ένα λούστρο και ένα παλιατζή που βρίσκονταν εκεί. Παίρνοντας μαζί τους κατά την άτακτη φυγή τους 12 τραυματίες τους εξοργίστηκαν. Το ίδιο βράδυ, συγκλήθηκε κοινή σύσκεψη των μελών του ΕΑΜ και του ΕΛΑΣ, όπου, καθώς γνώριζαν ότι κάθε επιδρομή των εχθρών που αναχαιτιζόταν από τις αντιστασιακές δυνάμεις της πόλης, τους εξόργιζε, την επομένη θα επέστρεφαν με περισσότερες ενισχύσεις και κυρίως με περισσότερα πυρομαχικά και εξοπλισμό που οι Νικαιώτικες ομάδες υστερούσαν αυτών κατά πολύ. Αποφασίστηκε γενική επιφυλακή, ενημέρωση του λαού της πόλης και η Κομματική Οργάνωση Κοκκινιάς (ΚΟΚ) του ΚΚΕ αποφάσισε τη πραγματοποίηση συλλαλητηρίου του λαού της Κοκκινιάς.

Στις **5/3/1944**, οι Κοκκινιώτες πραγματοποίησαν συλλαλητήριο στη πλατεία Αγίου Νικολάου κατά της τρομοκρατίας, απαιτώντας τη παροχή συσσιτίου στα παιδιά που καθημερινά το ένα μετά το άλλο πέθαινε από τη πείνα. Στο τέλος του συλλαλητηρίου η πόλη δέχτηκε επιδρομή από δυο κατευθύνσεις. Η πρώτη επίθεση έγινε από δυο φορτηγά γεμάτα χωροφύλακες και ταγματасφαλίτες. Δε βρήκε ουσιαστική αντίσταση, έτσι κατάφεραν να τρομοκρατήσουν τους κατοίκους, να κάνουν πλιάτσικο και να συλλάβουν 5 άτομα. Η δεύτερη επίθεση έγινε από τρία καμιόνια γεμάτα γερμανοτσολιάδες, τα οποία διέσπασε ο ΕΛΑΣ και τράπηκαν σε φυγή. Ενώ ο λαός της Κοκκινιάς πανηγύριζε το κατόρθωμα των ΕΛΑΣιτών, ο διορισμένος από τον πρωθυπουργό, Ιωάννη Ράλλη, δήμαρχος παραιτήθηκε.

Στις **6/3/1944**, πραγματοποιείται στο Πειραιά μαζική πανεργατική απεργία κατά της τρομοκρατίας του λαού της Κοκκινιάς. Εργάτες του λιμανιού, των συνεργείων, των ραφτάδικων, των υφαντουργείων, των σαπουνάδικων, των λαδάδικων, συμμετέχουν στην απεργία για να δείξουν την αλληλεγγύη τους στους Κοκκινιώτες. Η συμμετοχή στην απεργία είναι τόσο απίστευτα πολυπληθής που μπλοκάρει στο κέντρο του Πειραιά τις σημαντικές δυνάμεις των Γερμανών, των Ταγμάτων Ασφαλείας και της Χωροφυλακής και δε μπορούν να εισβάλλουν στη Κοκκινιά. Από πολύ νωρίς το πρωί, δυο φορτηγά με ταγματасφαλίτες προσπάθησαν να μπουν στη πόλη από την είσοδο της Αθήνας. Δυνάμεις του ΕΛΑΣ όμως αντιστάθηκαν και τους έκαναν να οπισθοχωρήσουν. Λίγο αργότερα, στο ίδιο σημείο,

κατέφθασαν δέκα φορτηγά με 600 περίπου χωροφύλακες, ταγματασφαλίτες και γκεσταπίτες. Μέσω της κεντρικής οδού Κυδωνιών, σιγά σιγά προσπάθησαν να φτάσουν όσο πιο κοντά στο κέντρο της Κοκκινιάς μπορούσαν. Κοντά στο Γενικό Κρατικό, συνάντησαν τη πρώτη αντίσταση από μια διμοιρία του ΕΛΑΣ βρισκόμενη στις ταράτσες των κοντινών πολυκατοικιών η οποία χάρη στη σθεναρή της άμυνα, τους καθυστέρησε σημαντικά. Στο ύψος της Παιδικής Στέγης, δέχτηκαν επιθέσεις από άλλες δυο διμοιρίες οι οποίες ανάγκασαν τους επιδρομείς να διασπαστούν σε δυο μέρη. Το πρώτο –μικρό σε όγκο- κατευθύνθηκε προς το Κουτσουκάρι όπου μετά από συνεχείς επιθέσεις, σκορπίστηκε σε άτακτη φυγή και το δεύτερο –κατά πολύ μεγαλύτερο σε όγκο- οπισθοχώρησε προς τη περιοχή των Άσπρων Χωμάτων, όπου μετά από αλλεπάλληλες επιθέσεις των Ταγμάτων του ΕΛΑΣ, τράπηκε και αυτό σε φυγή. Ο λαός της Κοκκινιάς, παρά τους τραυματισμούς, τις συλλήψεις και το φόβο για το τι ξημέρωνε την επόμενη μέρα, πανηγύριζε που τα παλικάρια του ΕΛΑΣ και του ΕΑΜ αψηφούσαν τα βασανιστήρια και το θάνατο και ρίχτηκαν στη μάχη για να αναχαιτίσουν άλλη μια επίθεση. Το ίδιο βράδυ οι ΕΑΜίτες γέμισαν τους τοίχους της πόλης με συνθήματα, ενώ τα χωνιά του ΕΑΜ προειδοποιούσαν και ενημέρωναν κάθε γωνία της πόλης ότι η μέρα που θα ξημέρωνε θα έμενε αξέχαστη για την ιστορία όχι μόνο της Κοκκινιάς αλλά και όλης της Ελλάδας.

Το ξημέρωμα της 7/3/1944 βρήκε όλα τα μέλη του ΕΛΑΣ Κοκκινιάς σε επιφυλακή και είχαν λάβει θέση μάχης και περιφρούρησης της πόλης. Όλοι περίμεναν ποια θα ήταν η απάντηση των Γερμανών και των Ελλήνων συνεργατών τους μετά τις αποτυχημένες προσπάθειες εισβολής στη πόλη. Όλες οι διμοιρίες του ΕΛΑΣ άψογα τοποθετημένες, οπλισμένες με 42 περίστροφα, 1 πολυβόλο Τόμσον με 50 φυσίγγια, 50 χειροβομβίδες και το οπλοπολυβόλο του ΕΛΑΣ στημένο στη ταράτσα μιας ιδιωτικής κλινικής κοντά στη πλατεία Δαβάκη και πανέτοιμο να επιτεθεί με 1300 σφαίρες. Από νωρίς το πρωί, διακρίθηκαν στα περίχωρα της πόλης κινήσεις 40 γερμανοτσολιάδων και 4 φορτηγών ταγματασφαλιτών οι οποίοι προσπαθούσαν δειλά δειλά να μουν στη Κοκκινιά. Εκείνη την ώρα, ακούστηκε η σάλπιγγα του ΕΛΑΣ από τη πλατεία Δαβάκη. Το άκουσμα της σήμαινε τη γενική επίθεση του λαϊκού στρατού. Κάθε δρόμος και κάθε στενό γύρω από τη πλατεία Δαβάκη γινόταν μάρτυρας απεριγράπτων μαχών, πολλές φορές και σώμα με σώμα. Διεξάχτηκε μάχη για τη κατάληψη του κάθε δρόμου και οι θέσεις επιδρομέων και μαχητών του ΕΛΑΣ άλλαζαν συνεχώς. Πριν ο ΕΛΑΣ αρχίσει να οπισθοχωρεί λόγω έλλειψης πυρομαχικών, ένα τάγμα του κατάφερε να σκοτώσει ένα ταγματάρχη των γερμανοτσολιάδων, 8 γερμανοτσολιάδες, 3 χωροφύλακες και να τραυματίσει άλλους 20, από τους οποίους πήρε λάφυρα μια μοτοσικλέτα

Τόμσον και ένα πολυβόλο. Η ελάχιστη ύπαρξη των πυρομαχικών, η κατάληψη από τους Γερμανούς της πλατείας Δαβάκη, οι προσπάθειες των βαρειά οπλισμένων εχθρών να εισβάλλουν σε όλους τους δρόμους, λίγο πριν το μεσημέρι, οδήγησαν την αντίσταση του ΕΛΑΣ να καμφθεί. Πάρθηκε απόφαση για γενική αντεπίθεση με στόχο τη πλατεία Δαβάκη, με όσα πυρομαχικά είχαν απομείνει και με πέτρες ή ακόμα και με τα χέρια, καθώς ο ανεφοδιασμός από τις γύρω περιοχές ήταν αδύνατος αφού η Κοκκινιά ήταν περικυκλωμένη από 1800 περίπου εχθρούς. Οι Γερμανοί παρά την υπεροπλία τους και τα αρκετά πυρομαχικά αιφνιδιάστηκαν από τους αντεπιτιθέμενους Κοκκινιώτες, άφησαν τις θέσεις τους, οπισθοχώρησαν και ταμπουρώθηκαν σε σχολείο του Αγίου Γεωργίου, περιφρουρούμενοι από ταγματاسφαλίτες με οπλοπολυβόλα. Στη σημερινή μάχη σκοτώθηκαν 34 εισβολείς και τραυματίστηκαν περισσότεροι από 100, ενώ ο ΕΛΑΣ έχασε 8 παλικάρια του μεταξύ των οποίων ένα λοχαγό του οποίου το πτώμα κρέμασαν οι ταγματاسφαλίτες σε ένα δέντρο και είχε 20 τραυματίες, μεταξύ των οποίων και τον παππού μου, Βασίλη Παλαιολόγο, ο οποίος χτυπήθηκε από γερμανικό πολυβόλο στο χέρι σε συμπλοκή κοντά στη πλατεία Δαβάκη.

Στις 8/3/1944, οι Γερμανοί έκαναν μικρές επιδρομές στη πόλη, τρομοκρατώντας και συλλαμβάνοντας κάθε ύποπτο, στη προσπάθεια τους να βρουν μαχητές του ΕΛΑΣ και μελή του ΕΑΜ, οι περισσότεροι από τους οποίους –βέβαια- είχαν κρυφτεί σε διάφορα μέρη για να μη συλληφθούν και να μπορέσουν να συνεχίσουν την αντιστασιακή τους δράση. Με τα δικά τους χωνιά από τα οποία φώναζαν πως δεν θα ενεργούσαν καμία επίθεση αν δεν προηγείτο επίθεση των ΕΛΑΣιτών, προσπαθούσαν να στρέψουν το λαό της Κοκκινιάς κατά των αντιστασιακών οργανώσεων και να γίνουν προδότες. Οι ταγματاسφαλίτες εκτέλεσαν τους 5 συλληφθέντες της 5^{ης} Μαρτίου στη πλατεία των Αγίων Αναργύρων, την ίδια ώρα που Έλληνας αξιωματικός-προδότης διάλεγε ποιοι από τους αιχμαλώτους Κοκκινιώτες θα μεταφέρονταν στο στρατόπεδο του Χαϊδαρίου. Αργά το απόγευμα οι Γερμανοί και οι ταγματاسφαλίτες αποχώρησαν από τη πόλη, παίρνοντας μαζί τους 300 Κοκκινιώτες αιχμαλώτους για το στρατόπεδο συγκέντρωσης στο Χαϊδάρι. Αφού έφυγαν, ο λαός της Κοκκινιάς ξεχύθηκε στους δρόμους να πανηγυρίσει που οι εχθροί δε μπόρεσαν να μείνουν στη πόλη μια ολόκληρη μέρα. Ταυτόχρονα με τους πανηγυρισμούς, τα χωνιά του ΕΑΜ έπιασαν αμέσως δουλειά για να εμψυχώσουν το λαό και να πάρουν εκδίκηση για τους 300 αιχμαλώτους.

Η Μάχη της Κοκκινιάς δεν ήταν ένα απλό στρατιωτικό περιστατικό της κατοχής, αλλά ένα σχέδιο με στρατηγική και πολιτική σημασία. Οι Γερμανοί γνωρίζοντας ότι άρχιζαν

να χάνουν εδάφη από τη Σοβιετική Ένωση η οποία ήθελε να απελευθερώσει τα Βαλκάνια, έπρεπε να έχουν μια διέξοδο όχι από την ηπειρωτική Ελλάδα που θα συναντούσαν μεγάλη στρατιωτική δύναμη, αλλά από το λιμάνι του Πειραιά για διαφυγή προς τη Μεσόγειο χωρίς να χαθούν γερμανικές δυνάμεις. Διπλά στο Πειραιά, όμως, βρισκόταν η Κοκκινιά μια από τις πιο οργανωμένες σε αντιστασιακά κινήματα πόλη σε όλη την Ευρώπη. Αν κατάφερναν νίκη σε μια τέτοια πόλη, ήταν σίγουροι οι κατακτητές πως θα αποδυνάμωναν τον ΕΛΑΣ και το ΕΑΜ, αφού στο άκουσμα μιας τέτοιας είδησης θα καμπόταν το ηθικό του ελληνικού μαχόμενου λαού και των μαχητών του λαϊκού απελευθερωτικού στρατού. Κάτι τέτοιο όμως δεν ήταν δυνατό να συμβεί. Η καλή οργάνωση, η αντίσταση και ο ηρωισμός του ΕΛΑΣ, του ΕΑΜ αλλά και όλου του Κοκκινιώτικου λαού που είχε βαθιά ριζωμένες μέσα του τις αντιστασιακές οργανώσεις, ανέβασαν το ελληνικό ηθικό στα ύψη. Από τη μάχη αυτή, αποκαλύφθηκαν και οι αδυναμίες των οργανώσεων, που ήταν η έλλειψη μονίμων ενόπλων δυνάμεων, η έλλειψη όπλων και η δυσκολία απόκρυψης των υπαρχόντων όπλων και πυρομαχικών.

Το στρατόπεδο του Χαϊδαρίου ήταν τόπος συγκέντρωσης αγωνιστών από όλη τη περιοχή της Αττικής, όπου γινόταν –μετά από εξαντλητικά βασανιστήρια και εκτελέσεις- η επιλογή των αιχμαλώτων που στέλνονταν όμηροι σε στρατόπεδα συγκέντρωσης της Γερμανίας. Η εμφάνιση των Κοκκινιωτών στο Χαϊδάρι έδωσε διαφορετική πνοή στη ζωή των υπολοίπων κρατουμένων. Τους γέμισαν με ζωντάνια, δύναμη και τόνωσαν το ηθικό όλων των κρατουμένων, αντρών και γυναικών. Όσοι από τους κρατούμενους δεν είχαν σταλεί στη Γερμανία, εκτελέστηκαν άπαντες για αντίποινα στα σαμποτάζ των αντιστασιακών, στα ίδια μέρη που έστηναν τα σαμποτάζ στα ίδια μέρη γίνονταν και οι εκτελέσεις. Ξεκινώντας από τις 25/5/1944, άλλοι στη μάντρα του Χαϊδαρίου, άλλοι στο Κούρνοβο, στα Τοπόλια Βοιωτίας, στον Κύρινθο Ευβοίας, στη Λιβαδειά, στη Καλλιθέα, στη Καισαριανή, στο Γουδί, στο Κερασίμι. Μέχρι τις 10/8/1944 είχαν όλοι εκτελεστεί.

Η περίοδος από το ματωμένο Μάρτη του 1944, δεν ήταν καθόλου ήρεμη για τη περιοχή. Οι Γερμανοί και οι ντόπιοι συνεργάτες τους δεν επιτέθηκαν οργανωμένα, αλλά έστηναν μικρά μπλόκα σε δρόμους, πλατείες, στάσεις λεωφορείων όπου έψαχναν τις ταυτότητες για να βρουν Κοκκινιώτες. Από τις 10 Αυγούστου που είχαν εκτελεστεί οι τελευταίοι αιχμάλωτοι, υπήρχαν πληροφορίες ότι οι Γερμανοί με τα τάγματα ασφαλείας ετοίμαζαν μπλόκο στη πόλη, πληροφορίες που οδήγησαν τα μέλη των αντιστασιακών

οργανώσεων να μη μένουν στη πόλη. Οι παρατεταμένες ενδείξεις για μπλόκο και η τρομοκρατία που επικρατούσε, οδήγησαν στη χαλάρωση της ετοιμότητας των κατοίκων.

Στις 11 Αυγούστου, ταγματасφαλίτες έκαναν συγκέντρωση στο Δημαρχείο της πόλης όπου φώναζαν συνθήματα κατά του ΕΛΑΣ και του ΕΑΜ, επιδείκνυαν τα όπλα τους και ανακοίνωναν τα ονόματα των εκτελεσμένων Κοκκινιωτών σε διάφορα μέρη ανά την Ελλάδα.

Στις 15 Αυγούστου, οι Γερμανοί εισέβαλαν στη Κοκκινιά, όπου μετά από πολύωρες οδομαχίες, οι δυνάμεις του ΕΛΑΣ κατάφεραν να ανακαταλάβουν τους κατεκτημένους δρόμους της περιοχής, να αιφνιδιάσουν τον εχθρό και να τον οδηγήσουν σε οπισθοχώρηση. Το απόγευμα όμως της ίδιας μέρας, η Κοκκινιά κατακλύστηκε από ριπές πολυβόλων, φωτοβολίδες και όλμους που σήμαναν την αρχή της πολυμέτωπης επίθεσης στη πόλη από ιδιαίτερα γερμανικά στρατιωτικά τμήματα. Μάχες διαδραματιζόνταν σε κάθε γειτονία της πόλης. Ενώ τα μέτωπα των μαχών πλησίαζαν το κέντρο της Κοκκινιάς, οι ΕΛΑΣίτες και οι ΕΑΜίτες προσπαθούσαν να αντέξουν όσο πιο πολύ μπορούν, μάταια όμως. Η επίθεση των Γερμανών ήταν τόσο καλά σχεδιασμένη και μελετημένη χάρη στους ντόπιους συνεργάτες, που τόσο καλά γνώριζαν όλα τα περάσματα της πόλης. Οι Κοκκινιώτες αποδυναμώνονταν σταδιακά, καθώς έμεναν από πυρομαχικά. Λίγο αργότερα, κοντά στη πλατεία της Οσίας Ξένης συγκεντρώθηκαν οι πρώτοι αιχμάλωτοι της Κοκκινιάς που σε λίγο θα μεταφέρονταν με φορτηγά προς το στρατόπεδο Χαϊδαρίου.

Τα χαράματα της 17^{ης} Αυγούστου, την ώρα που η πόλη ακόμα κοιμόταν, δεκάδες γερμανικά καμiónια με περίπου 3000 βαριά οπλισμένους με πολυβόλα, ταχυβόλα και αυτόματα περικύκλωναν τη πόλη. Στις 6 το πρωί, ακούστηκαν τα χωνιά -όχι των ΕΠΟΝιτών, των ΕΛΑΣιτών ή των ΕΑΜιτών που κάθε τόσο ενημέρωναν και ξεσήκωναν το λαό- αλλά των ταγματасφαλιτών οι οποίοι καλούσαν τους άντρες 14-60 χρονών μέσα σε πέντε λεπτά να παρουσιάζονταν στη πλατεία Οσίας Ξένης για έλεγχο των αστυνομικών τους ταυτοτήτων. Όσοι δεν υπάκουγαν και πιάνονταν στα σπίτια, θα εκτελούνταν επί τόπου και θα έκαιγαν τα σπίτια τους. Μέσα σε λίγη ώρα η πλατεία είχε γεμίσει από τους άντρες της πόλης οι οποίοι είχαν τοποθετηθεί ανά πεντάδες γονατιστοί και ακίνητοι στο χώμα. Στη συνέχεια, οι κουκουλοφόροι προδότες υποδείκνυαν πατριώτες γνωστούς για την αντιστασιακή τους δράση ή ακόμα και για προσωπικές διαφορές μεταξύ τους. Οι Γερμανοί έπαιρναν τους υποδεικνυόμενους και τους μετέφεραν στη παρακείμενη μάντρα του υφαντουργείου της πλατείας, όπου τους βασάνιζαν και τους εκτελούσαν. Ταυτόχρονα πραγματοποιούνταν ομαδικές εκτελέσεις 46 πατριωτών σε πολλά μέρη της Κοκκινιάς, οι οποίοι δεν υπάκουσαν

στις διαταγές και δεν εμφανίστηκαν στη πλατεία, αλλά προσπάθησαν να κρυφτούν σε καταφύγια, πηγάδια, όπου μπορούσαν. Τα πτώματα τους μεταφέρθηκαν με καμιόνια στη μάντρα της Οσίας Ξένης, μαζί με των υπολοίπων εκτελεσθέντων. Η καταμέτρηση των πτωμάτων έφτασε τα 148, συμπεριλαμβανομένων και μερικών Ελλήνων προδοτών. Όσοι δεν εκτελέστηκαν, περίπου 8.000, μεταφέρθηκαν με τα πόδια στο στρατόπεδο συγκέντρωσης στο Χαϊδάρι και από εκεί σε διάφορα στρατόπεδα συγκέντρωσης στη Γερμανία.

Την επομένη, η βουβή και ρημαγμένη Νίκαια έθαψε τους νεκρούς της που έστησαν τα κορμιά τους μπροστά στα όπλα των κατακτητών και έδωσαν τη ζωή τους για μια ελεύθερη και δημοκρατική χώρα με υψηλά ιδανικά. Αντί όμως το πένθος να σκεπάσει τη Κοκκινιά, στάθηκε ο συσπειρωτής των οργανώσεων της Εθνικής Αντίστασης και το χωνί του ΕΑΜ και του ΕΛΑΣ ήχησε και πάλι στη πόλη και κάλεσε το λαό σε αγώνα κατά των κατακτητών.

Στο μνημόσυνο των νεκρών του Μπλόκου, μετά τη λήξη της επιμνημόσυνης τελετής στο ναό της Οσίας Ξένης, η Νίκαια μέτρησε και άλλα θύματα. Οι Γερμανοί πυροβολούσαν τους αθώους πολίτες από το πολυβολείο που είχαν στήσει στο λόφο του Καραβά. Η πλατεία που μόλις πριν ενάμιση μήνα είχε γεμίσει με τόσα πτώματα, ξαναγέμισε. Το ίδιο ακριβώς σκηνικό. Οι Γερμανοί εκτελούσαν, αθώοι πέθαιναν και περίπου 4.300 Κοκκινιώτες οδηγήθηκαν στο στρατόπεδο του Χαϊδαρίου και αιχμαλωτίστηκαν ή μεταφέρθηκαν στη Γερμανία.

Πολλοί από τους ομήρους, σε Γερμανία και Ελλάδα, πέθαναν στα στρατόπεδα συγκέντρωσης από φυσικό θάνατο, βασανιστήρια ή εκτελέσεις. Πολλοί απελευθερώθηκαν με την αποχώρηση των Γερμανών από την Ελλάδα στις 11/10/1944 και γύρισαν στις οικογένειες τους.

Όσοι βέβαια επέζησαν, κουβαλούσαν για όλο το υπόλοιπο της ζωής τους τα ψυχικά και σωματικά τραύματα ή τις ασθένειες που είχαν αποκτήσει από τη περίοδο εκείνη. Μια περίοδο της ζωής τους πολύ σημαντική αλλά και άλλο τόσο δυσμενή, που δύσκολα σου εκμυστηρεύονταν γεγονότα και πληροφορίες από τη περίοδο εκείνη. Γιατί όμως άραγε; Για να μη ξέρουμε το πόσο δύσκολα πέρασαν και τα βασανιστήρια που υπέστησαν; Καθώς η πάροδος των χρόνων από τότε είναι μεγάλη, δύσκολα θα μάθουμε...

Η πόλη, απαρτιζόμενη από εργατικές κυρίως οικογένειες, μαστιζόταν από το κύμα της ανεργίας που έπληξε τη χώρα τα τελευταία χρόνια λόγω των πολέμων, η ύπαρξη των οποίων έκανε τις βιοτεχνίες να σταματήσουν τη λειτουργία τους λόγω έλλειψης πρώτων υλών. Για το λόγο αυτό, το δημοτικό συμβούλιο της πόλης, αποφάσισε κονδύλιο ύψους 5 εκατομμυρίων δραχμών υπέρ των ανέργων δημοτών. Επίσης, όλοι οι σύλλογοι της πόλης -αθλητικοί, μουσικοί, κοινωνικοί, αγαθοεργοί, επιστημονικοί, επαγγελματικοί- συμμετείχαν σε κοινωνικές εκδηλώσεις προσφέροντας οικονομική βοήθεια στους δημότες από τα χρήματα που εξοικονομούσαν από λαχειοφόρες αγορές, εράνους, αθλητικές φιλικές συναντήσεις.

Από το τέλος του 1947, η Τοπική Εφορεία Προσκόπων Νικαίας ανήκε στη Προσκοπική Περιφέρεια Πειραιώς και κατέβαλε πολλές προσπάθειες για την αποκατάσταση των κατεστραμμένων οικημάτων και την περίθαλψη των τραυματισμένων και των απόρων. Εγιναν προσπάθειες για την ανακατασκευή των σχολικών κτηρίων καθώς κατά τη κατοχή σε αυτά πραγματοποιήθηκε η διανομή συσσιτίων και, φεύγοντας, οι Γερμανοί τα βομβάρδισαν. Επίσης, πραγματοποιήθηκαν και επισκευές στις εκκλησιές των συνοικιών καθώς επίσης άρχισε και η αγιογράφηση των περισσοτέρων. Τα φιλόπρωχα ταμεία των ναών διέθεταν κάποιο ποσό σε άπορα παιδάκια, δεινοπαθούσες οικογένειες και ασθενείς και τους χορηγούσε φαρμακευτική και ιατρική περίθαλψη. Ιδρύθηκαν χριστιανικοί και αγαθοεργοί σύλλογοι, όπως η Αγία Ειρήνη», η «Αγία Τριάς», η «Ζωοδόχος Πηγή», οι οποίοι προσπάθησαν με εράνους και προσφορές να ανακουφίσουν φτωχά και άπορα μέλη των ενοριών.

Το 1948 ιδρύθηκε το παρεκκλήσι του Αγίου Φανουρίου στο λόφο της Δεξαμενής, με τη φοβερή θέα καθώς δεσπόζει στη πόλη, σε ανάμνηση του γάμου του πρίγκιπα Φιλίππου της Ελλάδος και της πριγκίπισσας Ελισάβετ της Αγγλίας. Ιδρύθηκε το μικρό θέατρο «Ρομάντζο» στη συνοικία των Κιλικιανών. Το έτος αυτό λειτουργούσαν στη Νίκαια έξι δημόσια δημοτικά σχολεία, έξι ιδιωτικά δημοτικά σχολεία και ένα γυμνάσιο, τα οποία αριθμούσαν περίπου 2.000 μαθητές.

Το 1949, ο Δήμαρχος Παναγιώτης Αλμπάνης υπέγραψε σύμβαση με την Ηλεκτρική Εταιρεία για τον ηλεκτροφωτισμό της περιοχής γύρω από την Αγία Τριάδα. Το ΠΙΚΠΑ δημιούργησε παράρτημα στη Νίκαια για να παρέχει ιατρική περίθαλψη αλλά και φύλαξη στα μικρά παιδιά. Την ίδια περίοδο λειτούργησε και το Αντιφυματολογικό Ινστιτούτο, καθώς η φυματίωση και ο τύφος ήταν σε έξαρση. Επαναλειτούργησε το Δημοτικό Πολυιατρείο του ΙΚΑ. Ο Δήμος εξακολουθούσε να παρέχει δωρεάν φάρμακα, ιατρική περίθαλψη και νοσηλεία

σε βρέφη και απόρους και να εμβολιάζει όλους τους κατοίκους κατά του τύφου και τα παιδιά με το αντιφυματολογικό εμβόλιο. Το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε την ίδρυση και ανέγερση Παιδικού Σταθμού καθώς επίσης και τη μελέτη αποπεράτωσης της Δημοτικής Αγοράς. Η Διοίκηση του γυμνασίου αποφάσισε να προσλάβει ειδικό προσωπικό προκειμένου να διδάσκονται όσοι μαθητές επιθυμούσαν στενογραφία, δακτυλογραφία, αγγλικά, υδραυλικά κ.α.

Λίγο πριν το τέλος της δεκαετίας, κυκλοφορούσαν στη Νίκαια οι εφημερίδες «ΤΟΠΙΚΑ ΝΕΑ», «ΚΟΚΚΙΝΙΑ ΜΑΣ», «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΤΡΙΔΑ», «ΝΕΑ ΙΔΕΑ», «ΦΙΛΑΘΛΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΑΣ», «ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ», «ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ», «ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ», «ΛΑΙΚΟΝ ΒΗΜΑ».

ΕΝΟΤΗΤΑ 4^Η
Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ
1950-1959

4.1 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΑΡΤΗ

1950

➤ Ο Πόλεμος της Κορέας αναφέρεται στην πολεμική σύρραξη που κράτησε τον Ιούνιο του 1950 και του Ιουλίου του 1953 μεταξύ των δύο κρατών της διηρημένης Κορέας σε Βόρεια και Νότια, όπου η πρώτη πρόσκειτο στο Κομμουνιστικό Ανατολικό στρατόπεδο και η δεύτερη βρισκόταν υπό την κηδεμονία του Δυτικού. Η γραμμή διαίρεσης των δύο περιοχών ήταν ο 38ος παράλληλος της αντίστοιχης Κορεατικής Χερσονήσου. Η κατ' αρχήν εισβολή της Βόρειας Κορέας προκάλεσε μια ακατάσχετη υποχώρηση των Νοτιο-Κορεατικών και Αμερικανικών στρατευμάτων, για να αναστραφεί η κατάσταση εντελώς μετά από απόβαση των Αμερικανών στον λιμένα της Ιντζόν και η προώθησή τους μέχρι τα κινεζικά σύνορα. Στη συνέχεια ακολούθησε ωστόσο μια Κινεζική εισβολή, η οποία απώθησε και πάλι τους Αμερικανούς και τα συμμαχικά τους στρατεύματα υπό την σημαία του ΟΗΕ ξανά στον 38ο παράλληλο. Ο πόλεμος αυτός έχει μείνει γνωστός επίσης υπό τον τίτλο «Ο Ξεχασμένος Πόλεμος», καθώς ιστορικά συμπίεστηκε μεταξύ του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και του Πολέμου του Βιετνάμ αλλά κι επειδή κατέληξε μια τραγωδία με πολλά θύματα χωρίς κανένα εμφανές όφελος και για τις δύο παρατάξεις.

1952

➤ Η Ελλάδα προσχώρησε στη Βορειοατλαντική Συμμαχία (NATO). Το ανώτατο όργανο του NATO είναι το Συμβούλιο του Βόρειου Ατλαντικού το οποίο αποτελεί το κύριο σώμα και αντιπροσωπεύεται από τους υπουργούς Εξωτερικών και Άμυνας των κρατών-μελών. Συνέρχεται δύο φορές το χρόνο, ενώ μία μόνιμη ομάδα είναι το εκτελεστικό του όργανο και συνέρχεται επί εβδομαδιαίας βάσης. Πρόεδρος του συμβουλίου είναι ο Γενικός Γραμματέας. Μία φορά κάθε δύο χρόνια διεξάγεται η σύνοδος κορυφής του NATO, στην οποία μετέχουν οι Αρχηγοί των Κρατών-Μελών (πρόεδροι και πρωθυπουργοί). Άλλο ανώτατο όργανο του NATO είναι η Στρατιωτική Επιτροπή, η οποία αποτελείται από τους Αρχηγούς των Γενικών Επιτελείων όλων των κρατών-μελών και συνέρχεται δύο φορές το χρόνο, ενώ μία μόνιμη ομάδα είναι το εκτελεστικό όργανο της Στρατιωτικής Επιτροπής και συνέρχεται επί εβδομαδιαίας βάσης.

1955

➤ Το **Σύμφωνο της Βαρσοβίας** (επίσημα **Συνθήκη της Φιλίας, Συνεργασίας και Αμοιβαίας Βοήθειας**), ήταν μια στρατιωτική συμμαχία των σοσιαλιστικών κρατών στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Υπογράφηκε και ιδρύθηκε το Μάιο του 1955 στη Βαρσοβία της Πολωνίας. Η Σοβιετική Ένωση υποστήριξε ότι αντιμετώπιζε πιθανή απειλή από τη συμμαχία του NATO και ως ανταπόδοση στην ένταξη της "επαναστρατικοποιημένης" Δυτικής Γερμανίας στο NATO στις 9 Μαΐου 1955 μέσω της επικύρωσης των Συνθηκών Ειρήνης του Παρισιού. Η οργάνωση χρησιμοποιήθηκε ντε φάκτο ως ένα εργαλείο για τον έλεγχο των χωρών που καταλήφθηκαν μετά από το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο από τους Σοβιετικούς και να επεμβαίνει στρατιωτικά ενάντια σε οποιεσδήποτε προσπάθειες έκαναν τα άλλα κράτη για να απεμπολήσουν την πολιτική ηγεμονία των Κομμουνιστικών Κομμάτων τους. Το σύμφωνο διάρκεσε σε όλο τον Ψυχρό Πόλεμο έως ότου ορισμένα κράτη μέλη άρχισαν να αποσύρονται το 1989, μετά από την κατάρρευση του Ανατολικού Μπλοκ και τις πολιτικές αλλαγές στη Σοβιετική Ένωση.

1957

➤ Με τον όρο **Συνθήκες της Ρώμης** αναφερόμαστε στις δύο Συνθήκες με τις οποίες ιδρύθηκαν οι Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ), από τις οποίες προήλθε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Υπεγράφησαν από εκπροσώπους της Γαλλίας, της Δυτικής Γερμανίας, της Ιταλίας, της Ολλανδίας, του Βελγίου και του Λουξεμβούργου, στις 25 Μαρτίου 1957 και η ημερομηνία υπογραφής τους θεωρείται η επίσημη ημερομηνία γέννησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1959

➤ Το Φεβρουάριο υπογράφηκε η **Συμφωνία του Λονδίνου**, η οποία επικύρωνε τη Συνθήκη του Λονδίνου, από τους πρωθυπουργούς και υπουργούς εξωτερικών Ελλάδας, Τουρκίας και Βρετανίας, τον εκπρόσωπο της ελληνοκυπριακής κοινότητας Μακάριο και τον εκπρόσωπο της τουρκοκυπριακής κοινότητας Φαζίλ Κιουτσούκ. Η συνθήκη κατοχύρωνε την ανεξαρτησία της Κύπρου, καθόριζε το Σύνταγμα του νέου κράτους και τα δικαιώματα κάθε εθνοτικής κοινότητας όσον αφορά το κράτος και τη διακυβέρνηση. Η πολιτειακή οργάνωση του νεοσύστατου κράτους ήταν πολύπλοκη και απαιτούσε ομοφωνία και των δύο κοινοτήτων σε μια σειρά από θέματα.

4.2 ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΜΦΥΛΙΟΥ ΣΤΗ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ ΚΑΙ Η ΜΕΤΕΜΦΥΛΙΑΚΗ ΤΗΣ ΑΝΑΚΑΜΨΗ

Η Νίκαια μεταπολεμικά ακολούθησε τη πορεία της κάτω από το βάρος των δραματικών γεγονότων της δεκαετίας που πέρασε κατά την οποία καταστράφηκε ολοσχερώς και έχασε πολύ από το πληθυσμό της. Η περίοδος της κατοχής και του εμφυλίου έπληξαν καίρια την ανάπτυξη της προσφυγούπολης. Οι Νικαιώτες, μετά τη διεξαγωγή του εμφυλίου όπου πολέμησαν και χάθηκαν πολλοί, έπρεπε να αρχίσουν και πάλι να φτιάχνουν τα σπίτια τους, τις ζωές τους, τη πόλη τους. Καλούνταν για μια ακόμα φορά να ξεκινήσουν να φτιάχνουν το περιβάλλον τους. Όπως τότε, όταν είχαν πρωτοέρθει από τη Μικρά Ασία, έτσι και τώρα.

Ο πιο πολύς πληθυσμός αποτελούνταν από γυναίκες και παιδιά, καθώς το μεγαλύτερο μέρος του αντρικού πληθυσμού είχε χαθεί στη κατοχή και στον εμφύλιο, είτε πολεμώντας είτε ζώντας αιχμάλωτος. Έκαναν την εμφάνιση τους και πολλοί εσωτερικοί μετανάστες από την επαρχία και την ηπειρωτική Ελλάδα που κατά τους πολέμους εκδιώχτηκαν και βρήκαν καταφύγιο σε διάφορα μέρη της Αθήνας και των προαστίων της. Με αποτέλεσμα να αυξηθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα ο πληθυσμός της περιοχής και όλοι μαζί προσπάθησαν να ξανασυντονίσουν τις ζωές τους.

Παντού στις γειτονιές υπήρχαν καμένα σπίτια και βομβαρδισμένα τοπία. Ό,τι είχε φτιαχτεί με τόσο κόπο και κούραση, είχε διαλυθεί. Τα σπίτια, οι εκκλησίες, τα σχολεία. Οι Μικρασιάτες πρόσφυγες ζούσαν το ίδιο δραματικό γεγονός, μόνο που αυτή τη φορά είχαν σωθεί και έπρεπε να μπουν στη διαδικασία ανοικοδόμησης της πόλης τους. Υπέμειναν καρτερικά την κακοτυχία τους και ξεκίνησαν από την αρχή με εργατικότητα και θέληση για δημιουργία των συνοικιών τους.

Με την ενίσχυση ταμείων περίθαλψης, αγαθοεργών και φιλόπτωχων συλλόγων, του προσκοπικού συνδέσμου καθώς και της πολιτείας, η οποία είχε συνάψει δάνεια για να μπορέσει να ανταπεξέλθει στις δύσκολες καταστάσεις που περνούσε, σιγά σιγά ξαναμπήκαν στη καθημερινότητα. Ζούσαν απλά και φτωχά, χωρίς πολυτέλειες και παράξενες επιθυμίες. Οι κάτοικοι της Νικαίας, με υπομονή και τεράστια αποθέματα δύναμης, με σφιχτούς δεσμούς φιλίας, με έντονο το αίσθημα του πατριωτισμού και της ανιδιοτελής αγάπης για την πατρίδα, με καλλιτεχνικά και πολιτιστικά βιώματα τα οποία είχαν κληρονομήσει από τον ελληνισμό

της Μικράς Ασίας, πλαισίωσαν το πολιτισμό της πόλης αυτής προσπαθώντας με κάθε τρόπο να τον διατηρήσουν και να τον αναδείξουν.

Παρουσιάστηκε αύξηση των ιδιωτικών σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ λειτούργησε και παράρτημα του γαλλικού ινστιτούτου και φροντιστήρια ξένων γλωσσών.

Το 1950, ιδρύθηκε το Εξωραϊστικό Σωματείο Κιλικιανών και Χαλκηδόνας για να βοηθήσουν στην ανάκαμψη κυρίως των προβληματικών αυτών συνοικιών, αλλά και όσων συνοικιών αντιμετώπιζαν σοβαρά προβλήματα διαβίωσης. Ο Δήμος Νικαίας, απέστειλε τηλεγράφημα συμπαράστασης για τον κυπριακό αγώνα με το οποίο εκφραζόταν η συμπάθεια της πόλης προς τους αδελφούς κυπρίους, ενώ την ίδια εποχή το παρεκκλήσιο του Αγίου Φιλίππου στο λόφο της δεξαμενής σε ένδειξη διαμαρτυρίας για τις βιαιοπραγίες των Άγγλων κατά τον Αγώνα Ανεξαρτησίας των Κυπρίων από τη Βρετανική Κατοχή, μετονομάστηκε και άρχισε να πανηγυρίζει στη μνήμη της Αγίας Ειρήνης. Άλλη πράξη διαμαρτυρίας των Νικαιωτών ήταν η παράδοση των παρασήμων που τους είχαν απονεμηθεί από τους Άγγλους για τις ηρωικές πράξεις τους κατά τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο. Η Νίκαια τίμησε για την ανεκτίμητη προσφορά του τον Μητροπολίτη Γρεβενών Γερβάσιο, ο οποίος κοιμήθηκε το 1942 κατά τη Γερμανική κατοχή, με τη μεταφορά των οστών του στο κοιμητήριο της πόλης που τόσο πολύ αγάπησε και μόχθησε για αυτήν και με την ανέγερση προτομής του σε κεντρικό σημείο της πόλης.

Το 1951, με χρήματα του Σχεδίου Μάρσαλ κτίστηκε το κτίριο του ΟΤΕ επί της οδού Μυλασσών. Μετα από λίγους μήνες, οι δρόμοι ασφαλτοστρώθηκαν, οι γραμμές των λεωφορείων πύκνωσαν και οι μετακινήσεις έγιναν ευκολότερες. Η ανάπτυξη των επικοινωνιακών δικτύων οδήγησαν τη κοινωνία σε μια καινούρια εποχή.

Το 1953, αποφασίστηκε, από το Δήμαρχο και το δημορχιακό συμβούλιο, η μετονομασία της περιοχής των Γερμανικών σε Κρήνης και της περιοχής του Καράβα σε Νεάπολη. Ταυτόχρονα, έκαναν την εμφάνιση τους νέα ιδιωτικά ιατρεία και κλινικές για την καλύτερη εξυπηρέτηση της πόλης.

Το 1954 ανακατασκευάστηκαν σχεδόν όλα τα κτίρια των δημοτικών σχολείων που είχαν υποστεί ζημιές κατά τη κατοχή. Φτιάχτηκαν νέες αίθουσες, βάφτηκαν με ασβέστη και δόθηκαν στους μαθητές όχι απλά για παροχή γνώσεων, αλλά και για μετάδοση και

μεταλαμπάδευση της πολιτισμικής κληρονομιάς των προγόνων. Τον Νοέμβριο, ο Δήμος αποφάσισε τη μετονομασία της οδού μπροστά από την εκκλησία της Οσίας Ξένης σε «Κύπρου» ως ένδειξη διαμαρτυρίας κατά των Άγγλων και συμπαράστασης στον αγώνα των Κυπρίων.

Από το 1955 μέχρι το τέλος της δεκαετίας, ως απάντηση στο φαινόμενο της μετανάστευσης και της αστυφιλίας, της φτώχειας και της κρατικής καταστολής, έκανε την εμφάνιση του το λαϊκό τραγούδι με μια πλειάδα σημαντικών τραγουδιστών-δημιουργών, (Σ. Καζαντζίδης, Μ. Χιώτης, Γ. Μπιθικότσης, Β. Τσιτσάνης κ.ά.), που ένας ένας έκανε της εμφάνιση του στα νυχτερινά κέντρα της Νίκαιας για να τραγουδήσει τη δύσκολη καθημερινότητα της εποχής και τον ανθρώπινο πόνο.

Το 1956, το δημοτικό συμβούλιο της περιοχής είχε διεξαγάγει διαγωνισμό για την ίδρυση μνημείου στη πλατεία της Οσίας Ξένης προς τιμή των Νικαιωτών που μαρτύρησαν στο Μπλόκο. Μεταξύ των δέκα προπλασμάτων που παρουσιάστηκαν στο διαγωνισμό, η υπεύθυνη επιτροπή κατέληξε στο σχέδιο του γλύπτη Ιωάννη Ζογγολόπουλου, έναν άγγελο ο οποίος υποβασιάζει τον θυσιασμένο για την ειρήνη και την ελευθερία της πατρίδας. Το πρότυπο του Ηρώου στάλθηκε στη Ρώμη για να γίνει ορειχάλκινο και την 17^η Αυγούστου του ίδιου έτους έγιναν τα αποκαλυπτήρια του από τον τότε Δήμαρχο Νικόλαο Τουντουλίδη.

Το 1957, μετά από πρόταση του προέδρου του δημοτικού συμβουλίου, ο Δήμος ανακήρυξε την 17^η Αυγούστου ως ημέρα εθνικής επετείου για τη πόλη.

Ωστόσο, πόλο έλξης του μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού αποτέλεσε ο κινηματογράφος, που διένυε περίοδο ποσοτικής ανάπτυξης. Η επανεμφάνιση των βομβαρδισμένων κινηματογράφων έκαναν ξανά, με ελάχιστες εξαιρέσεις, τη κωμωδία και το μελόδραμα να κυριαρχήσουν απόλυτα χρησιμοποιώντας καταξιωμένους ηθοποιούς και σενάρια από το εμπορικό θέατρο.

Κυκλοφορούσαν οι εφημερίδες «ΜΑΧΗΤΗΣ», «ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΝΕΑ», «ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ», «ΝΙΚΗ», «ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ», «ΝΙΚΑΙΑ», «ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΓΝΩΜΗ».

ΕΝΟΤΗΤΑ 5^Η

Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ

1960-1969

5.1 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΑΡΤΗ

1960

➤ Η **Κύπρος**, με βάση των Συμφωνιών της Ζυρίχης και του Λονδίνου που προέβλεπαν την ανεξαρτητοποίηση της Κύπρου από τη Βρετανία αποικία της οποίας αποτελούσε πριν, επίσημα ανακηρύχτηκε σε Κυπριακή Δημοκρατία το 1960.

1961

➤ **Τείχος Βερολίνου** Τα σχέδια για την ανέγερση τείχους στο Βερολίνο ήταν ένα από τα πιο καλά κρυμμένα κρατικά μυστικά της ανατολικογερμανικής κυβέρνησης. Το τείχος χτίστηκε με εντολή της ηγεσίας του Ενιαίου Σοσιαλιστικού Κόμματος. Πληροφορίες για το σχεδιασμό «δραστικών μέτρων» με σκοπό τη στεγανοποίηση του Δυτικού Βερολίνου έφθαναν στις μυστικές υπηρεσίες των Δυτικών Συμμάχων, ωστόσο η συγκεκριμένη χρονική στιγμή και η έκταση των μέτρων τους εξέπληξαν. Τελικά συμφωνήθηκε να χωριστούν με συρματοπλέγμα οι δύο τομείς του Βερολίνου και, αν δεν υπάρξουν αντιδράσεις από τη Δύση, να χτιστεί τελικά ένα τείχος.. Ένοπλες μονάδες του Εθνικού Λαϊκού Στρατού και μέλη των Εργατικών Ομάδων Μάχης άρχισαν να κλείνουν τους δρόμους και τις τροχιές των μέσων μεταφοράς προς το Δυτικό Βερολίνο και έστησαν οδοφράγματα. Οι σοβιετικές δυνάμεις παρέμεναν σε συναγερμό μάχης σταθμευμένες στις μεθοριακές διαβάσεις που προβλέπονταν για τους Συμμάχους. Όλες οι συγκοινωνίες μεταξύ των δύο τομέων της πόλης διακόπηκαν. ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ δεν θα επιτρεπόταν πια να τα περνούν οι πολίτες της ΛΔΓ χωρίς ειδική άδεια

1963

➤ Ο **πόλεμος του Βιετνάμ** ήταν ίσως η μεγαλύτερη ένοπλη σύγκρουση μεταξύ Δύσης και Ανατολής κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Θεωρητικά η μάχη ήταν μεταξύ του Δημοκρατικού Στρατού του Βιετνάμ (Βόρειο Βιετνάμ) και της Δημοκρατίας του Βιετνάμ (Νότιο Βιετνάμ). Στην πραγματικότητα ήταν όμως ένας πόλεμος μέσω αντιπροσώπων μεταξύ των ΗΠΑ και της ΕΣΣΔ, ένας από τους πολλούς που έγιναν λόγω της απροθυμίας των υπερδυνάμεων να εμπλακούν σε απευθείας πόλεμο μεταξύ τους που ίσως θα κατέληγε σε πυρηνική καταστροφή.

1967

➤ Τον Απρίλιο του 1967 και, στην αναμονή για τις προκηρυγμένες εκλογές του Μαΐου, αξιωματικοί του στρατού, υπό την ηγεσία του Συνταγματάρχη Γεωργίου Παπαδόπουλου, και συμμετοχή του Ταξιαρχου Τεθωρακισμένων και του Συνταγματάρχη κατέλαβαν την εξουσία με **Πραξικόπημα** (κίνημα), το οποίο οι ίδιοι ονόμαζαν «Εθνοσωτήριο Επανάστασιν» ή «Επανάσταση της 21ης Απριλίου». Έχοντας εξασφαλίσει περίπου 100 τεθωρακισμένα στην περιοχή της πρωτεύουσας, οι πραξικοπηματίες κινήθηκαν τα ξημερώματα της 21ης Απριλίου και κατέλαβαν το Υπουργείο Εθνικής Αμυνας και στη συνέχεια έβαλαν σε εφαρμογή το σχέδιο έκτακτης ανάγκης του ΝΑΤΟ με κωδικό Σχέδιο Προμηθεύς, με αποτέλεσμα να κινητοποιηθούν όλες οι στρατιωτικές μονάδες της Αττικής. Το συγκεκριμένο σχέδιο προορίζονταν για την αναγκαστική ανάληψη εξουσίας από το στρατό με σκοπό την εξουδετέρωση κομμουνιστικής εξέγερσης, σε περίπτωση που εισέβαλλαν στην Ελλάδα δυνάμεις του Σοβιετικού Στρατού. Ο έμπιστος του βασιλιά αρχηγός του Γενικού Επιτελείου Στρατού, αντικαταστάθηκε από ένα πραξικοπηματία στρατηγό, ο οποίος κάνοντας χρήση του νέου του αξιώματος έδωσε εντολή στο Γ' Σώμα Στρατού στη Θεσσαλονίκη να εφαρμόσει το Σχέδιο Προμηθεύς σε όλη τη χώρα. Το πραξικόπημα ακολούθησε η **Χούντα των Συνταγματάρχων**, η περίοδος δικτατορικού πολιτεύματος, όπου οι στρατιωτικοί ανέλαβαν να αντιμετωπίσουν αυτό που εκλάμβαναν ως κομμουνιστικό κίνδυνο με περιορισμό των πολιτικών ελευθεριών και εγκαθίδρυση δικτατοριών.

1968

➤ Με τον όρο **Άνοιξη της Πράγας** χαρακτηρίζονται οι προσπάθειες του Κομμουνιστικού Κόμματος Τσεχοσλοβακίας να εφαρμόσει ένα πρόγραμμα φιλελευθεροποίησης και εκδημοκρατισμού στη χώρα το 1968. Οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες συνδιαμορφώθηκαν και ενισχύθηκαν από τη ραγδαία ανάπτυξη του κριτικού πνεύματος στην τσεχοσλοβακική κοινή γνώμη εκείνη την περίοδο. Η Άνοιξη της Πράγας έμεινε στην ιστορία να συμβολίζει δύο ιστορικά φαινόμενα: το πείραμα της εγκαθίδρυσης ενός «σοσιαλισμού με ανθρώπινο πρόσωπο» αλλά και το γεγονός ότι καταπνίγηκε αυτό το πείραμα τον Αύγουστο του 1968 με την εισβολή των τανκς του Συμφώνου της Βαρσοβίας.

5.2 Η ΝΙΚΑΙΑ

Από τις αρχές της δεκαετίας λειτούργησαν λατομεία στη περιοχή της Νίκαιας, στο χώρο όπου σήμερα βρίσκεται το Στάδιο Άρσης Βαρών.

Εκείνη την εποχή, λειτούργούσαν πολλοί επαγγελματικοί σύλλογοι όπως: ο εμπορικός, ο ιατρικός, εργαζομένων νέων, αρτεργατών, κουρέων, κτιστών, οικοδόμων, γαλακτοπωλών, κρεοπωλών, υφαντουργών.

Την εποχή αυτή πραγματοποιήθηκαν ταχύτατα βήματα οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής, ενώ η ελληνική κοινωνία επηρεαζόταν από εξελίξεις που συνέβαιναν στο δυτικό κόσμο σε πεδία όπως οι κινητοποιήσεις της νεολαίας, η μουσική κουλτούρα, η μόδα κ.ά. Η δεκαετία του '60 αποτέλεσε κατά την τοπική οικονομία περίοδος μεγάλης ανάπτυξης με ταχύτατους ρυθμούς, αλλά και διαρθρώθηκε δομικά στο πλαίσιο των εθνικών οικονομικών εξελίξεων.

Κύριο φαινόμενο της πόλης τη δεκαετία αυτή ήταν η μετανάστευση των Νικαιωτών, για οικονομικούς κυρίως λόγους, στη Γερμανία και στην Αυστραλία, χώρες όπου ως εργατικό δυναμικό μπορούσαν να προσφέρουν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης στις οικογένειες τους. Ταυτόχρονα, υπήρχαν πολλές διευκολύνσεις για την είσοδο του μεγάλου ξένου ιδιωτικού κεφαλαίου οπότε και δημιουργήθηκαν στην περιοχή πολλές υφαντουργικές, χημικές και μεταλλουργικές βιομηχανίες. Επίσης, έκανε την εμφάνιση του στο τομέα των κατασκευών, και ιδιαίτερα της οικοδομής, το φαινόμενο της αντιπαροχής. Μια ελληνική πρωτοτυπία, η οποία διαμόρφωσε στη Νίκαια τη δημιουργία μιας πολυάριθμης τάξης μικρομεσαίων επιχειρηματιών και βοήθησε στην εξομάλυνση του συστήματος στέγασης του όλο και αυξανόμενου πληθυσμού της πόλης.

Στο πεδίο της κοινωνίας, τη δεκαετία αυτή αναδύθηκε η νεολαία της Νίκαιας ως διακριτή κοινωνική δύναμη και με αυτόνομη παρουσία. Δημιούργησε μια νέα κουλτούρα στη μουσική και στη μόδα αρκετά επηρεασμένη από το εξωτερικό. Ξαφνικά η Νίκαια γέμισε με υπόγεια μισοσκότεινα μαγαζιά όπου ακουγόταν ξένη μουσική ενός νέου μουσικού ιδιώματος (ροκ εντ ρολ), η οποία προσπαθούσε να εκφράσει δυναμικά τις κοινωνικές διεκδικήσεις.

Η εξαρχής "ναρκοθετημένη" ανεξαρτησία που παραχωρήθηκε στην Κύπρο αποτέλεσε ένα σημαντικό πεδίο κατά βάση νεολαιίστικων κινητοποιήσεων. Οι αγώνες για μεταβολές

στην παιδεία, που σε ένα βαθμό υλοποιήθηκαν πρόσκαιρα από την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1964, αποτέλεσαν το δεύτερο. Η πόλη συγκλονίστηκε από κομματικές συγκρούσεις και βίαιες κοινωνικές αντιπαραθέσεις, όπως και όλη η Ελλάδα, πόσο μάλλον μια πόλη με τόσο μεγάλη αντιστασιακή δράση, που επισφραγίστηκε με την επιβολή του στρατιωτικού πραξικοπήματος του 1967. Μετά από την εξέλιξη αυτή, ουσιαστικά τερματίστηκε η δεκαετία αυτή.

Μέχρι όμως το διάστημα της δεκαετίας που εξελίχτηκε, υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική όσον αφορά την παραγωγή στο χώρο των ελληνικών γραμμάτων. Εκδόθηκαν κάποια από τα πιο ώριμα έργα των Γ. Ρίτσου, Ο. Ελύτη, Α. Εμπειρικού, Ν.Γ. Πεντζίκη, Γ. Σεφέρη και, κατά καιρούς, τα παρουσίασαν στους κατοίκους της Νίκαιας σε διάφορες συνδιασκέψεις. Η απριλιανή δικτατορία σκιάζει την πνευματική παραγωγή μιας και η συντριπτική πλειοψηφία των λογοτεχνών, όταν δε βρίσκονται στη φυλακή ή την εξορία, αυτολογοκρίνονται. Η απαγόρευση του καθεστώτος προκάλεσε συμβολικές πράξεις διαμαρτυρίας εκ μέρους του πνευματικού κόσμου, με κορυφαία τη δημόσια καταγγελία του Γ. Σεφέρη.

Παράλληλα, μια νέα γενιά συνθετών κάνει την εμφάνισή της, όπως οι Μ. Λοΐζος, Σ. Ξαρχάκος, Γ. Μαρκόπουλος κ.ά., ένα καινούριο μουσικό είδος γνωρίζει αναπάντεχη επιτυχία, το "Νέο Κύμα", ενώ και το λαϊκό τραγούδι συνεχίζει τη "χρυσή" εποχή του.

Όλες σχεδόν οι εξελίξεις ανακόπτονται στο τέλος της δεκαετίας με την επιβολή από τη στρατιωτική χούντα μιας στυγνής λογοκρισίας, που ανατρέπει την προηγούμενη πορεία. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στη μετάβαση από το ραδιόφωνο, που μεσουρανούσε ως το τέλος της δεκαετίας στον αστερισμό της τηλεόρασης που εκπέμπει επίσημα, σε πειραματική όμως μορφή, από το 1966 (Υ.ΕΝ.Ε.Δ.).

Η θεατρική ζωή στη περιοχή της Νίκαιας γνώρισε στις αρχές της δεκαετίας ιδιαίτερη άνθηση, αλλά ο τομέας που πραγματικά απογειώθηκε την περίοδο αυτή ήταν "η έβδομη τέχνη". Πολυβραβευμένες ταινίες, όπως το Ποτέ την Κυριακή, προβλήθηκαν στους τοπικούς κινηματογράφους προβάλλοντας το λαϊκό φολκλόρ ως κατεξοχήν αναγνωριστικό στοιχείο της σύγχρονης Ελλάδας.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6^Η

Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ

1970-1979

6.1 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΑΡΤΗ

1973-1974

➤ Την χρονική περίοδο 1967-1972 η Χούντα με συντονισμένα χτυπήματα είχε καταφέρει να καταστήσει ανίκανους τους φοιτητές να αντιδράσουν μπροστά στις αυθαιρεσίες του κράτους. Στις αρχές όμως του 1973 το χάσμα μεταξύ κράτους και φοιτητών μεγάλωσε ενώ η κόντρα μεταξύ τους οξύνθηκε. Η Χούντα των Συνταγματαρχών στην προσπάθεια της να περιορίσει τους φοιτητές βάζει σε εφαρμογή το διάταγμα 1347 για τις επιστρατεύσεις. Η φοιτητική ανησυχία αρχίζει να μεγαλώνει με αποτέλεσμα το Φεβρουάριο του 1973 να γίνει η πρώτη κατάληψη της Νομικής ενώ το Μάρτιο ακολούθησε και δεύτερη. Χιλιάδες φοιτητές είχαν συγκεντρωθεί από το πρωί στο κτήριο της Νομικής Σχολής και ετοιμάζονταν να κάνουν συνέλευση. Στο τέλος της συνέλευσης πραγματοποίησαν πορεία σε κεντρικούς δρόμους της Αθήνας. Το απόγευμα και ενώ οι φοιτητές παρέμεναν στο Πολυτεχνείο, δόθηκε διαταγή για την ήρεμη διάλυση τους. Οι φοιτητές, δημιούργησαν συντονιστική επιτροπή η οποία και αποφάσισε την κατάληψη του Πολυτεχνείου. Από τις πρώτες πρωινές ώρες φάνηκε η στήριξη του Ελληνικού Λαού προς τους αγωνιζόμενους φοιτητές. Τρόφιμα, γραφική ύλη και φάρμακα είναι μερικά από τα εφόδια τα οποία παρείχε ο λαός στους φοιτητές. Το βράδυ μπήκε σε λειτουργία για πρώτη φορά ο σταθμός των "Ελεύθερων Πολιορκημένων" Ο κόσμος παρέμενε στο πλευρό των φοιτητών ενώ οδοφράγματα άρχιζαν να στήνονται στους δρόμους. Οι ασφαλίτες και τα τεθωρακισμένα άρχιζαν να κάνουν την εμφάνιση τους. Οι πρώτες συγκρούσεις με την αστυνομία δεν άργησαν, ενώ λίγο αργότερα ανακοινώθηκε και ο πρώτος νεκρός των συγκρούσεων. Τα μεσάνυχτα και ενώ οι φοιτητές επέμεναν στην κατάληψη του Πολυτεχνείου έκαναν την εμφάνιση τους τα πρώτα τανκ. Ο κόσμος είχε διαλυθεί βίαια, ενώ ο καπνός από τα δακρυγόνα έκανε την ατμόσφαιρα αποπνικτική. Ο επικεφαλής του Τάγματος Στρατού έδωσε τη διορία να εγκαταλείψουν το κτήριο. Παρ' όλες τις απειλές οι φοιτητές παρέμεναν φωνάζοντας συνθήματα. Μετά από λίγη ώρα, ο επικεφαλής διέταξε το τανκ να γκρεμίσει την πύλη του Πολυτεχνείου. Ταυτόχρονα εισέβαλλαν άντρες του στρατού στο χώρο του πολυτεχνείου χτυπώντας αλύπητα όποιον έβρισκαν. Σε μερικά σημεία οι φαντάροι άφηναν τους φοιτητές να ξεφύγουν. Μέσα σε λίγη ώρα το κτήριο είχε αδειάσει. Η εξέγερση του Πολυτεχνείου σηματοδότησε την αρχή του τέλους της Χούντας των Συνταγματαρχών. Έδωσε θάρρος στον Ελληνικό Λαό μπροστά στο δικτατορικό κράτος. Τον Ιούλιο του 1974, σαράντα περίπου χιλιάδες Τούρκοι στρατιώτες, εισέβαλαν παράνομα και κατά παράβαση του καταστατικού χάρτη του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών στις βόρειες ακτές

της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η απόβαση των Τουρκικών στρατευμάτων που ολοκληρώθηκε σε δύο φάσεις, με ένα μήνα σχεδόν διαφορά η πρώτη από τη δεύτερη, είχε σαν αποτέλεσμα την παράνομη κατοχή του 37% της Κυπριακής Δημοκρατίας. Περίπου 200.000 εκδιώχθηκαν από τα σπίτια τους, έγιναν πρόσφυγες στην ίδια τους την πατρίδα, περίπου 4.000 νεκροί, και 1.619 δηλώθηκαν αγνοούμενοι. Η Χούντα τελικά κατέρρευσε τον Ιούλιο του 1974, λίγες μέρες μετά την τούρκικη εισβολή στη Κύπρο που είχε την ευθύνη για την προάσπιση του νησιού, όπου δεν αντέδρασε όπως θα έπρεπε, και παραπλανημένη από τις διαβεβαιώσεις των αμερικανών καθώς ήταν, έχασε τον πόλεμο, που οδήγησε στην διχοτόμηση του νησιού.

Τη πτώση της δικτατορίας τη διαδέχτηκε η διεξαγωγή δημοψηφίσματος όπου αποφασίστηκε η Ελλάδα να διοικείται υπό προεδρευόμενη δημοκρατία.

1979

➤ Μετά από την διακοπή των ενεργειών για ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ λόγω την ύπαρξη δικτατορικού πολιτεύματος, η Ελλάδα, μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας, υπέγραψε για την ένταξη της στην ΕΟΚ. Η ένταξη καθορίστηκε για τον Ιανουάριο του 1981.

6.2 Η ΝΙΚΑΙΑ

Το 1970 ιδρύθηκε το παρεκκλήσι του Αγίου Φανουρίου, ενώ μέχρι το 1972 ιδρύθηκε ο ναός των Τριών Ιεραρχών ο οποίος στεγάστηκε σε παράγκα.

Η δεκαετία του '70 εξελίσσεται μεταξύ της χούντας και της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, που επικρατεί για πρώτη φορά χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς μετά το 1974. Η εξέγερση του Πολυτεχνείου και η τουρκική εισβολή στην Κύπρο αποτελούν τα κυρίαρχα γεγονότα της περιόδου ως το 1974. Στο δεύτερο μισό της δεκαετίας, με την πλήρη αποκατάσταση των κοινωνικών ελευθεριών, η χώρα αποκτά πολιτική σταθερότητα και ευρωπαϊκούς προσανατολισμούς (ένταξη Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ.).

Κατά τη διάρκεια της δικτατορίας, πολλοί Νικαιώτες, αντικαθεστωτικοί αξιωματικοί και πολίτες, συνελήφθησαν για τη κομμουνιστική και αντιστασιακή τους ιδεολογία και δικάστηκαν από το στρατοδικείο Αθηνών το οποίο καταδίκασε τους περισσότερους σε εξορία στα Κύθηρα, στη Σαμοθράκη και σε άλλα απομακρυσμένα μέρη και κάποια άλλα μέλη του ΚΚΕ σε ισόβια κάθειρξη.

Η δεκαετία του '70 βρήκε την ελληνική κοινωνία να κινείται στο ρυθμό της δικτατορίας των συνταγματαρχών, οι οποίοι επιχειρούσαν, μέσω της έντονα επεκτατικής οικονομικής πολιτικής τους να συγκαλύψουν το ανελεύθερο καθεστώς που είχαν επιβάλει. Χαρακτηριστικό της περιόδου ήταν η χωρίς φειδώ χρηματοδότηση ποικίλων οικονομικών δραστηριοτήτων, προκειμένου να εξασφαλιστούν ξένες συνήθως επενδύσεις. Παράλληλα μ' αυτό, η καθιέρωση ενός διεφθαρμένου εξουσιαστικού μοντέλου οικονομικών σχέσεων διαμόρφωσαν εκρηκτικές πληθωριστικές πιέσεις τα πρώτα χρόνια του '70.

Στις αρχές της δεκαετίας, σημειώθηκε η μεγαλύτερη εισπρακτική επιτυχία του εμπορικού κινηματογράφου (Υπολοχαγός Νατάσσα), ενώ εμφανίζεται και ο νέος ελληνικός κινηματογράφος με την προβολή της Αναπαράστασης του Θ. Αγγελόπουλου. Οι σκηνοθέτες του ρεύματος αυτού επιδιώκουν να προσεγγίσουν την ουσία πίσω από τα σχήματα και αντλούν από πεδία όπως της κοινωνίας, της πολιτικής και της ιστορίας, προκειμένου να αναδείξουν τον απελευθερωτικό χαρακτήρα της τέχνης. Η πτώση της ποιότητας, η εξάπλωση της τηλεόρασης και η αλλαγή του προτύπου ψυχαγωγικών συνηθειών απομάκρυναν το μεγάλο κοινό από τον παλιό εμπορικό κινηματογράφο.

Μετά το 1974 αναδείχτηκαν νέοι θεατρικοί πυρήνες, που οδήγησαν σε ποσοτική και ποιοτική αύξηση της θεατρικής δραστηριότητας. Θίασοι, όπως το σχήμα του Ελεύθερου Θεάτρου και συγγραφείς, όπως οι Γ. Διαλεγμένος, Μ. Ευθυμιάδης, Δ. Κεχαΐδης, δίνουν το νέο στίγμα που χαρακτηρίζεται από την επικράτηση της ελληνικής δραματουργίας.

Η αποκατάσταση της δημοκρατίας σηματοδοτεί την απόλυτη παντοδυναμία του πολιτικού τραγουδιού, σε μία σχεδόν μονομερή ανάπτυξη. Η έντονη πολιτικοποίηση της εποχής ενισχύει μουσικές προτάσεις με σαφείς πολιτικές συνδηλώσεις, ενώ και η μουσική βιομηχανία αναπτύσσεται χαράζοντας τα δικά της πρότυπα. Στις σημαντικότερες τάσεις που εμφανίζονται πρέπει να σημειωθούν η αναβίωση του ρεμπέτικου τραγουδιού που αποκτά μαζικότερο ακροατήριο, αλλά και η ανάπτυξη του ευρωπαϊκής προέλευσης αισθηματικού τραγουδιού. Ερμηνευτές ή δημιουργοί, όπως οι Μ. Θεοδωράκης, Μ. Λοΐζος, Α. Πάνου, Δ. Σαββόπουλος, καταθέτουν ίσως το ωριμότερο έργο τους.

Παράλληλα, στο χώρο των γραμμάτων υποχώρησε βαθμιαία η εσωστρέφεια της μετεμφυλιακής περιόδου και αντικαταστάθηκε από μία πιο προσωπική, καθημερινή σύλληψη της πραγματικότητας. Η μεταπολίτευση (1974) οδήγησε σε έξαρση της εκδοτικής παραγωγής, μετά τη νομιμοποίηση της Αριστεράς σε πολιτικό και κυρίως σε ιδεολογικό επίπεδο. Δημοσιεύτηκαν πεζά έργα που είχαν κοινό άξονα τον πλάγιο τρόπο αναπαράστασης, εισάγοντας τον υπαινιγμό ως τεχνική, διακόπτοντας έτσι επικρατούσες, προγενέστερες, αφηγηματικές μορφές.

Τέλος, στο χώρο των εικαστικών τεχνών ιδρύθηκαν πολλοί εκθεσιακοί χώροι και γκαλερί, γεγονός που επέτρεψε την εξάπλωση του ενδιαφέροντος για τις "καλές τέχνες" σε ευρύτερα κοινωνικά στρώματα. Από την Νίκαια ξεχώρισαν πολλοί αξιόλογοι άνθρωποι στα Ελληνικά Γράμματα και τις τέχνες, στη δημοσιογραφία, στη χαρακτική, στη ζωγραφική, στη πεζογραφία, στη ποίηση, στη πολιτική, στο θέατρο, στο κινηματογράφο, στις επιστήμες καθώς επίσης και στον εμπορικό και επιχειρηματικό τομέα.

ΕΝΟΤΗΤΑ 7^Η
Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ
1980-1989

7.1 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΑΡΤΗ.

1986

➤ Το πυρηνικό ατύχημα του Τσερνόμπιλ έλαβε χώρα τον Απρίλιο του 1986, σε έναν αντιδραστήρα του Πυρηνικού Σταθμού Παραγωγής Ενέργειας του Τσερνόμπιλ της Σοβιετικής Ένωσης. Το ατύχημα ήταν της τάξης του μέγιστου προβλεπόμενου ατυχήματος στην Διεθνή Κλίμακα Πυρηνικών Συμβάντων, διατάραξε σοβαρότατα τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούσαν στις γύρω περιοχές και είχε σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και στην υγεία. Από το ατύχημα πέθαναν επιτόπου δυο από τους εργάτες του σταθμού. Μέσα σε τέσσερις μήνες, από τη ραδιενέργεια και από εγκαύματα λόγω της θερμότητας, πέθαναν 28 εκ των πυροσβεστών που έσπευσαν στο χώρο του ατυχήματος και διαπιστώθηκαν 19 επιπλέον θάνατοι ως το 2004. Επιπλέον, υπολογίζεται ότι επηρεάστηκε η υγεία εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων εξαιτίας της επιβάρυνσης του περιβάλλοντος με ραδιενέργεια. Οι ποσοστιαίες αυξήσεις των καρκίνων ήταν άνω του 15% στους πληθυσμούς που εκτέθηκαν, με χιλιάδες θανάτους από καρκίνο και λευχαιμία να συνδέονται με το ατύχημα.

1989

➤ **Πτώση τείχους Βερολίνου.** Το Τείχος του Βερολίνου έπεσε τη νύχτα της Πέμπτης 9 προς Παρασκευή 10 Νοεμβρίου 1989, μετά από 28 χρόνια. Στην πτώση του συνέβαλλαν πολλοί παράγοντες. Ο σημαντικότερος ήταν η πολιτική του Γενικού Γραμματέα του Κομμουνιστικού Κόμματος της Σοβιετικής Ένωσης, ο οποίος στα τέλη της δεκαετίας του '80 κατάργησε το Δόγμα Μπρέζνιεφ και επέτρεψε στις χώρες του Συμφώνου της Βαρσοβίας να επιλέξουν ελεύθερα το δρόμο που θα ακολουθούσε κάθε μία στην εσωτερική και διεθνή πολιτική. Εκμεταλλευόμενες τη νέα γραμμή, οι χώρες του Ανατολικού Συνασπισμού, η μία μετά την άλλη, άρχισαν να ανοίγουν τα σύνορά τους προς τη Δύση, να καταλύουν τα κομμουνιστικά τους καθεστώτα και να εκλέγουν δημοκρατικές κυβερνήσεις. Λόγω της αντίδρασης του γηραιού και υπερσυντηρητικού ηγέτη της ΛΔΓ, η Ανατολική Γερμανία δεν συμμετείχε σ' αυτές τις εξελίξεις. Οι διαδηλώσεις με αιτήματα τον εκδημοκρατισμό και την ελευθερία διακίνησης προς το εξωτερικό εντεινόνταν. Με το άνοιγμα των συνόρων άλλων σοσιαλιστικών χωρών προς τη Δύση, το νέο κύμα εγκατάλειψης της χώρας προς τη Δυτική Γερμανία διοχετεύτηκε μέσα από τρίτες χώρες προκαλώντας διπλωματικούς τριγμούς μεταξύ των κυβερνήσεων των χωρών αυτών και της Ανατολικής Γερμανίας. Χιλιάδες

Ανατολικογερμανοί πολίτες κατέφυγαν στις δυτικογερμανικές πρεσβείες της Πράγας και της Βαρσοβίας και πέτυχαν τελικά να τους επιτραπεί η είσοδος στη Δυτική Γερμανία. Άλλοι διέφευγαν μέσω Ουγγαρίας προς την Αυστρία, μετά το άνοιγμα των ουγγροαυστριακών συνόρων και από 'κει στη Δυτική Γερμανία. Ως «αντάλλαγμα» για το άνοιγμα των συνόρων της με την Αυστρία, η Ουγγαρία έλαβε δάνειο ύψους 500 εκατομμυρίων μάρκων από τη δυτικογερμανική κυβέρνηση.

Η βίαιη απαγόρευση της διακίνησης προς το εξωτερικό ήταν όμως το μόνο μέσο που διέθετε το ολοκληρωτικό καθεστώς για να κρατήσει τους πολίτες του στη χώρα. Ειδικά οι Ανατολικογερμανοί είχαν ένα κράτος δυτικού τύπου δίπλα στη χώρα τους, το οποίο λόγω της εθνικής συγγένειας και της ισχυρής οικονομίας του ήταν πολύ πιο ισχυρός πόλος έλξης απ' ό,τι γενικά η Δύση για τους πολίτες άλλων κομμουνιστικών χωρών. Η μεγάλη πλειοψηφία των πολιτών δεν επιδίωκε το μόνιμο εκπατρισμό και την εγκατάλειψη της χώρας τους, αλλά διεκδικούσε τον εκδημοκρατισμό της και την ελευθερία να πραγματοποιεί ιδιωτικές επισκέψεις ή σύντομα ταξίδια στη Δυτική Γερμανία και τις άλλες χώρες της Δύσης. Αλλά και η οικονομία της Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας δεν θα μπορούσε να επιβιώσει παρά μόνο με κλειστά σύνορα, καθώς δεν θα άντεχε τον ανταγωνισμό με τη Δύση. Το άνοιγμα των συνόρων της Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας θα σήμαινε το τέλος του κομμουνισμού σε γερμανικό έδαφος.

7.2 Η ΝΙΚΑΙΑ

Το 1981, έτος αλλαγής του πολιτικού σκηνικού, βρήκε τη χώρα σε κατάσταση στασιμοληθωρισμού, μείωση του πραγματικού εισοδήματος των εργαζομένων και οξεία δημοσιονομικά ελλείμματα. Ο μεγάλος αριθμός ιδιωτικών επιχειρήσεων που είχε περιέλθει στον έλεγχο του κράτους, "οι προβληματικές" όπως ονομάστηκαν, υπονόμευαν οποιαδήποτε προοπτική οικονομικής εξυγίανσης και ανάπτυξης, ενώ τα χρέη από τα εξωτερικά δάνεια ακύρωναν κάθε οικονομικό σχεδιασμό.

Το 1986 λειτούργησε για πρώτη φορά το Κατράκειο Θέατρο χωρητικότητας 4.000 θέσεων.

Τη δεκαετία αυτή, εισχώρησε το βίντεο και η τηλεόραση στη ζωή όλων γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα το κλείσιμο των περισσότερων κινηματογράφων της περιοχής.

Έκαναν την εμφάνιση τους πλατείες, παιδικές χαρές, ο Δημοτικός Κήπος, ο αναμορφωμένος λόφος της Δεξαμενής, ο διαμορφωμένος χώρος του Σελεπίτσαρι, χώροι που προσφέρονταν για περίπατο και αναψυχή.

Οι εικαστικοί χώροι εμπλουτίζονται την περίοδο αυτή με την έμπνευση των δημιουργών να αντλείται εξίσου από στοιχεία της παράδοσης αλλά και να προωθεί πρωτοποριακά μοντερνιστικά αιτήματα.

Ο ελληνικός κινηματογράφος διχάζεται -όπως εξάλλου και η πλειοψηφία των πολιτιστικών εκδηλώσεων την περίοδο αυτή- ως προς τις θεματικές και αισθητικές κατευθύνσεις του. Από τη μια παρατηρείται ο προσανατολισμός προς τα σύγχρονα επιτεύγματα του δυτικού πολιτισμού, των προτύπων και της κουλτούρας του και από την άλλη η αφοσίωση στην ανατολική, ελληνορθόδοξη παράδοση και στα δημοτικά και λαϊκά ήθη σε συνδυασμό με επιλεκτικές αναγνώσεις της αρχαιότητας. Η κρατική παρέμβαση (βραβεία, επιχορηγήσεις κτλ.) και οι μεμονωμένες περιπτώσεις εισπρακτικών επιτυχιών και διεθνών βραβεύσεων κάθε άλλο παρά ακυρώνουν το γεγονός της απομάκρυνσης του μεγάλου κοινού από την "έβδομη τέχνη". Με την εισβολή του βίντεο άρχισαν να φθίνουν οι κινηματογράφοι στη Νίκαια. Ένας ένας σταδιακά έκλειναν και μετατρέπονταν σε υπεραγορές τροφίμων, υποκαταστήματα τραπεζών και πολυκατοικίες πολυτελών διαμερισμάτων, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων.

Πειραματικά θέατρα συνυπάρχουν με θιάσους δημοφιλών πρωταγωνιστών, παρουσιάζοντας ένα ποικίλο ρεπερτόριο με έμφαση στην ελληνική δραματολογία, η οποία αγγίζει τα πάθη και τις διαδρομές του νεοέλληνα. Η τηλεόραση επικρατεί ολοκληρωτικά με τα καταναλωτικά πρότυπα, που τα προωθεί να λειτουργούν σε βάρος προσεγγίσεων και οραμάτων με πολιτιστικό περιεχόμενο. Η μουσική βιομηχανία καθίσταται κυρίαρχη, είτε εκποιώντας εμπορικά μια παράδοση αμφισβήτησης (ροκ), είτε προτείνοντας το ελαφρύ, ευρείας κατανάλωσης τραγούδι (ποπ). Ωστόσο, πολλοί "λαϊκοί" ή "σύγχρονοι" δημιουργοί ξεκινούν ή συνεχίζουν μια προσωπική, διακριτή πορεία, με γόνιμους καρπούς και αξιόλογη απήχηση.

Δεν μπορεί να λείπει η αναφορά στις εξελίξεις στον αθλητισμό. Τόσο ατομικά (πάλη-1980, ακοντισμός-1982) όσο και ομαδικά αθλήματα (μπάσκετ-1987) κατέγραψαν σημαντικές επιτυχίες πρωτόγνωρες ως τότε για τη χώρα, επηρεάζοντας σημαντικά τη μετέπειτα πορεία αλλά και θέτοντας βάσεις για την καταγραφή της χώρας ως υπολογίσιμης οντότητας σε διεθνές επίπεδο.

ΕΝΟΤΗΤΑ 8^Η

Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ

1990-1999

8.1 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΑΡΤΗ.

1990

➤ Η Γερμανική επανένωση είναι η χρονική περίοδος και μία σειρά γεγονότων κατά την οποία η Δυτική Γερμανία (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας) και η Ανατολική Γερμανία (Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας) επανενώθηκαν και σχηματίστηκε η ενωμένη Γερμανία. Η επανένωση αυτή αποτελούσε ανέκαθεν το όνειρο τόσο των Δυτικογερμανών, όσο και των Ανατολικογερμανών. Ένα όνειρο που έγινε πραγματικότητα τον Οκτώβριο του 1990, ύστερα από μία σειρά συνταρακτικών γεγονότων, που μονοπόλησαν τον ενδιαφέρον ολόκληρης της ανθρωπότητας.

Η αρχή έγινε όταν τον Ιούλιο του 1989 πολλοί Ανατολικογερμανοί κατέφυγαν στις πρεσβείες της Δυτικής Γερμανίας στο Ανατολικό Βερολίνο, τη Βουδαπέστη στην Ουγγαρία και την Πράγα στην Τσεχοσλοβακία, ζητώντας άσυλο. Το παράδειγμά τους μιμήθηκαν στη συνέχεια χιλιάδες συμπατριώτες τους, που κατέφευγαν παράνομα στη Δυτική Γερμανία, αναζητώντας, περισσότερη ελευθερία, δικαιώματα και μια καλύτερη ζωή. Κι ενώ η μαζική εγκατάλειψη της Ανατολικής Γερμανίας συνεχιζόταν, ο επίσημος εορτασμός της 40ης επετείου της ίδρυσης της Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας, κατέληξε σε διαδηλώσεις εναντίον του κομμουνιστικού καθεστώτος, που διαλύθηκαν βίαια από το στρατό και την αστυνομία. Δύο μέρες αργότερα, έγινε νέα διαδήλωση 100.000 ατόμων και ακολούθησαν μεγάλες διαδηλώσεις σε άλλες μεγάλες πόλεις της Ανατολικής Γερμανίας. Οι εκδηλώσεις διαμαρτυρίας εναντίον του καθεστώτος συνεχιζόνταν με όλο και μεγαλύτερο ενθουσιασμό και τον Νοέμβριο έγινε στο Ανατολικό Βερολίνο η μεγαλύτερη συγκέντρωση διαμαρτυρίας στη χώρα, όπου πήραν μέρος 1.000.000 άνθρωποι. Στην εκρηκτική αυτή κατάσταση η κυβέρνηση της Ανατολικής Γερμανίας παραιτήθηκε. Πέντε μέρες αργότερα, το Τείχος του Βερολίνου άνοιξε και επιτράπηκε, για πρώτη φορά, το πέρασμα Ανατολικογερμανών στη Δυτική Γερμανία. Ο πρωθυπουργός της Ανατολικής Γερμανίας, εκλεγμένος με δημοκρατικές διαδικασίες, για πρώτη φορά διακήρυξε τη δέσμευσή του για την ένωση των δύο Γερμανιών. Υπογράφηκε στη Βόννη από τις κυβερνήσεις της Ανατολικής και της Δυτικής Γερμανίας, η συμφωνία για τη νομισματική, οικονομική και κοινωνική ένωση των δύο κρατών, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 1990. Το ένα μετά το άλλο τα γεγονότα οδηγούσαν τους Γερμανούς όλο και πιο κοντά στην πραγματοποίηση του ονείρου τους. Στις 6 Ιουλίου οι αρχηγοί του ΝΑΤΟ διακήρυξαν στο Λονδίνο ότι η ενοποιημένη Γερμανία είναι απαραίτητος

παράγοντας για τη Συμμαχία. Το τελικό βήμα όμως έγινε στις 31 Αυγούστου 1990, με την υπογραφή της συνθήκης ενοποίησης των δύο Γερμανιών, στο Παλάτι του Βερολίνου και τέθηκε σε ισχύ από τις 3 Οκτωβρίου 1990.

➤ Ο **Πόλεμος του Κόλπου** (2 Αυγούστου 1990- 28 Φεβρουαρίου 1991) ήταν ένας πόλεμος μεταξύ διεθνούς συμμαχίας από περίπου 30 κράτη υπό την καθοδήγηση των Η.Π.Α. και την εξουσιοδότηση του Ο.Η.Ε. επιτέθηκαν κατά του Ιράκ, για την απελευθέρωση του Κουβέιτ. Ο Πόλεμος ξεκίνησε με την εισβολή του Ιράκ στις 2 Αυγούστου 1990, με την δικαιολογία ότι το Κουβέιτ κάνει γεωτρήσεις για πετρέλαιο υπό κλίση και έτσι "κλέβει" ιρακινό πετρέλαιο. Αμέσως μετά την εισβολή υποβλήθηκαν οικονομικές κυρώσεις από τον Ο.Η.Ε.. Οι εχθροπραξίες άρχισαν τον Ιανουάριο του 1991, οι οποίες κατέληξαν στην ολοκληρωτική νίκη των συμμαχικών δυνάμεων

1991

➤ Η **διάλυση της Γιουγκοσλαβίας** είναι μία εξελισσόμενη ιστορική διαδικασία που δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί. Αποτελείται από μια μακρά σειρά επεισοδίων βίαιων και μη, που ξεκίνησε το 1991. Ως σήμερα έχει οδηγήσει στην δημιουργία 5 ανεξάρτητων κρατών, φέρνοντας όμως και πολλές καταστροφές, όπως πτώση του εισοδήματος και των συνθηκών διαβίωσης και έξαρση των εθνικιστικών παθών

➤ Ο **Πόλεμος της Κροατίας**, ήταν μία πολεμική αναμέτρηση η οποία διεξήχθη στην Κροατία μεταξύ των ετών 1991 και 1995. Ο πόλεμος αυτός ήταν ο δεύτερος στη σειρά Γιουγκοσλαβικός Πόλεμος, ακολουθώντας τον πόλεμο της Σλοβενίας, και διεξήχθη μεταξύ της Κροατίας και των Σέρβων της Κροατίας. Η αιτία τού πολέμου ήταν η αντίδραση των Σέρβων της Κροατίας στην απόσχιση από τη Γιουγκοσλαβία και ο υποβιβασμός τους σε μειονότητα, λόγω της απόσχισης της Κροατίας από τη Γιουγκοσλαβία το 1991. Οι δύο πλευρές δέχτηκαν βοήθεια από εξωτερικούς παράγοντες κατά τη διάρκεια τού πολέμου. Η κροατική πλευρά δεχόταν βοήθεια από χώρες της Δύσης και κυρίως τις ΗΠΑ, ενώ υπήρξε και απευθείας εμπλοκή τού ΝΑΤΟ στο τέλος τού πολέμου. Από την άλλη πλευρά, η Κράινα, στον πρώτο χρόνο τού πολέμου, είχε τη βοήθεια τού Γιουγκοσλαβικού Λαϊκού Στρατού που αποχώρησε το 1992, από τον οποίο πήρε και τον οπλισμό της, ενώ πολλές παραστρατιωτικές ομάδες από τη Σερβία και το Μαυροβούνιο πολέμησαν στο πλευρό της. Ο πόλεμος είχε χαρακτηριστικά εθνικού πολέμου μεταξύ Κροατών και Σέρβων. Ήταν άμεσα συνδεδεμένος με τον Πόλεμο της Βοσνίας που άρχισε έναν χρόνο αργότερα. Οι αρχικές συγκρούσεις σταμάτησαν τον Φεβρουάριο τού 1992 με την συμφωνία τού Σεράγεβο όταν αποχώρησε ο

γιουγκοσλαβικός στρατός. Ακολούθησαν μονάχα σποραδικές συγκρούσεις το 1992 και το 1993, ενώ η τελική φάση τού πολέμου έγινε το 1995 κατά την επιχείρηση "Καταιγίδα" όταν η Κροατία επανέκτησε τον έλεγχο της περιοχής της Κράινα. Κατά την διάρκεια της επιχείρησης "Καταιγίδα", πάνω από 200,000 Σέρβοι, σχεδόν ολόκληρος ο πληθυσμός της Κράινα, εγκατέλειψε την περιοχή στην μεγαλύτερη μετακίνηση πληθυσμού στην Ευρώπη από την εποχή τού Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

➤ Στο Ιράκ τα τελευταία χρόνια επικράτησε στρατιωτικό καθεστώς. Ηγέτης της χώρας ήταν ο Σαντάμ Χουσεΐν, ο οποίος θέλοντας να υλοποιήσει τα ιμπεριαλιστικά του σχέδια, που απέβλεπαν στην κατάληψη όλων των γειτονικών πετρελαιοπαραγωγικών αραβικών κρατιδίων, εισέβαλε στο Κουβέιτ και το προσάρτησε στο Ιράκ. Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ επέβαλε οικονομικές κυρώσεις στο Ιράκ και ταυτόχρονα οικονομικό αποκλεισμό. Όμως ο Σαντάμ Χουσεΐν παρέμενε αμετάκλητος στη στάση του και η επιτροπή αμυντικού σχεδιασμού του ΝΑΤΟ αποφάσισε την ενεργό συμμετοχή της συμμαχίας στην κρίση του Περσικού Κόλπου, ενώ, λίγες μέρες μετά, το αμερικανικό Κογκρέσο εξουσιοδότησε τον πρόεδρο Μπους να κάνει χρήση στρατιωτικής βίας για τη διευθέτηση και επίλυση της κατάστασης στον Περσικό κόλπο. Παρά τη γαλλοαραβική ειρηνευτική πρωτοβουλία και τις αλληπάλληλες εκκλήσεις του ΟΗΕ προς το Σαντάμ Χουσεΐν, ο πόλεμος δεν μπόρεσε να αποφευχθεί λόγω της αδιάλλακτης στάσης του Ιρακινού ηγέτη. Έτσι στις τον Ιανουάριο του 1991 έγινε αιφνιδιαστική αεροπορική επίθεση των συμμαχικών δυνάμεων εναντίον του Ιράκ και πραγματικά η Βαγδάτη βομβαρδίστηκε ανελέητα. Το Ιράκ αντεπιτέθηκε με πυραύλους και η Τουρκία μπλέχτηκε στον πόλεμο έμμεσα παραχωρώντας στους συμμάχους την αεροπορική βάση του Ιντσιρλίκ. Οι Ιρακινοί συνέχισαν την επίθεσή τους με την ανατίναξη των κουβεϊτιανών πετρελαιοπαραγωγών και με εκτόξευση πυραύλων ενάντια στη Σαουδική Αραβία και το Ισραήλ. Στη συνέχεια οι Ιρακινοί, αφού απέρριψαν το ιρακινό ειρηνευτικό σχέδιο, αποδέχθηκαν το σχέδιο ειρήνης που παρουσίασε η Μόσχα αλλά παράλληλα πυρπόλησαν πάνω από 500 πετρελαιοπηγές στο Κουβέιτ. Λίγο μετά οι σύμμαχοι εισέβαλαν στο Ν. Ιράκ. Τότε ο Σαντάμ Χουσεΐν αποδέχθηκε όλα τα ψηφίσματα του ΟΗΕ και επιτεύχθηκε εκεχειρία. Όμως παράλληλα το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ επέβαλε εμπάργκο στην πώληση όπλων στο Ιράκ όσο κυβερνά ο Σαντάμ Χουσεΐν. Στο εσωτερικό του Ιράκ ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος, ενώ ο Σαντάμ επανάκτησε τον έλεγχο του Ν. Ιράκ από τους σιίτες. Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ πρότεινε τη συγκρότηση ειδικής ειρηνευτικής δύναμης 1.440 ανδρών κατά μήκος των συνόρων Ιράκ-Κουβέιτ και το Συμβούλιο Ασφαλείας ενέκρινε ομόφωνα την πρόταση αυτή. Παράλληλα η Διεθνής Αμνηστία κατήγγειλε βασανιστήρια στη διάρκεια της κατοχής του Κουβέιτ. Ο Σαντάμ Χουσεΐν διέταξε την πλήρη

συνεργασία των ανθρώπων του με ειδικούς πραγματογνώμονες για τον έλεγχο των πυρηνικών εγκαταστάσεων του Ιράκ. Το Σεπτέμβριο 1991 το Ιράκ συνέλαβε 44 επιθεωρητές του ΟΗΕ, γεγονός που καταγγέλλθηκε από τον Αμερικανό Πρόεδρο στο Συμβούλιο Ασφαλείας και τελικά ανάγκασε το Ιράκ να τους απελευθερώσει. Ακολούθως με την προτροπή των ΗΠΑ και το ψήφισμα 687 του ΟΗΕ εφαρμόστηκαν οικονομικές κυρώσεις κατά του Ιράκ ως μέτρο πίεσης για την εγκατάλειψη σχεδίων για την κατασκευή όπλων μαζικής καταστροφής, χάρη στις οποίες ο πληθυσμός του αντιμετώπισε τρομερή έλλειψη τροφίμων και φαρμάκων και γνώρισε εξαθλίωση, φτώχεια και πλήθος ασθενειών.

1992

➤ Ο πόλεμος της Βοσνίας ήταν μια διεθνής πολεμική αναμέτρηση, η οποία έλαβε μέρος στην Βοσνία - Ερζεγοβίνη από τον Μάρτιο του 1992 μέχρι τον Δεκέμβριο του 1995. Ο πόλεμος αυτός ήταν ο τρίτος Γιουγκοσλαβικός πόλεμος και ήταν άμεσα συνδεδεμένος με τον Πόλεμο της Κροατίας, ο οποίος είχε αρχίσει έναν χρόνο νωρίτερα. Σε αυτόν τον πόλεμο συγκρούστηκαν αρχικά ο Γιουγκοσλαβικός Στρατός με τον νεοϊδρυθέντα Μουσουλμανικό Στρατό της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης και μετέπειτα με το στρατό των Κροατο-βόσνιων. Οι παρατάξεις άλλαξαν πολλές φορές συμμαχίες στον πόλεμο, ενώ ο Γιουγκοσλαβικός στρατός, από τον οποίο δημιουργήθηκε ο Στρατός της Σερβικής Δημοκρατίας της Βοσνίας, αποχώρησε το 1992. Ο πόλεμος είχε κύριο χαρακτηριστικό του την εθνοκάθαρση, καθώς έλαβε χαρακτηριστικά εθνικού πολέμου μεταξύ Μουσουλμάνων (Βοσνίων), Σέρβων και Κροατών. Επίσης, σε αυτόν τον πόλεμο ενεπλάκη για πρώτη φορά το ΝΑΤΟ σε αεροπορικές επιχειρήσεις εναντίων σερβο-βοσνιακών στόχων. Η άμεση συμμετοχή της Κροατίας στον πόλεμο, η έμμεση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας, ο μεγάλος αριθμός των ξένων εθελοντών και η συμμετοχή του ΝΑΤΟ, έκαναν τον πόλεμο να μοιάζει μια πολύπλοκη διεθνή σύγκρουση, με βαθιές πολιτικές και θρησκευτικές προεκτάσεις.

1996

➤ **Κρίση των Ιμίων** ήταν το επεισόδιο που έλαβε χώρα το 1996 ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία με αφορμή τις βραχονησίδες των Ιμίων. Κατά την διάρκεια της ολιγοήμερης κρίσης, οι δύο χώρες μετέφεραν στρατιωτικές δυνάμεις γύρω από τα Ίμια και τις ανέπτυξαν φτάνοντας κοντά στην ένοπλη σύρραξη. Με την παρέμβαση ξένων δυνάμεων, και κυρίως των ΗΠΑ, η ένταση εκτονώθηκε και οι δύο χώρες απέσυραν τα στρατεύματά τους. Προς τις τελευταίες ώρες της κρίσης, τρεις Έλληνες αξιωματικοί του Πολεμικού Ναυτικού έχασαν την ζωή τους όταν το ελικόπτερο όπου επέβαιναν κατέπεσε στην θάλασσα. Το ατύχημα αποδόθηκε σε τεχνικά αίτια και την κόπωση του πληρώματος. Η τουρκική πλευρά δεν ανέφερε απώλειες. Η κρίση των Ιμίων είχε σοβαρές επιπτώσεις στις ελληνοτουρκικές σχέσεις και έβαλε τις δύο χώρες σε μία περίοδο έντασης και αμοιβαίας καχυποψίας.

8.2 Η ΝΙΚΑΙΑ

Η Νίκαια άρχισε να παίρνει τη μορφή μιας σύγχρονης μεγαλούπολης με περίπου 88.000 κατοίκους. Πρόκειται για μια πόλη που συνεχώς αναπτύσσεται και από τις ελάχιστες περιοχές που η δόμηση δεν έχει καταστήσει αφόρητη τη διαβίωση των κατοίκων της, ακόμα τουλάχιστον. Αυτό οφείλεται στην ύπαρξη πλατειών, παιδικών χαρών, του Δημοτικού Κήπου, του λόφου της Δεξαμενής, του διαμορφωμένου χώρου στο Σελεπίτσαρι, πλησίον του Κατρακείου Θεάτρου.

Η δεκαετία του 1990 χαρακτηρίζεται ως μία περίοδος σημαντικών και ραγδαίων αλλαγών σε παγκόσμια κλίμακα. Εξελίξεις που έχουν επιπτώσεις στην Ελλάδα, τόσο στην εσωτερική πολιτική και κοινωνική ζωή όσο και στα ευρύτερα περιβάλλοντα στα οποία βρίσκεται (Ευρωπαϊκή Ένωση, Βαλκάνια, ανατολική Μεσόγειος). Από τις απαρχές και σε όλη τη διάρκεια της δεκαετίας τίθεται σε νέα βάση και εντατικοποιείται η πορεία ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η συνθήκη του Μάαστριχτ (1992), η σταδιακή ένταξη των κρατών-μελών στη ζώνη του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος (Ευρώ) και οι διαδικασίες πολιτικής σύγκλισης, που φαίνεται να ακολουθούν την οικονομική ενοποίηση, συνιστούν τα γεγονότα-σταθμούς που διαμορφώνουν και καθορίζουν την οικονομική, πολιτική και κοινωνική πορεία της χώρας. Ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός του κράτους και ο συνακόλουθος εκσυγχρονισμός της κοινωνίας, αποτέλεσαν το κατεξοχήν πλαίσιο των πολιτικών και κοινωνικών αντιπαραθέσεων που χαρακτήρισαν την ελληνική κοινωνία στη διάρκεια της δεκαετίας.

Το 1991 ιδρύθηκε ο Νικαιώτικος ερασιτεχνικός θίασος «ΙΩΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ» του σκηνοθέτη Αντώνη Παπαδόπουλου. Ο θίασος ανέβασε τη μοναδικής σημασίας θεατρική μικρασιάτικη παράσταση για τη Νίκαια «Η ΝΥΦΗ».

Το 1994 λειτούργησε σε ένα λυόμενο ο ναός του Αγίου Χριστοφόρου.

ΕΝΟΤΗΤΑ 9^Η

Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ

ΠΟΥ

ΔΙΑΝΥΟΥΜΕ

9.1 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΑΡΤΗ.

2001

➤ Τον Σεπτέμβριο του 2001, εκδηλώθηκαν τρομοκρατικές επιθέσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες. Σε τέσσερα πολιτικά αεροσκάφη εκδηλώθηκε αεροπειρατεία, και τα τρία από αυτά οδηγήθηκαν από τους αεροπειρατές και προσέκρουσαν στους **Δίδυμους Πύργους** του Παγκόσμιου Κέντρου Εμπορίου και το Πεντάγωνο, ενώ το τέταρτο συνέτριβα σε ανοικτό χώρο. Οι Δίδυμοι Πύργοι κατέρρευσαν λίγη ώρα μετά τις συγκρούσεις των αεροσκαφών επάνω τους, προκαλώντας χιλιάδες απώλειες: εκτός των 19 αεροπειρατών, συνολικά από τις επιθέσεις, 2973 άνθρωποι έχασαν την ζωή τους και 24 μένουν αγνοούμενοι. Τις επιθέσεις πραγματοποίησαν ισλαμιστές τρομοκράτες, οργανωμένοι από την οργάνωση Αλ Κάιντα και τον αρχηγό της Οσάμα μπιν Λάντεν, με σκοπό να πλήξουν τον μεγαλύτερο εχθρό τους χτυπώντας τα σύμβολα της δύναμής του. Ο Οσάμα Μπιν Λάντεν είναι Σαουδάραβας επιχειρηματίας, και καταζητούνταν από τις ΗΠΑ για προηγούμενες επιθέσεις που είχε πραγματοποιήσει η οργάνωσή του εναντίον αμερικανικών στόχων. Το ανθρωποκυνηγητό που εξαπολύθηκε εναντίον του στο Αφγανιστάν δεν απέδωσε τίποτε, και εξακολουθεί να απευθύνεται στους οπαδούς και τους εχθρούς του μέσω μαγνητοσκοπημένων μηνυμάτων.

Οι επιθέσεις της 11 Σεπτεμβρίου 2001 ήταν η μεγαλύτερη τρομοκρατική επίθεση που έχει συμβεί έως τώρα και αποτελούν κομβικό σημείο της παγκόσμιας ιστορίας, έχοντας προκαλέσει πολλές αλλαγές στις διεθνείς σχέσεις, στην κοινωνική και πολιτική ζωή σε όλο τον κόσμο. Ορισμένα από τα αποτελέσματα, ήταν η αντίδραση των ΗΠΑ και των συμμάχων τους, προκαλώντας ή επισπεύδοντας την εισβολή αμερικανικών δυνάμεων στο Αφγανιστάν και στο Ιράκ. Επίσης εκατοντάδες ύποπτοι για τρομοκρατικές ενέργειες έχουν συλληφθεί και κρατηθεί με ή χωρίς κατηγορίες και δικαστική κάλυψη.

2004

➤ Το 2004 η **Κυπριακή Δημοκρατία** εντάχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με ένα τμήμα του εδάφους να βρίσκεται υπό Τουρκική κατοχή. Αυτό σημαίνει ότι το κοινοτικό κεκτημένο εφαρμόζεται μόνο στο ελεύθερο μέρος της Κύπρου. Δηλαδή, η συμφωνία ένταξης καλύπτει την ένταξη ολόκληρης της Κύπρου, αλλά υπάρχει πρόνοια ώστε το κοινοτικό κεκτημένο να εφαρμόζεται μόνο στις ελεύθερες περιοχές, διότι αυτές είναι που ελέγχει η κυπριακή κυβέρνηση. Η μη εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου στο βόρειο τρίτο του νησιού έχει

γεωγραφική ισχύ και όχι κοινωνική, και η Τουρκική μειονότητα της Κύπρου απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα της ένταξης.

➤ Οι **Αγώνες της 28ης Ολυμπιάδας** διοργανώθηκαν στην Αθήνα τον Αύγουστο του 2004. Συμτείχαν περίπου 10.500 αθλητές μαζί με 5.500 προπονητές και συνοδούς από 202 χώρες. Υπήρξαν συνολικά 301 τελετές απονομής μεταλλίων από 28 διαφορετικά αθλήματα.

Στο Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αθηνών έλαβε χώρα ένας μεγάλος αριθμός αθλημάτων, ενώ τα υπόλοιπα διεξήχθησαν στα προάστια της πόλης αλλά και στην υπόλοιπη Ελλάδα. Το ολυμπιακό τουρνουά ποδοσφαίρου έγινε στις πόλεις: Θεσσαλονίκη, Βόλο, Πάτρα και Ηράκλειο.

9.2 Η ΝΙΚΑΙΑ

Το 2000, εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στην Αθήνα, λειτούργησε το πρώτο γραφείο εθελοντισμού και είχε μεγάλη απήχηση σε μαθητές, νέους αλλά και σε όλους τους πολίτες.

Το 2001, υπογράφηκε το Μνημόνιο Συνεργασίας και Συναντίληψης μεταξύ του Δήμου Νικαίας και της Οργανωτικής Επιτροπής «ΑΘΗΝΑ 2004», προκειμένου η Νίκαια να ανήκει στις Ολυμπιακές χώρες οι οποίες θα φιλοξενούσαν αγωνίσματα κατά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004. Η Νίκαια θα φιλοξενούσε το Ολυμπιακό Άθλημα της Άρσης Βαρών, ο αθλητικός χώρος του οποίου κτίστηκε κοντά στο χώρο του Κατρακειού Θεάτρου, καταλαμβάνει 24.000 τμ. και περιλαμβάνει την κυρίως αίθουσα του αγωνιστικού χώρου 5.000 θέσεων, προπονητικούς χώρους, αποδυτήρια αθλητών, ιατρικό κέντρο, κέντρο φυσιοθεραπείας, κέντρο Τύπου και γραφεία Διοίκησης. Η ανάληψη ολυμπιακού αθλήματος από τη Νίκαια αποτέλεσε φόρος τιμής για τη πόλη και επιβράβευση όλων των προσπαθειών που κατέβαλαν 80 χρόνια οι πρόσφυγες που βοήθησαν στην ίδρυση της και οι απόγονοι τους, να διαμορφώσουν και να αναπτύξουν μια πόλη που από σκουπιδότοπος υποδέχτηκε το μέγιστο αθλητικό γεγονός, τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Ομόνοιας, της Αδελφοσύνης, της Ειρήνης και της Εκεχειρίας των λαών. Σύμφωνα με τον απολογισμό του 2001, ο πληθυσμός της πόλης ανέρχεται στους 93.000 κατοίκους.

Το 2003 ιδρύθηκε η Θεατρική Λέσχη Νικαίας-Κορυδαλλού.

Τα τελευταία χρόνια, στη Νίκαια υπάρχουν δυο μουσεία. Το ένα είναι αυτό της Ιεράς Μητρόπολης με εικόνες βυζαντινής και μεταβυζαντινής τέχνης και το άλλο είναι του Δήμου εντός της μαρτυρικής Μάντρας όπου βασανίστηκαν και εκτελέστηκαν οι ήρωες του Μπλόκου.

Λειτουργούν στο δημόσιο τομέα: εννέα παιδικοί σταθμοί, πέντε βρεφονηπιακοί σταθμοί, είκοσι τρία νηπιαγωγεία, ένα νηπιαγωγείο του Π.Ι.Κ.Π.Α., εικοσιοκτώ δημοτικά σχολεία, δώδεκα γυμνάσια, έξι ενιαία λύκεια, ένα επαγγελματικό τεχνικό λύκειο, Ι.Ε.Κ., σχολές Ο.Α.Ε.Δ. . Στον ιδιωτικό τομέα λειτουργούν παιδικοί σταθμοί, νηπιαγωγεία, ένα δημοτικό καθώς επίσης και Κέντρα Ξένων Γλωσσών.

Το πνευματικό Κέντρο του Δήμου λειτουργεί σχολές βιτρώ, αγιογραφίας, κεραμικής, ζωγραφικής για ενηλίκους και μικρούς, παραδοσιακών λαϊκών χορών, ρυθμικής, μπαλέτου, ωδείο και το χορωδιακό μουσικό εργαστήριο. Στη διάθεση των δημοτών υπάρχουν και δυο βιβλιοθήκες με πολλούς τίτλους βιβλίων, ελληνικούς και ξενόγλωσσους.

Η Ιερά Μητρόπολη Νικαίας παρέχει στους νέους τη δυνατότητα εκπαίδευσης στις σχολές βυζαντινής μουσικής, αγιογραφίας, πληροφορικής, παραδοσιακού κεντήματος, κοπτικής ραπτικής και παραδοσιακών χορών.

Η Χ.Α.Ν. Νικαίας παρέχει τμήματα κλασσικού και μοντέρνου χορού, ωδείου, γυμναστικής, αθλοπαιδιών και παιδικού σχεδίου.

Στην πόλη έχουν την έδρα τους το 2^ο Γραφείο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και το 2^ο Γραφείο δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Πειραιά, καθώς επίσης και ο όμιλος UNESCO Ιστορίας, Τέχνης και Θεάτρου.

Στο δήμο λειτουργεί και το Γενικό Περιφερειακό Κρατικό Νοσοκομείο Νικαίας «Ο Άγιος Παντελεήμων». Διαθέτει όλων των ειδικοτήτων κλινικές και εργαστήρια καθώς επίσης και σχολή Βοηθών Αδελφών Νοσοκόμων με δυο χρόνια φοίτηση. Εκτός του νοσοκομείου, ιατρική περίθαλψη παρέχεται και από ιδιωτικές κλινικές, ιατρικά κέντρα, ιδιωτικά ιατρεία και τα ιατρεία των Ι.Κ.Α. και Π.Ι.Κ.Π.Α.

Σημαντική παρουσία αποτελεί για τη πόλη η Προσκοπική της Κίνηση με ιδιόκτητο κτίριο και την Τοπική Εφορία με έξι συστήματα, εκ των οποίων τρία αεροσκόπων, δυο ναυτοπροσκόπων και ένα Αρμενίων Προσκόπων.

Σημαντικό τομέα, επίσης, αποτελεί για τη πόλη και η αθλητική της ζωή όπου χιλιάδες νέοι και νέες συμμετέχουν στις είκοσι επτά αθλητικές ομάδες που δρουν στη πόλη καθώς επίσης και στον Αθλητικό Οργανισμό του Δήμου Νικαίας με ακαδημίες στα αθλήματα: καλαθοσφαίριση, ποδόσφαιρο, ποδοσφαίριση, υδατοσφαίριση, επιτραπέζια αντισφαίριση, κολύμβηση και ρυθμική γυμναστική. Οι νέοι μπορούν να προπονηθούν στα αθλήματα που προτιμούν στο αθλητικό κέντρο ΠΛΑΤΩΝ και σε άλλα τρία κλειστά Δημοτικά γυμναστήρια που λειτουργούν. Η Νίκαια διαθέτει τρία γήπεδα, το «Παντελής Νικολαΐδης», το γήπεδο στη περιοχή πλησίον του Κατρακειού και το γήπεδο της Προοδευτικής. Στο χώρο του Σελεπίτσαρι υπάρχει και το Σπίτι της Άρσης Βαρών.

Ζωντανή είναι και η πνευματική και κοινωνική ζωής της πόλης, κατά κύριο λόγο, λόγω των πολιτιστικών συλλόγων της περιοχής. Σχετική δραστηριότητα αναπτύσσουν σύλλογοι οι οποίοι φροντίζουν για τη διατήρηση και τη διάδοση της Μικρασιατικής Ιδέας και καταβάλλουν προσπάθειες για τη πνευματική και πολιτιστική αναβάθμιση του τόπου. Οι σύλλογοι αυτοί είναι: σύλλογος Νησιού Πισιδίας «Άγιοι Ανάργυροι», Πανελλήνια Ένωση Εφεσίων, Ένωση Σμυρναίων Νικαίας-Πειραιώς, Ένωση Ρενκιωτών «Άγιος Γεώργιος», Ένωση Ποντίων Νικαίας-Κορυδαλλού, Αδελφότης Βιθυνών, Αδελφότης Σεβδικιωτών «Άγιος Ιωάννης Θεολόγος», Ένωση Δαρδανελλιωτών «Άγιος Θεόδωρος», Ένωση Μαγνησίας-Χορόσκιοϊ και Περιχώρων Καταγόμενων. Άλλοι σύλλογοι οι οποίοι παράγουν πολιτισμό είναι η Χ.Α.Ν., η Μέριμνα, ο σύλλογος Χαλκηδόνος, ο Ο.Φ.Ο.Ν., η επιτροπή Κοκκινιάς για τη διεθνή ύφεση και ειρήνη, οι Αρμένιοι Αραράτ και Χαμασκάϊν, η Πανελλήνια Ένωση Εθνικής Αντίστασης και τα Σωματεία Θυμάτων Κατοχής και Ομήρων Γερμανίας, τα οποία υπενθυμίζουν την ενεργό συμμετοχή του προσφυγικού συνοικισμού στην Αντίσταση και τη θυσία των κατοίκων του.

Επίσης, υπάρχουν πολλοί επαγγελματικοί σύλλογοι, όπως ο Εμπορικός Σύλλογος, ο Σύλλογος Εργαζομένου Κοριτσιού, ο Σύλλογος Κουρέων-Κομμωτών, η Ένωση Οπλιτών-Τραυματιών-Παλαιών Πολεμιστών, το Σωματείο κατασκευαστών ελληνικών φορτηγών, το Σωματείο Συνταξιούχων Ι.Κ.Α. και Επικουρικών Ταμείων.

Στη Νίκαια εδρεύουν επτά Κ.Α.Π.Η., τα οποία απασχολούν τη τρίτη ηλικία δημιουργικά με τη διοργάνωση γιορτών, χορών, εκδρομών. Η Επιτροπή Γυναικών του Δήμου, η Εστία Γυναικών, ο Σύλλογος Γυναικών και η «Ολυμπιάς» έχουν ως στόχο τους την ποιοτική, πνευματική, κοινωνική και πολιτιστική αναβάθμιση των γυναικών.

Η μουσική παράδοση της πόλης εκφράζεται από τη Μικρασιατική Χορωδία Νικαίας, το Μουσικό Όμιλο Νικαίας, το Μουσικό Εργαστήρι του Δήμου, τη Μουσική Παρέα Νικαίας.

Στη Νίκαια λειτουργούν πολλές υπηρεσίες για την εξυπηρέτηση των πολιτών. Ειρηνοδικείο, πολυδύναμο Αστυνομικό Τμήμα, Γραφείο Πολεοδομίας, Υποθηκοφυλακείο, Δημόσιο Ταμείο, Οικονομική Εφορία και πολλά υποκαταστήματα τραπεζών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΣΕ ΑΤΟΜΑ

ΗΛΙΚΙΑΣ 50-70 ΧΡΟΝΩΝ

➤ Το 84% (42 άτομα από τα 50) είναι δημότες Νίκαιας λόγω γέννησης. Οι περισσότεροι άνθρωποι από αυτούς αγάπησαν το μέρος αυτό τόσο πολύ που δε θέλησαν ποτέ να φύγουν από εδώ.

Το 16% (8 άτομα στα 50) είναι δημότες της Νίκαιας επειδή εγκαταστάθηκαν σε αυτή καθώς τους εξυπηρετούσε η τοποθεσία της είτε επειδή βρίσκεται κοντά σε πολλές βιομηχανικές μονάδες και πολλοί από αυτούς είναι εργάτες σε αυτές, είτε επειδή η Νίκαια αποτελεί μια αρκετά ευπρεπώς βιώσιμη πόλη για ανθρώπους μικρομεσαίων εισοδημάτων.

➤ Το 92% (46 άτομα στα 50) γνωρίζει την ιστορία της Νίκαιας. Ως απόγονοι προσφύγων καθώς είναι οι περισσότεροι έχουν ρωτήσει τους μεγαλύτερους ή τους έχουν ακούσει να αφηγούνται ιστορίες για τη θεμελίωση της Κοκκινιάς από τους πρόσφυγες, για τη μάχη και το μπλόκο της Κοκκινιάς στη κατοχή και για την μετέπειτα υγιή πορεία και ανάπτυξη της πόλης. Ο ρόλος των σχολείων της Νίκαιας δεν ήταν απλά η παροχή γενικών γνώσεων, αλλά ήταν και μέσο μετάδοσης και μεταλαμπάδευσης της πολιτισμικής κληρονομίας των προγόνων.

Τα γρόνια του πολέμου

Γνωρίζουν τις κακουχίες που πέρασαν οι πρόγονοι τους από τις πρώτες μέρες του ερχομού τους μέχρι να μπορέσουν να σταθούν στα πόδια τους και να συνεχίσουν τη ζωή τους. Θυμούνται τις κακουχίες που πέρασαν και οι ίδιοι κατά τη γερμανική κατοχή. Έβλεπαν ανθρώπους εξαντλημένους που σωριάζονταν στους δρόμους, κάρρα με σωρούς νεκρών και ομαδικούς τάφους. Πολλοί έχασαν τη ζωή τους από τον λιμό και το ψύχος, την πείνα, την αβιταμίνωση και τις επιδημίες. Αιτίες οι οποίες ενοχοποιούνται για τα ψηλά ποσοστά της παιδικής θνησιμότητας εκείνη την εποχή και την καχεξία.

Θυμούνται τις δύσκολες μέρες που περνούσαν όταν οι Γερμανοί είχαν προβεί στην οικειοποίηση των φυσικών πόρων, την επίταξη των αγαθών της χώρας, την λεηλασία των αποθεμάτων και την αποστολή τους στη γερμανική χώρα και την διακοπή κάθε είδους βιομηχανικής παραγωγής. Γεγονότα τα οποία παρέλυσαν την οικονομία της χώρας και έκαναν άκρως προβληματική την τροφοδότηση του ελληνικού λαού. Η πείνα είχε εξαντλήσει όλες τις δυνάμεις του κόσμου. Για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης οργανώθηκαν συσσίτια από την Εθνική Αλληλεγγύη όσο και από τον Εκκλησιαστικό Οργανισμό Χριστιανικής Αλληλεγγύης (ΕΟΧΑ). Όμως δεν ήταν αρκετό αυτό, από την πείνα χάθηκαν χιλιάδες ζωές στη Νίκαια.

Η πείνα όμως δεν ήταν η μόνη αιτία που χιλιάδες άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους. Οι Γερμανοί εκτελούσαν καθημερινά δεκάδες ομήρους, εκτελούσαν επί τόπου αντιστασιακούς πολίτες, φυλάκιζαν και βασάνιζαν πολίτες και μετά τους έστελναν σε στρατόπεδα της Γερμανίας όπου πέρναγαν θανατηφόρα πολλές φορές βασανιστήρια και από τα οποία ελάχιστοι γύρισαν ζωντανοί και αρτιμελής. Κάθε ενέργεια η οποία απέκλινε από τις διαταγές της κατοχικής διοίκησης, ακόμα και το άκουσμα ραδιοφώνου, προέβλεπε τη θανατική ποινή. Οι φόνοι, οι διώξεις κληρικών και δασκάλων, η μεταγωγή ανηλίκων σε καταναγκαστικά έργα, η επαχθέστατη φορολογία, οι ομαδικές εκτελέσεις προς καταστολή της εξέγερσης των αντιστασιακών, οι Έλληνες που συνεργάστηκαν με τους Γερμανούς εναντίον των αντιστεκόμενων συμπατριωτών τους, έγιναν αναφορά πίκρας και φρίκης για το λαό. Πολλοί έφυγαν για την Κρήτη, τη Μέση Ανατολή, τη Πελοπόννησο και τα νησιά για να αποφύγουν την αιχμαλωσία και το θάνατο και επέστρεψαν όταν οι Γερμανοί είχαν φύγει από την πόλη.

Μετα την φυγή των Γερμανών, οι Κοκκινιώτες με ελληνικές σημαίες και καμπανοκρουσίες, πλημμύρισαν την πλατεία του Αγίου Νικολάου. Ξεχύθηκαν στους δρόμους και στις πλατείες πανηγυρίζοντας με ενθουσιασμό.

Η Ελλάδα ήταν κατεστραμμένη για μια ακόμα φορά. Οι απώλειες του ελληνικού λαού στη διάρκεια της κατοχής και του αντιστασιακού αγώνα ήταν πάμπολλες: η καταστροφή της κάθε λογής υποδομής, όπως συγκοινωνίες και κτίσματα, η προσπάθεια για απόλειψη κάθε ίχνους ελευθερίας, οι φυλακίσεις, οι εκτελέσεις και οι εκτοπίσεις σε ξερονήσια, τα βασανιστήρια που έφταναν στη φυσική εξόντωση των δημοκρατικών πολιτών, ο αριθμός των νεκρών σε μάχες, των δολοφονημένων και των ομήρων, άπειρα τα πάσης φύσεως καμένα κτίρια και χιλιάδες οι πυροπαθείς οικογένειες.

Παρά την επισιτιστική βοήθεια από διεθνείς οργανισμούς, η πόλη αδυνατούσε να εισέρθει αποτελεσματικά σε πορεία ανασυγκρότησης, όπως άλλωστε και ολόκληρη η χώρα.

Η Νίκαια γνώρισε την βαρβαρότητα και τη μισαλλοδοξία των Γερμανών κατακτητών με την εκτέλεση δεκάδων πολιτών της στη Μάντρα της Οσίας Ξένης, από τα πιο αιματηρά μπλόκα των κατακτητών και των ντόπιων συνεργατών τους. Αυτός ήταν ένας από τους φόρους αίματος του κοκκινιώτικου λαού στη περίοδο της κατοχής στο βωμό του απελευθερωτικού αγώνα.

Το 8% (4 άτομα στα 50) δεν γνωρίζουν την ιστορική διαδρομή της Νίκαιας και την ιδιαίτερη συμβολή της στην ιστορική, πολιτική και πολιτιστική εξέλιξη της Ελλάδας.

Η λειτουργία του Δήμου

➤ Το 86% (43 άτομα στα 50) είναι ικανοποιημένο με την κατάσταση της Νίκαιας στις μέρες μας. Υποστηρίζουν πως έχουν βελτιωθεί σε μεγάλο βαθμό η οδοποιία, οι πλατείες, τα πάρκα και οι υπόλοιποι δημοτικοί χώροι αναψυχής, καθώς επίσης και οι υπηρεσίες που προσφέρει ο Δήμος για την καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση των δημοτών. Ο Δήμος έχει δείξει ιδιαίτερη φροντίδα για το περιβάλλον και τη προστασία του, για τους ηλικιωμένους και τους αρρώστους, καθώς επίσης και για τα παιδιά.

Όλοι τονίζουν τη δυνατότητα που έχουν να μεταβούν για λίγο στη μικρασιατική ιστορία και να δουν πως ζούσαν οι πρώτοι πρόσφυγες περιδιαβαίνοντας τα προσφυγικά τετράγωνα που έχουν απομείνει, καθώς επίσης και το ανακαινισμένο Λουτρό της πόλης.

Το 14% (7 άτομα από τα 50) αναφέρει την αμέλεια του δήμου για την καθαριότητα των δρόμων ως ένα από τα πιο σημαντικά μειονεκτήματα του.

Η εξέλιξη του Δήμου από τα πρώτα χρόνια μέχρι σήμερα

➤ Σχεδόν όλοι υποστηρίζουν την άποψη ότι καθώς περνούν τα χρόνια, τίποτα δε θυμίζει τη Νίκαια των πρώτων χρόνων της δημιουργίας της όπου κυριαρχούσε η πείνα, οι αρρώστιες και οι δύσκολες συνθήκες διαβίωσης, ούτε τη μετάβαση από τη συγκρότηση του συνοικισμού σε δήμο, την πορεία κατά τη διάρκεια του μεσοπόλεμου, της κατοχής και της αντίστασης. Η πόλη όσο πάει και αναπτύσσεται, εξελίσσεται και το βιοτικό της επίπεδο γίνεται όλο και καλύτερο. Έχουν γίνει πολλά έργα και έτσι έχουν λυθεί αρκετά προβλήματα που απασχολούσαν από την αρχή ακόμα της δημιουργίας της πόλης. Έχουν κατασκευαστεί αντιπλημμυρικά και αποχετευτικά έργα, έχει καλυφτεί με μπάζα το ρέμα της Σούδας που ήταν εστία μόλυνσεων και έχουν ασφαλτοστρωθεί όλοι οι δρόμοι της πόλης.

➤ Οι απόψεις των συνεντευξιαζόμενων για το ρόλο της δημοτικής αρχής διαφέρουν. Το 70% (35 άτομα από 50) πιστεύει ότι η Δημοτική Αρχή πρέπει να φροντίζει και να δρα για τη βελτίωση και το καλό της ίδιας της πόλης και την καλύτερη εξυπηρέτηση και διαβίωση των πολιτών της.

Το 30% (15 άτομα στα 50) πιστεύει ότι ο μοναδικός ρόλος της Δημοτικής Αρχής είναι να κάνει πράξη τα αιτήματα των πολιτών.

➤ Η Δημοτική Αρχή των παλαιότερων εποχών είχε δυσκολότερο έργο να φέρει εις πέρας. Έπρεπε να οργανώσει και να συντονίσει από την αρχή μια πόλη και σιγά σιγά να απλώνει τη δράση της σε καινοτόμους τομείς οι οποίοι έπρεπε να συσταθούν από την αρχή.

Χάρη στα έργα και στις ενέργειες των Δημοτικών Αρχών των παλαιότερων χρόνων, η Νίκαια έχει εξελιχτεί έτσι όπως είναι σήμερα και μπορούν οι Δημοτικές Αρχές των μεταγενέστερων χρόνων να κάνουν τις δικές τους επεμβάσεις και να υλοποιήσουν τα δικά τους σχέδια με βάση των υποδομών που βρήκαν.

Η Δημοτική Αρχή των τελευταίων χρόνων καλείται όχι τόσο να δράσει σε καινούριους τομείς όσο να ασχοληθεί με τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό των ήδη υπάρχοντων τομέων.

➤ Περίπου το 80% (40 άτομα από τα 50) πιστεύουν ότι η Νίκαια δεν θα έπρεπε να είχε αλλάξει τα κτίρια και τα σπίτια της και ότι θα έπρεπε να είχε παραμείνει εκείνη η προσφυγούπολη που ήταν πριν αρχίσουν διάφορα στοιχεία να την αλλοιώνουν. Έπρεπε όλα εκείνα τα προσφυγικά στοιχεία να διατηρούνται μέχρι τις μέρες μας και να μη δίνουν τη θέση τους σε πανύψηλες πολυκατοικίες και μοντέρνων ρυθμών κτίρια, στοιχεία που οδήγησαν ελάχιστα στην εξάλειψη του προσφυγικού ύφους της πόλης.

Πολλοί υποστηρίζουν πως οι Δημοτικές Αρχές που έχουν περάσει από τη πόλη έπρεπε να είχαν φροντίσει για την ανέγερση ενός προσφυγικού μουσείου το οποίο να φιλοξενήσει τις ιστορίες του κάθε πρόσφυγα που βρήκε καταφύγιο στη Κοκκινιά. Ένα μουσείο προς τιμή της μνήμης των παλαιότερων και θα βοηθήσει τους νεότερους να μάθουν την ιστορία της πόλης.

➤ Η Νίκαια είναι μια πόλη που, αν και έχουν περάσει τόσα πολλά χρόνια από την εγκατάσταση των πρώτων προσφύγων, έχει έντονα στη καθημερινότητα της το στοιχείο της προσφυγιάς. Φράσεις που χρησιμοποιούμε καθημερινά, τα φαγητά που έχουν μείνει στο καθημερινό μας τραπέζι, ακόμα και τα ονόματα των δρόμων εκφράζουν μερικά από τα στοιχεία που άφησαν πίσω τους οι πρόσφυγες. Στοιχεία τα οποία όσο υπάρχουν άνθρωποι που μένουν στη πόλη αυτή και γνωρίζουν την ιστορία της θα είναι το σημαντικότερο στοιχείο που τη διαφοροποιεί από τους άλλους δήμους.

➤ Η Νίκαια βρίσκεται στο νοτιοδυτικότερο σημείο της περιφέρειας της πρωτεύουσας και ανήκει διοικητικά στη Νομαρχία Πειραιά και στη περιφέρεια Αττικής. Βορειοδυτικά συνορεύει με το Κερατσίνι, βόρεια με τον Κορυδαλλό και την Αγία Βαρβάρα, νοτιοανατολικά με τον Ρέντη. Είναι προάστιο στα νοτιοανατολικά του Πειραιά με πληθυσμό 95.000 κατοίκων. Βρίσκεται περίπου 8 χλμ από το κέντρο της Αθήνας και 4 χλμ από το κέντρο του Πειραιά και αποτελεί το συνδυαστικό κρίκο μεταξύ τους. Η γεωγραφική της θέση και η μικρή απόσταση από τα δύο μεγάλα αστικά κέντρα συνέβαλαν στην γρήγορη ανάπτυξη της και ενίσχυσαν τη συμμετοχή της στα κοινωνικά και πολιτιστικά δρώμενα.

Η πόλη χρηματοδοτεί, οργανώνει και αναπτύσσει αξιόλογη δράση σε πολιτιστικό και αθλητικό τομέα και θέματα κοινωνικής πολιτικής. Μέρος της δράσης αυτής πιστοποιείται από την ύπαρξη και λειτουργία Δημοτικού Θεάτρου, Πνευματικού Κέντρου, Εικαστικού Εργαστηρίου και πολλών αθλητικών εγκαταστάσεων.

Η ευαισθησία στα κοινωνικά προβλήματα γίνεται πράξη στα κέντρα απασχόλησης ηλικιωμένων και σε δημοτικούς βρεφονηπιακούς σταθμούς. Διοργανώνονται εκδηλώσεις μνήμης οι οποίες κάθε φορά αρχίζουν με την αρχιερατική λειτουργία για τους Μικρασιάτες Μάρτυρες και είναι εκδηλώσεις μνήμης για τους εκατοντάδες χιλιάδες, που χάθηκαν στη Μικρά Ασία, αλλά και εκδηλώσεις τιμής για τους 1.500.000 ξεριζωμένους και ειδικότερα όσους έφτασαν στην Κοκκινιά. Τους γεννήτορες αυτής της πόλης που στάθηκαν όρθιοι μετά τη θύελλα, μάζεψαν τα συντρίμια τους έστησαν τα σπίτια τους και αναγέννησαν τον ελλαδικό χώρο με τη δημιουργικότητα και τον πολιτισμό τους.

➤ Ήδη η μάντρα και το μουσείο για το μπλόκο της Κοκκινιάς, το συγκρότημα της Άρσης Βαρών, το Κατράκειο Θέατρο, ο Δημοτικός Κήπος με το Κηποθέατρο και τον καταπράσινο λόφο της Δεξαμενής, είναι κάποια στοιχεία που καθιστούν τη Νίκαια μια ξεχωριστή πόλη. Δε σημαίνει όμως αυτό ότι δεν έχει δυνατότητες για περαιτέρω εξέλιξη και ανάπτυξη.

Σίγουρα η Νίκαια έχει εξελιχτεί αρκετά αλλά μπορεί να προβάλλει και ακόμα περισσότερη εξέλιξη στο τομέα της παιδείας, της κοινωνικής πολιτικής, του περιβαλλοντικού τομέα στο μέλλον. Έχει δυνατότητες για να αναπτύξει καινούριες μεθόδους και τακτικές σε κάθε τομέα με σκοπό την ακόμα καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών και τη βέλτιστη δυνατή διαβίωση τους στη Νίκαια.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΣΕ ΑΤΟΜΑ

ΗΛΙΚΙΑΣ 70-100 ΧΡΟΝΩΝ

➤ Το 94% (47 άτομα από τα 50) είναι δημότες Νικαίας λόγω εγκατάστασης. Οι περισσότεροι άνθρωποι από αυτούς ήρθαν τη δεκαετία του 1920 από το Αϊβαλί, τη Νίκαια, τη Σμύρνη, τη Φιλαδέλφεια, την Έφεσο, το Ιβρινδί, τη Βιθυνία, τη Πέργαμο, την Αττάλεια, τη Μαγνησία, τη Κιουτάχεια, τη Νικομήδεια, το Αιδίني, τη Σώκια, την Ιωνία, τη Μαινεμένη, τα Μούγλα, και άλλα μέρη της Μικράς Ασίας και τη Λέσβο, τη Σάμο, τη Χίο και την Κω, μέρη τα οποία αναγκάστηκαν να αφήσουν είτε κατά τον μικρασιατικό πόλεμο και τη μικρασιατική καταστροφή είτε κατά την ανταλλαγή πληθυσμών που ακολούθησε, μετά τη συνθήκη της Λοζάνης.

Έχασαν τα σπίτια και τις περιουσίες τους, η ζωή τους διέτρεχε κίνδυνο, η μόνη λύση ήταν η διαφυγή τους στην Ελλάδα και η εγκατάστασή τους σε ασφαλή μέρη. Πληθυσμοί μετακινήθηκαν σε περιοχές κοντά στα δυο αστικά κέντρα, την Αθήνα και τον Πειραιά. Η ζωή για τους ανθρώπους αυτούς σταμάτησε και ταυτόχρονα ξανάρχισε σε άλλη βάση και με άλλα δεδομένα σε μια προσπάθεια για κοινωνική ένταξη και αποκατάσταση.

Πολλοί ήρθαν με τις οικογένειές τους, οι πιο πολλοί όμως κατά τη διαφυγή τους από τη Μικρά Ασία χάθηκαν με τις οικογένειές τους και τις ξαναβρήκαν όταν ήρθαν στην Ελλάδα μέσω του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού και άλλων παρόμοιων οργανώσεων οι οποίες είχαν καταλόγους με τα ονόματα όσων προσφύγων είχαν εγκατασταθεί στην Ελλάδα.

Μαρτυρίες προσφύγων

Χαρακτηριστικές είναι οι εξομολογήσεις των συνεντευξιαζόμενων.

Η κυρία Ανδρονίκη ήρθε στις 31 Δεκεμβρίου του 1921 σε ηλικία 5 ετών με τους γονείς της, Ιορδάνη και Φεβρωνία, από τα Άδανα όπου έμεναν για να έρθουν να βρουν καταφύγιο σε μια καλύβα στο Πειραιά και μετά στη Νίκαια.

Η κυρία Ελένη έφτασε στον Πειραιά με τους γονείς της στο τέλος του 1923 και εγκαταστάθηκαν αρχικά σε ένα υπόστεγο του λιμανιού μέχρι να βρουν ένα κατάλυμα στη Νίκαια.

Η κυρία Σοφία ήρθε με τη γιαγιά της από τη Σμύρνη το 1922 με καΐκι το οποίο είχε ναυλώσει ο πατέρας της. Έμειναν σε ένα πρόχειρο τσαντίρι στον Πειραιά κι αργότερα ήρθαν στη Νίκαια.

Ο κύριος Δημήτρης ήρθε με τους γονείς του από τη Σμύρνη το 1922. Πάνω στον πανικό της καταστροφής και ενώ κατευθύνονταν προς το λιμάνι, ο μικρός Δημήτρης τότε έπεσε στις γραμμές του τρένου και πρόλαβε ένας φαντάρος και τον έπιασε.

Ο κύριος Γιώργος είχε πιαστεί αιχμάλωτος από τον τούρκικο στρατό, όμως, μαζί με άλλους έλληνες κατάφερε να δραπετεύσει και βρήκε την οικογένεια του μέσω του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού στην Νίκαια.

Ο κύριος Νίκος είχε φύγει μαζί με τα υπόλοιπα αγόρια της οικογένειας τους με τα πρώτα καράβια για να μην προλάβουν οι Τούρκοι να τους σκοτώσουν ή τους αιχμαλωτίσουν. Όταν ήρθαν, κατέβαιναν κάθε μέρα στον όρμο του Κερατσινίου για να ψάξουν αν οι γυναίκες της οικογένειας ήταν μέσα στα καράβια που έφταναν. Όταν ήρθαν και οι γυναίκες της οικογένειας και τις συνάντησαν στον όρμο καθισμένες σε μια γωνία περιμένοντας να δουν κάποιο συγγενή ή γνωστό, ανακουφίστηκαν.

Ο κύριος Κοσμάς ήρθε με τους γονείς του από το Αϊβαλί το 1921 και αρχικά έμειναν στην Αγία Σοφία στον Πειραιά. Στη συνέχεια τους έφεραν στη Νίκαια το 1923 όπου τους έδωσαν ένα δωμάτιο κι αυτό με ετοιμόρροπη σκεπή.

Ο κύριος Μιχάλης θυμάται πως οι Τούρκοι αιχμαλώτισαν τον πατέρα του πριν προλάβει να φύγει με την οικογένεια του. Έτσι, ήρθε με τη μητέρα του και τη γιαγιά του στον όρμο του Κερατσινίου όπου τους είχαν κρατήσει σε καραντίνα μέχρι να γίνει απολύμανση και να δοθούν εγκρίσεις σύμφωνα με τους ισχύοντες κανονισμούς.

Οι γονείς της κυρίας Ελένης ήταν πολύ ευκατάστατοι και είχαν δυο μαγαζιά στην Πόλη. Αφού όμως Τούρκοι λεηλάτησαν το σπίτι τους, προσπάθησαν να φύγουν όπως όπως. Όταν έφτασαν εδώ θυμάται τα λόγια της γιαγιάς της μέχρι και σήμερα: « Μπορεί να έπεσαν τα δαχτυλίδια, αλλά μας έμειναν τα δάχτυλα.»

Το 6% (3 άτομα στα 50) είναι δημότες της Νίκαιας επειδή εγκαταστάθηκαν σε αυτή τη δεκαετία του 1940 ως εσωτερικοί μετανάστες κατά τη γερμανική κατοχή κατά τη διάρκεια της οποίας άφησαν την ηπειρωτική Ελλάδα και βρήκαν καταφύγιο στη Νίκαια.

Το 90% (45 άτομα στα 50) εγκαταστάθηκαν από τα πρώτα κιόλας χρόνια της συγκρότησης του συνοικισμού της Κοκκινιάς, καθώς ήταν η μόνη επιλογή μετά τα δημόσια κτίρια και τις αποθήκες του Πειραιά όπου μπορούσαν να εγκατασταθούν.

Το 10% (5 άτομα στα 50) έτυχε να επιλέξουν την Νίκαια για να μείνουν καθώς βρήκαν κάποιους συγγενείς τους, ερχόμενοι κατά την κατοχή.

Οι δυσκολίες των πρώτων χρόνων

➤ Η μεγαλύτερη μετακίνηση πληθυσμών στην ιστορία προκάλεσε μια σειρά ανακατατάξεων σε δημογραφικό και οικονομικό επίπεδο τα οποία κλήθηκε να αντιμετωπίσει η Ελλάδα παράλληλα με τις ήδη αρνητικά διαμορφωμένες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες. Οι πρόσφυγες που έφτασαν μετά τον ξεριζωμό του 1922 αλλά και αργότερα με την ανταλλαγή πληθυσμών σε αυτή τη μικρή γωνιά της πατρίδας μας, έπρεπε να αντιμετωπίσουν ένα κλίμα πολιτικής αναταραχής και οικονομικών και κοινωνικών ανακατατάξεων το οποίο κατά κύριο λόγο οφειλόταν στον τεράστιο αριθμό του προσφυγικού πληθυσμού.

Πάνω από όλα όμως αντιμετώπισαν ιδιαίτερα πιεστικά το πρόβλημα της στέγασης. Για ένα διάστημα οι περισσότεροι φιλοξενήθηκαν αρχικά στις λιμενικές αποθήκες του Πειραιά, όμως η ανάγκη απόκτησης σταθερής στέγης ήταν επιτακτική. Το 1923 στήθηκαν μικροί πρόχειροι, πλινθόκτιστοι οικισμοί με στεγαστικό φορέα το Ταμείο Στεγάσεως

Προσφύγων. Όταν η πόλη άρχισε να παίρνει τη πρώτη μορφή της, οι χωματόδρομοι που χαραχτηκαν, αριθμήθηκαν και γέμιζαν κάθε τόσο από τσοπάνηδες και πρόβατα.

Οι πρόσφυγες πέρασαν από εξαιρετικά δεινά και δοκιμασίες. Από τις κύριες δυσκολίες που έπρεπε να αντιμετωπίσουν οι πρώτοι πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στη περιοχή ήταν η πείνα που πολλές φορές κατέληγε σε θάνατο, κακουχίες και αρρώστιες όπως ο εξανθηματικός τύφος και οι θάνατοι που αυτές προκαλούσαν, η ψυχολογική αναταραχή, καθώς επίσης και οι δύσκολες καιρικές συνθήκες.

Οι μόνες εικόνες εκείνης της εποχής που έχουν μείνει στην μνήμη των ανθρώπων αυτών είναι εικόνες δυστυχίας, μαζικοί θάνατοι από εξαθλιώσεις, κακουχίες, μεταδοτικές αρρώστιες, κρύο και πείνα.

Ο κρατικός μηχανισμός είχε κληθεί να μεριμνήσει για πολλά προβλήματα μείζονος σημασίας. Είχε υποχρέωση να φροντίσει για τις υποδομές υποδοχής, εγκατάστασης, στέγασης, περίθαλψης, ένταξης και επαγγελματικής αποκατάστασης των προσφύγων στην τοπική κοινωνία καθώς επίσης και για τη δημόσια υγεία.

Κάθε μέρα που περνούσε αυξανόταν ο αριθμός των προσφύγων που εισέρεαν στην Ελλάδα. Ο ρυθμός της καθημερινής ζωής είχε παραλύσει και είχαν οξυνθεί τα προβλήματα της στέγασης και περίθαλψης των προσφύγων. Η ανάγκη της αναδιοργάνωσης της χώρας ήταν άμεση, αλλά η υποδομή και οι εγχώριοι πόροι για παραγωγικές εργασίες απουσίαζαν. Οι τεράστιες ανάγκες περίθαλψης του προσφυγικού πληθυσμού αντιμετωπίστηκαν αρχικά με πόρους του ελληνικού κράτους και τη βοήθεια ιδιωτικών οργανώσεων ανθρωπιστικού χαρακτήρα με πρώτα μέτρα το στήσιμο προσωρινών καταυλισμών και τη παροχή συσσιτίων. Οι πόροι αυτοί όμως δεν μπορούσαν να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες της εποχής.

Οι δυσχέρειες αυτές οδήγησαν στην απόφαση ίδρυσης αρχικά του Ταμείου Περίθαλψης Προσφύγων, μετέπειτα Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων, οργανισμοί οι

οποίοι φρόντισαν για την ανακούφιση του εξαθλιωμένου πληθυσμού, αποκατάσταση των προσφύγων σε θέματα στέγασης, σίτισης και άλλων σχετικών αναγκών.

Η συμβολή των προσφύγων στην εξέλιξη της Ελλάδας

➤ Παρ'όλες τις δύσκολες συνθήκες που βρήκαν στο ανοργάνωτο ελληνικό κράτος υπέμειναν καρτερικά την κακοτυχία τους, ξεκίνησαν από την αρχή μια μαρτυρική πορεία με εργατικότητα, θέληση και δημιουργικότητα, αγωνιστήκαν να ανασυντάξουν την κατεστραμμένη ζωή τους με καρτερικότητα και χωρίς μεμψιμοιρίες και ανοικοδόμησαν την υπέροχη αυτή πόλη. Με τον ερχομό τους μετέφεραν μια μοναδική αξιοπρέπεια, υπέροχη αξιοπιστία, πρωτόγνωρο ταλέντο μιας πολύχρονης ελληνικής παρουσίας με μια ποικιλία ηθών, εθίμων και συνηθειών, στοιχεία τα οποία εντάχτηκαν στην ελληνική πραγματικότητα. Παρά την αναταραχή που προκάλεσε η μετανάστευση, οι πρόσφυγες συνέβαλλαν στη διαμόρφωση του σύγχρονου ελληνισμού και γίνονται βήματα για τη θεμελίωση ενός σύγχρονου ομογενοποιημένου κράτους.

Η ελληνική οικονομία τονώθηκε και η κοινωνία ενισχύθηκε. Άνθρωποι ξαφνικά και αναπάντεχα, υποχρεώθηκαν να συμβιώσουν και να συνεργαστούν με άλλους ανθρώπους διαφορετικής κοινωνικής προελεύσεως και νοοτροπίας, άγνωστοι και άσχετοι μεταξύ τους που τους ένωνε η εθνικότητα, η θρησκεία, η γλώσσα, ο πολιτισμός, οι κοινές ρίζες και πάνω από όλα ένα κύριο χαρακτηριστικό, ο ξεριζωμός. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι μπορεί να ήρθαν από μέρη της Μικράς Ασίας, όμως αυτό δε σημαίνει ότι η συγκατοίκηση τους ήταν αρμονική. Όμως έπρεπε να κάνουν στην άκρη τα μεταξύ τους προβλήματα και να συνεργαστούν για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τους ντόπιους κατοίκους. Οι κάτοικοι της Αθήνας και του Πειραιά, έχοντας ήδη τα δικά τους οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα, έδειξαν δυσπιστία και φόβο στους πρόσφυγες. Τους περιθωριοποίησαν και μάλιστα πολλές φορές σε ακραία όρια, βρίζοντας και φτύνοντας τους. Και οι δυο πλευρές,

έχοντας συνείδηση ότι μόνοι τους και ταυτόχρονα όλοι μαζί έπρεπε να αντιμετωπίσουν συνθήκες κοινές, κατάλαβαν πως η συμβίωση αυτή ήταν αναγκαστική, δε μπορούσαν να κάνουν διαφορετικά από το να συμβιβαστούν. Μέσα σε αυτόν τον εξαναγκασμό δημιουργήθηκε η νέα μορφή της κοινωνίας της νέας και σύγχρονης ελληνικής πραγματικότητας.

Η προσφορά βοήθειας στους πρόσφυγες

➤ Ο δήμος σήμερα δεν έχει ομοιότητες με τα χρόνια εκείνα. Δεν υπήρχαν κτίρια, δέντρα, πάρκα, πλατείες, εκκλησίες. Ειδικά τις πρώτες μέρες εγκατάστασης, όπου κι αν κοίταζες, έβλεπες τεράστιες αλάνες με χώμα και σκουπίδια, παιδιά να κλαίνε επειδή πεινούσαν ή πονούσαν, ανθρώπους πεσμένους στο χώμα ανήμπορους να κινηθούν εξαιτίας συνήθως κάποιας αρρώστιας που τους είχε εξαντλήσει. Τις επόμενες μέρες στήθηκαν τα πρώτα αντίσκηνα και κάποιοι κατάφεραν να βρουν ένα μέρος να κοιμηθούν. Όχι βέβαια, ένα ζεστό και ικανό μέρος να τους προστατέψει από τις καιρικές συνθήκες, αλλά σίγουρα κάτι πολύ πιο ασφαλές από το να κοιμούνται στο χώμα. Έντονα θυμούνται όλοι πως σε ένα από αυτά τα πρώτα αντίσκηνα τοποθέτησαν όλα τα εικονίσματα τα οποία είχαν φέρει μαζί τους από την πατρίδα τους και προσεύχονταν καθημερινά για να τους βοηθήσει ο Θεός.

Σιγά σιγά το κράτος άρχισε να στέλνει φορτηγά γεμάτα μεγάλα βαρέλια με φαγητό και γιατρούς για μια στοιχειώδη ιατρική περίθαλψη λόγω των πολλών μεταδοτικών ασθενειών. Οι δυσκολίες αυτές πήραν πάρα πολύ χρόνο για να ξεπεραστούν πλήρως και -για να επιτευχτεί κάτι τέτοιο- ήταν απαραίτητη η βοήθεια διάφορων φιλανθρωπικών συλλόγων και οργανώσεων, ελληνικών και ξένων.

Σημαντική ήταν και η συμβολή ιδιωτικών οργανισμών, όπως ο Βρετανικός Ερυθρός Σταυρός, ο Σουηδικός Ερυθρός Σταυρός και ο Αμερικανικός Ερυθρός Σταυρός, καθώς επίσης και των πλούσιων κατοίκων της Αθήνας, ελλήνων, άγγλων, αμερικανών και γάλλων,

οι οποίοι διέθεσαν πολλά χρήματα για την εξασφάλιση ρούχων, φαγητού και φαρμάκων και έπρατταν είτε ατομικά προσφέροντας αγαθά είτε οργανωμένα διενεργώντας εράνους, οργανώνοντας πρόχειρα συσσίτια, διανέμοντας ψωμί και παρέχοντας είδη ρουχισμού, κουβέρτες και εμβόλια.

Οι αλλαγές και η εξέλιξη της Τοπικής Αρχής

➤ Από εκείνα τα πρώτα χρόνια μέχρι σήμερα, έχουν παρατηρηθεί πολλές αλλαγές. Οι παράγκες όπου ζούσαν οι πρόσφυγες και τα αντίσκηνα στα οποία προσεύχονταν, έχουν δώσει τη θέση τους σε μεγάλα κτίρια και σε τεράστιες εκκλησίες αντίστοιχα.

Δεν υπάρχει πια χώμα στους δρόμους, όλοι είναι ασφαλτοστρωμένοι, αλλά η μεγαλύτερη και η σημαντικότερη διαφορά για τους νεοφερμένους κατοίκους τότε και δημότες σήμερα είναι το γεγονός ότι η Νίκαια είναι πλέον ένας δήμος οργανωμένος και ολοκληρωμένος που έχει τις δυνατότητες και τα μέσα να βοηθά και να υποστηρίζει τους δημότες του.

Στα χρόνια που μεσολάβησαν μέχρι σήμερα, υπήρξε ραγδαία εξέλιξη σε όλους τους τομείς. Οι πρόσφυγες δημιούργησαν ό,τι πιο όμορφο έχουν να επιδείξουν σήμερα οι περιοχές όπου εγκαταστάθηκαν και αποτέλεσαν πνοή ζωής, δημιουργίας και ανάπτυξης όχι μόνο για την περιοχή αυτή αλλά και για όλη τη χώρα. Ήταν άνθρωποι ιδιαίτερα ενεργητικοί με ύφεση στην πρόοδο και τη δημιουργία. Η εγκατάσταση τους στη «φτωχή» Ελλάδα έδωσε νέα πνοή στους περισσότερους τομείς της ζωής και διακρίθηκαν στην οικονομία, στις τέχνες, στα γράμματα, στις επιστήμες, στη μουσική, στη μαγειρική, στη λογοτεχνία, στην ενδυμασία και στα κοινωνικά έθιμα που εμπλούτισαν την ελληνική παράδοση.

➤ Εκείνα τα πρώτα χρόνια, δεν υπήρχε κάποια τοπική Δημοτική Αρχή. Ο συνοικισμός της Κοκκινιάς ανήκε μέχρι το 1934, οπότε και συστήθηκε ο Δήμος Κοκκινιάς, στη Δημοτική Αρχή του Πειραιά, η οποία δεν είχε φροντίσει ιδιαίτερα τον συνοικισμό και δεν είχε τη

δυνατότητα να καλύψει τις ανάγκες του. Η Δημοτική Αρχή δεν έδειξε το πρέπον ενδιαφέρον για το προσφυγικό λαό της Νίκαιας. Έφερνε με φορτηγά κάποια αντίσκηνα και παράγκες και κάθε τόσο έστελνε ένα φορτηγό για το μάζεμα των σκουπιδιών. Κατά τις άλλες ανάγκες όμως της περιοχής, παρουσίαζε αρκετές ελλείψεις. Δεν είχε δυνατότητες για την προσφορά ιδιαίτερης φροντίδας στην περιοχή.

Όλη η υπόλοιπη μέριμνα και φροντίδα που δέχονταν οι πρόσφυγες για τη σίτιση και την ιατρική τους περίθαλψη προερχόταν από το κράτος, πολλούς φιλέλληνες και διάφορες φιλανθρωπικές οργανώσεις.

Από το 1934, που ο συνοικισμός της Κοκκινιάς εξελίχθηκε σε Δήμο Νέας Κοκκινιάς, η λειτουργία και η οργάνωση του διαφοροποιήθηκε πλήρως. Η πόλη απέκτησε το δικό της νοσοκομείο όπου είχε στελεχωθεί με αρκετούς γιατρούς και το κατάλληλο ιατρικό εξοπλισμό για να ανταπεξέλθει στις ανάγκες του πολυάριθμου πληθυσμού. Επίσης, αποκτήθηκαν οχήματα για την καθαριότητα του δήμου, δημοτική αγορά όπου μπορούσαν να προμηθευτούν οι δημότες τα βασικά αγαθά, σχολεία τα οποία μπορούσαν να απορροφήσουν το μεγαλύτερο μέρος των μαθητών του δήμου.

Έχοντας δοθεί προτεραιότητα στην αντιμετώπιση στοιχειωδών και πιεστικών αναγκών όπως η διατροφή και η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, περνώντας ο καιρός ήρθαν στην επιφάνεια νέα προβλήματα. Απουσίαζαν τα βασικά έργα υποδομής – δίκτυα ύδρευσης, ηλεκτροφωτισμού και αποχέτευσης, έργα οδοποιίας και επικοινωνίας. Έλειπαν παντελώς κάθε είδους χώροι αναψυχής και ήταν εύκολη η μετάδοση επιδημικών ασθενειών.

Τα πρώτα χρόνια που οι πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν στην Κοκκινιά δεν ήταν δυνατό να ασκήσουν τα επαγγέλματα που είχαν στη πατρίδα τους. Η ανάγκη για επιβίωση ήταν πιεστική. Στη συντριπτική τους πλειοψηφία, λοιπόν, δούλεψαν ως εργάτες. Με τον καιρό μεγάλη ανάπτυξη παρουσίασε η υφαντουργία και η ταπητουργία, αφού στις περιοχές από τις οποίες ήρθαν οι πρόσφυγες οι τέχνες αυτές ανθούσαν. Οι πρόσφυγες όντας άνθρωποι

αποδοτικοί, εργατικοί και τίμιοι ανέπτυξαν τομείς όπως ξυλουργία, μηχανουργία και σιδηρουργία με ρυθμούς ταχύτερους από ότι άλλοι.

Πολλοί πρόσφυγες της περιοχής, αποτελώντας ειδικευμένη και φτηνή εργατική δύναμη, εργάστηκαν στην ανάπλαση της περιοχής με πολύ φθινό μεροκάματο αρχικά, μόλις 3 δραχ. την ημέρα. Άνοιξαν δρόμους, κατασκεύασαν κτίρια και σπίτια, οδήγησαν σε δημιουργία νέων παραγωγικών μονάδων.

Οι δραστηριότητες του Δήμου σήμερα

➤ Έχουν γίνει πάρα πολλές αλλαγές που αποσκοπούσαν σε καλύτερευση και βελτίωση της ζωής των κατοίκων της. Σχεδόν όλοι οι ερωτηθέντες δήλωσαν ικανοποιημένοι για την αντιμετώπιση της σημερινής δημοτικής αρχής απέναντι τους. Το γεγονός ότι στο πλαίσιο της κοινωνικής της πολιτικής και προστασίας ρίχνει μεγάλο βάρος στους ηλικιωμένους δημότες είναι πολύ σημαντικό για αυτούς. Το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι» που παρέχει στα ηλικιωμένα άτομα συστηματική και οργανωμένη φροντίδα, η λειτουργία των κέντρων απασχόλησης ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ) καθώς και το γεγονός ότι ο δήμος διοργανώνει εκδρομές σε μοναστήρια και διακοπές για θαλάσσια μπάνια για τους ηλικιωμένους κατοίκους του, είναι τα σημεία που τόνισε το 90% (45 άτομα από τα 50) των ερωτηθέντων.

➤ Οι περισσότεροι έκαναν και αναφορά στις μουσικές σχολές του δήμου, στη σχολή της αγιογραφίας, στις σχολές θεάτρου και χορού, δραστηριότητες όπου μπορούν να πάρουν μέρος όλοι οι δημότες της Νίκαιας, καθώς επίσης αναφέρθηκαν και στο χώρο του Κηποθέατρου, στον Πολυχώρο Μάνος Λοΐζος και στο Κατράκειο θέατρο, χώροι όπου διοργανώνονται πολιτιστικές, αθλητικές και ψυχαγωγικές εκδηλώσεις. Εκφράζοντας το παράπονο τους, αποκαλούν τους σημερινούς νέους δημότες «τυχερούς» που έχουν τόσες πολλές δυνατότητες για να διευρύνουν τη πνευματικότητά τους, σε αντίθεση με εκείνους που

στην αντίστοιχη ηλικία όχι μόνο δεν είχε να τους προσφέρει κάτι παρόμοιο η περιοχή, αλλά και δεν μπορούσε.

Οι επιθυμίες των πολιτών

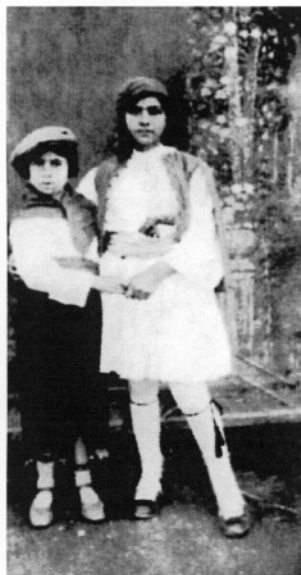
Πολλοί βέβαια τόνισαν και τη θέληση τους για δημιουργία και ανέγερση περισσότερων χώρων αναψυχής, ψυχαγωγίας και πληροφόρησης μικρών και μεγάλων.

Σχεδόν ολόκληρος ο προσφυγικός λαός της Νίκαιας εξέφρασε έντονα τη θέληση του για την ανέγερση ενός μουσείου μικρασιάτικης ιστορίας και κληρονομίας στη περιοχή όπου θα αναφέρεται στην φυγή των προσφύγων από τη Μικρά Ασία, την εγκατάστασή τους στη περιοχή και της εξέλιξης της περιοχής στο χρόνο. Νοσταλγούν γλυκά ακόμα την πατρίδα τους και ακόμα πιστεύουν πως κάποια στιγμή θα γυρίσουν. Με το πέρασμα τόσων χρόνων και βλέποντας ότι αυτό δεν είναι εφικτό, είναι άμεση η ανάγκη για ανάπλαση του παλιού προσφυγικού ιστού, γιατί η μνήμη και η ιστορία θέλουν το δικό τους ξεχωριστό τόπο και χώρο.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΗΣ
ΝΙΚΑΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΙΓΜΕΣ
ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΩΝ
ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ
ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

ΑΠΟΚΡΙΕΣ

Μόλις άνοιγε το τριώδιο άρχιζαν οι χοροί στα σπίτια και τις γειτονιές. Ένα ούτι και ένα σαντούρι ήταν αρκετά για να αρχίσει το γλέντι. Μικροί και μεγάλοι μεταμφιέζονταν και γυρνούσαν από σπίτι σε σπίτι.

ΕΚΔΡΟΜΕΣ

Το χειμώνα συνήθως πήγαιναν εκδρομή στο Ζάλπειο και τον Εθνικό Κήπο και το καλοκαίρι πήγαιναν με τα πόδια στο Σκαραμαγκά και στη Λίμνη Κουμουνδούρου για μπάνιο και διασκέδαση.

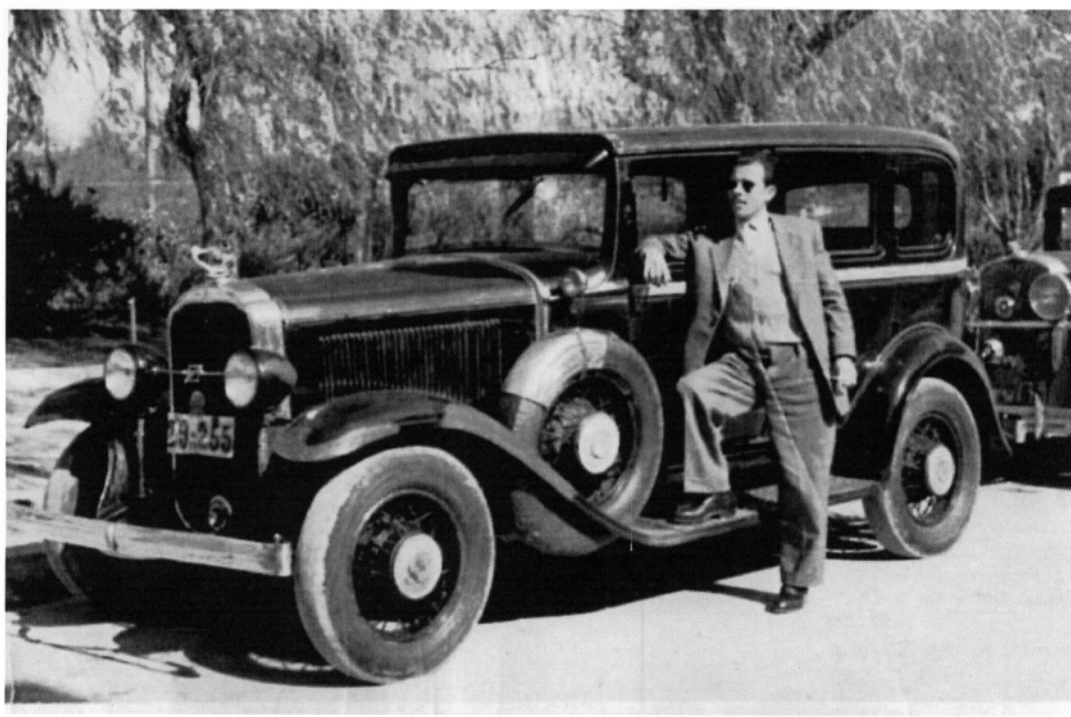

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΣΤΗ ΝΙΚΑΙΑ

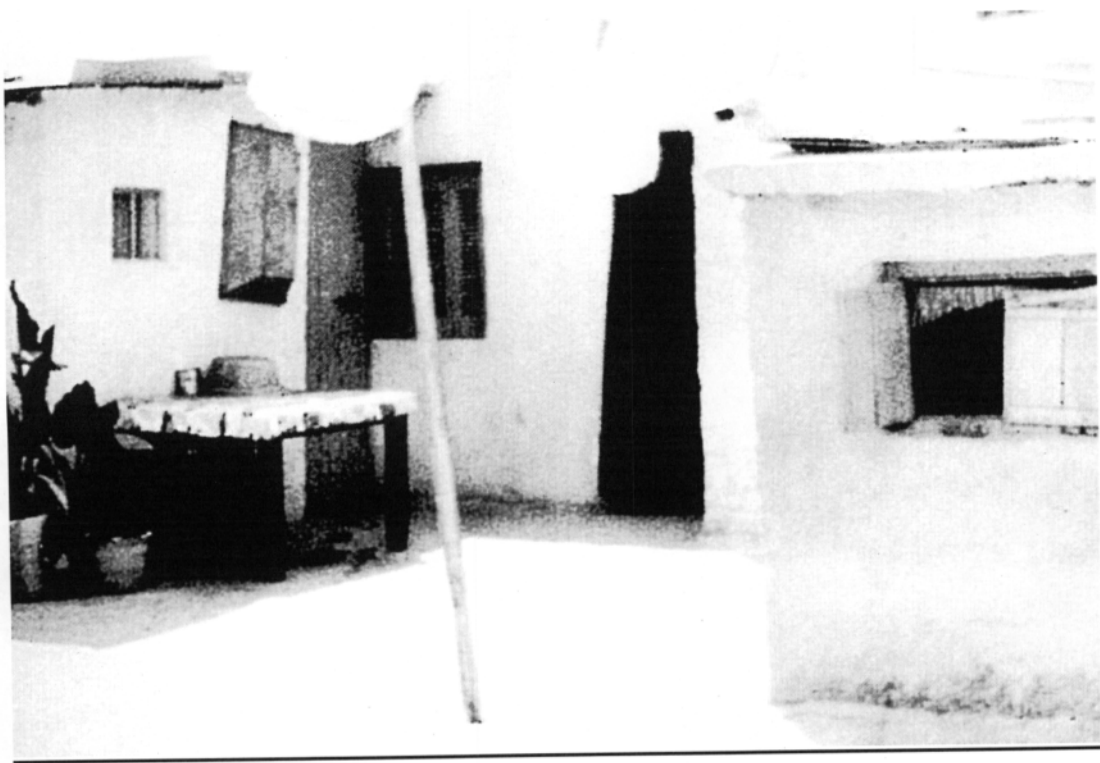

ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΟΙΚΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Πολλά από τα προσφυγικά σπίτια έχουν υποστεί επισκευές και έχουν διατηρηθεί. Πολλά όμως έχουν δώσει τη θέση τους σε σύγχρονες πολυκατοικίες.

ΣΤΙΓΜΕΣ ΤΗΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Από τις αγαπημένες συνήθειες των κατοίκων ήταν να μαζεύονται τα απογεύματα στις αυλές και να συζητούν διάφορα θέματα πίνοντας καφέ.

ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΑ ΚΤΙΡΙΑ

Στο σημείο αυτό λειτούργησε η πρώτη ιχθυαγορά της Νίκαιας.

Εδώ λειτουργούσε το Χαμάμ- το Λουτρό για τους Μικρασιάτικες πρόσφυγες.

Ο πρώτος ναός-αντίσκηνο του Αγίου Νικολάου έχει δώσει τη θέση του σε έναν μεγαλοπρεπή ναό.

Το Επισκοπείο βρίσκεται στη πλατεία της Μάντρας όπου έχασαν πολλοί Κοκκινιώτες τη ζωή τους στο Μπλόκο της Κοκκινιάς.

ΜΝΗΜΕΙΑ-ΜΟΥΣΕΙΑ

Το Ηρώο της πόλης βρίσκεται στη πλατεία της Μάντρας και είναι αφιερωμένο σε όσους έχασαν τη ζωή τους κατά τη Γερμανική κατοχή της πόλης.

Η περιοχή θέλοντας να αποδώσει τιμή στο έργο και την αυτοθυσία του Χρυσοστόμου Σμύρνης, έχει δώσει το όνομα του σε μια από τις οδούς της και έχει τη προτομή του σε μια από τις κεντρικότερες πλατείες της.

Ο ιερός χώρος της Μάντρας έχει μετατραπεί σε χώρο μνήμης, τιμής και σεβασμού. Στο χώρο αυτό λειτουργεί μουσείο αφιερωμένο στη κατοχή και τα θύματα της και στη συμβολή της Νίκαιας στην Αντίσταση.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

Αγιάζι = πρωινό κρύο

Άλικος = κατακόκκινος

Αλισβερίσι = συναλλαγή

Αλμπάνης = άσχετος, άπειρος στη δουλειά του

Αμάν = έλεος

Αμανάτι =ενέχυρο, υποθήκη

Αμπάρι = αποθήκη πλοίου

Αντερί = εσωτερικός χιτώνας

Αραμπάς = άμαξα, κάρο

Ασίκης = λεβέντης

Ασκέρι = ανοργάνωτο πλήθος

Ατζαμής = αδέξιος

Άτι = άλογο κατάλληλο για πόλεμο ή ιππασία

Αχταρμάς = ανακάτεμα

Άχτι = έντονη επιθυμία

Βερέμης = αρρωστιάρης

Βερεσέ = με πίστωση

Γιαβάς γιαβάς = σιγά σιγά

Γιαβρούμ = μωρό

Γιαπί = οικοδομή που δεν έχει τελειώσει

Γιατάκι = κρεβάτι

Γινάτι = πείσμα

Γιορντάνι = περιδέραιο

Γιουρούσι = έφοδος

Γρουσούζης = γκαντέμης

Ζάφτι = δαμάζω

Ζαρζαβατικό = λαχανικό

Ζαπτιέδες = Οθωμανοί χωροφύλακες

Ζεβζέκης = ανόητος

Ζεϊμπέκης = μεγάλος ανοιχτός σάκος με δυο λαβές για τη μεταφορά οικοδομικών υλικών

Ζόρι = βία

Καβγάς = τσακωμός

Καβουρντίζω = τσιγαρίζω

Καζάνι = λέβητας

Καλντερίμι = στενός λιθόστρωτος δρόμος

Καπάκι = σκέπασμα σκεύους

Καραγκιοζιλίκι = γελοιοποίηση

Κελεπούρι = ανέλπιστο εύρημα

Κέφι = καλή διάθεση

Κεχαγιάς = επιστάτης

Κιμπάρης = ειλικρινής, περήφανος άνθρωπος

Κιούπι = πιθάρι

Κιόσκι = πρόχειρο στέγαστρο

Κιρκινέζι = γεράκι

Κισμέτ = πεπρωμένο

Κιτάπι = αρχείο

Κολάι = ευκολία

Κουβαρντάς = ανοιχτοχέρης

Κουβάς = κάδος

Κουλαντρίζω = χειρίζομαι επιδέξια
Κουρμπέτι = δύσκολη ζωή
Κουσούρι = ελάττωμα
Κουτουρού = στην τύχη
Κοτζάμ = τεράστιος
Λακιρντί = πολυλογία
Λελέκι = πελαργός
Μαράζι = στενοχώρια
Μαχαλάς = γειτονιά
Μαχμουρλής = αγουροξυπνημένος
Μερεμέτι = επισκευή
Μουσαφίρης = επισκέπτης
Μπαγλαρώνω = δένω
Μπαξίσι = φιλοδώρημα
Μπατάλης = άχαρος
Μπεκρής = μέθυσος
Μπελάς = σκοτούρα
Μπόι = ύψος
Μπόλικος = άφθονος
Μπόσικος = χαλαρός
Μπουγιουρντί = έγγραφο με δυσάρεστο περιεχόμενο
Μπούζι = πολύ κρύο
Μπουνταλάς = ανόητος
Νταμάρι = λατομείο
Νταούλι = τύμπανο

Ντέρτι = καημός
Ντιπ = εντελώς
Ντοβλέτι = εξουσία
Ντουγρού = ευθεία
Ντουνιάς = κόσμος
Παζάρι = υπαίθρια αγορά
Παραλής = πλούσιος
Παράς = χρήμα
Πατιρντί = θόρυβος, αναστάτωση
Πούσι = ομίχλη
Σοκάκι = δρομάκι
Σαματάς = ταραχή
Σινάφι = συντεχνία
Σορολόπ = αδιαφορία
Στράφι = άδικα
Ταβάνι = οροφή
Ταμάχι = απληστία
Ταμπούρι = προμαχώνας
Ταρσανάς = ναυπηγείο
Τεφτέρι = σημειωματάριο
Τράμπα = ανταλλαγή
Τσάρκα = περίπατος
Τσαντίρι = σκηνή
Τσίφτης = τέλειος
Φαρσί = άπταιστα

Χαλάλι = με ευχαρίστηση

Χάλι = άθλια κατάσταση

Χαλί = τάπητας

Χαμάλης = αχθοφόρος

Χαμπέρι = είδηση

Χάνι = πανδοχείο

Χαράμι = ανώφελα

Χαράτσι = βαριά φορολογία

Χαρμάνι = μείγμα

Χατίρι = εξυπηρέτηση

Χαφιές = καταδότης

Χουζουρεύω = ξεκουράζομαι, τεμπελιάζω

Χούι = συνήθεια

Χουνέρι = εξαπάτηση, τρομάρα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΡΧΕΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

- ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ»
- ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΤΡΙΣ»
- ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ «ΝΕΟΝ ΒΗΜΑ»
- ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ «ΝΕΟΣ ΛΟΓΟΣ»
- ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ «ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ»

ΒΙΒΛΙΑ

- HIRSCHON RENEE , 2006 , «ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ» , ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ
- ΚΡΟΜΜΥΔΑΣ ΓΙΑΝΝΗΣ , 1982 , «ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ»
- ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΝΙΚΑΙΑΣ , «ΝΙΚΑΙΑ» , 1990 , ΕΚΔΟΣΗ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΝΙΚΑΙΑΣ
- ΔΗΜΟΣ ΝΙΚΑΙΑΣ , «ΝΙΚΑΙΑ» , 2003 , ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ
- ΔΗΜΟΣ ΝΙΚΑΙΑΣ , 2004 , «ΤΟ ΜΠΛΟΚΟ ΤΗΣ ΚΟΚΚΙΝΙΑΣ»
- ΔΗΜΟΣ ΝΙΚΑΙΑΣ , 1989 , «ΤΑ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ» , ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΛΙΒΑΝΗ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΙΣΤΟΤΟΠΟΥ

- ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ:<http://www.polisnikaia.gr>
- ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ:<http://www.wikipedia.gr>